

AGATA KRISTI

BIBLIOTEKA BESTSELER

VELIKA CETVORKA

Velika četvorka

The Big Four

Agatha Christie, 1927

1. Neočekivani gost

Sretao sam i ljude koji uživaju u prelascima kanala; ljude koji jednostavno mirno sjede u naslonjačima na palubi i, kad brod pristane u luci, pričekaju da baci vez, zatim pokupe svoje stvari i iskrcaju se bez ikakve gužve. Meni to nikad - nije uspijevalo. Od trenutka kad bih se ukrcao na brod uvijek sam imao, osjećaj da je vrijeme prekratko za bilo što. Pomicao bih kovčege s jednog na drugo mjesto a kad bih silazio u salon na ručak, pohlepno bih proždirao hranu uz neugodan osjećaj da bi brod mogao iznenada pristati dok sam još u potpalublju. Možda mi je to ostalo još iz rata, od onih kratkih dopusta kad se činilo toliko važnim izboriti mjesto uz sam izlaz i naći se među prvima koji se iskrcavaju, kako ne bih potratio dragocjene minute trodnevnog ili petodnevnog odmora.

Tog srpanjskog jutra, dok sam stajao uz ogradu i promatrao kako se približavaju doverske bijele stijene, divio sam se ljudima koji su mirno sjedili u naslonjačima i ne bi čak niti podigli pogled kad bi se pred njima prvi put pojavio rodni kraj. Ali, ipak bili su drukčiji od mene. Nema dvojbe da su mnogi od njih doputovali u Pariz preko vikenda, dok sam ja posljednjih godinu i pol dana proveo na rancu u Argentini. Premda sam tamo uspio i premda smo supruga i ja uživali u slobodnom i lagodnom životu u Južnoj Americi, ipak sam osjetio kako mi je nešto stalo u grlu dok sam gledao kako se sve više primiče poznata obala.

Prije dva dana stigao sam u Francusku, obavio neke nužne poslovne transakcije i sada putujem u London. Trebao bih tamo provesti nekoliko mjeseci — dovoljno vremena da potražim prijatelje, a osobito jednog starog prijatelja. Čovječuljka s jajolikom glavom i zelenim očima — Herculea Poirota. Namjeravao sam ga potpuno iznenaditi. U posljednjem pismu iz Argentine nije mogao niti naslutiti da se spremam na put — zapravo, to sam odlučio u posljednji tren zbog nekih poslovnih teškoća — i mnogo sam divnih trenutaka

proveo zamišljajući kako će se oduševiti i zaprepastiti kad me ugleda.

Znao sam da najvjerojatnije neće biti daleko od svojeg sjedišta. Davno su prošla vremena kad su ga istrage koje je vodio odvlačile s jednog na drugi kraj Engleske. Pročuo se i proslavio i više nije dopuštao da ga samo jedna istraga ili slučaj potpuno zaokupe. Kako je vrijeme prolazilo sve je više i više težio da postane i da ga se smatra "savjetodavnim istražiteljem" — specijalistom kao što je liječnik iz Ulice Harlev. Uvijek se pds mjehivao uobičajenoj i opširnoj predstavi o psu tragaču koji se skriva iza predivnih krinki, kako bi ušao u trag kriminalcima, i koji je zastajkivao pokraj svakog otiska stopala kako bi ga izmjerio.

— Ne, moj prijatelju Hastingsu — običavao je govoriti — to prepuštamo Giraudu i njegovim prijateljima. Hercule Poirot služi se vlastitim metodama. Red i metoda, i "male sive moždane stanice"! Lagodno sjedeći u svojim naslonjačima vidimo stvari koje ostali predviđaju i ne zaključujemo naprečac poput mlada hne ždrebadi.

Ne, gotovo nimalo nije trebalo strahovati da će se Hercule Poirot uputiti negdje daleko, u neku zabit. Dopotovavši u London, ostavio sam svoj prtljag u hotelu i odmah se odvezao na poznatu adresu. Koje li je to j bolne uspomene probudilo u meni! Jedva da sam pozdravio svoju staru stanodavku a već sam počeo preskakivati po dvije stube i zakucao na Poirotova vrata.

— Pa, samo naprijed — iznutra se začuo poznati glas.

Ušao sam. Poirot je stajao licem okrenut vratima. U rukama je držao mali kovčežić koji je s treskom ispustio kad me ugledao.

— Mon ami, Hastings — uzviknuo je. — Mon ami, Hastings.

I onda, pojurivši naprijed, snažno me zagrlio. Razgovor nam je tekao nepovezano i nesređeno. Bujice, užurbana pitanja, nepotpuni odgovori, poruke moje supruge, objašnjenja o razlozima mojeg puta — sve je to naprosto hrlilo iz nas.

— Pretpostavljam da je netko u mojim bivšim sobama? — konačno sam izustio kad se Poirot malo sredio. — Volio bih da se mogu opet smjestiti ovdje.

Zapanjujućom brzinom promijenio mu se izgled lica.

— Mon Dieu, ali koja chace epouvantable. Izvolite pogledati, prijatelju dragi.

Prvi put sam zapravo opazio što nas okružuje. Naslonjena na zid stajala je golema škrinja pretpovijesno urešena. Uz nju su bili poredani brojni kovčezi, uredno složeni po veličini; prvo veliki pa mali. Nedvojbeno se nametao jasan zaključak.

— Negdje idete?

— Da.

— A kamo?

— U Južnu Ameriku.

— Što?

— Ma, koje li čudne farse, zar ne? U Rio idem i svakog dana govorim da nlita o tome neću niti natuknuti u pismima — ma, tog iznenađenja kad me ugleda moj vrli Hastings.

— Ali.. kad polazite?

Poirot je pogledao na sat.

— Za sat vremena.

— Vjerujem da ste jednom prigodom rekli kako vas ništa više neće nagnati da krenete na dugo putovanje preko mora?

Poirot je samo sklopio oči i slegnuo ramenima.

— Ne govorite mi o tome, prijatelju dragi. Moj me liječnik uvjerava da se od toga ne umire — i to je samo jedan jedini put; shvaćate da se nikad — nikad neću vraćati.

Gurnuo me je u naslonjač.

— Dajte, reći ću vam kako se sve to zbilo. Znae li tko je najbogatiji čovjek na svijetu? Bogatiji čak i od Rockefellera? Abejvjgnd.

— Američki kralj sapuna?

— Točno. Pristupila mi je jedna od njegovih tajnica. Vrlo važna, kako biste vi rekli, hokus-pokus događaji zbivaju se u svezi s nekom velikom kompanijom u Rijuu.

Želio je da na samom mjestu istražim što se to zbiva. Odbio sam. Rekao sam da mu mogu, ako mi se iznesu činjenice, ponuditi moje stručno mišljenje. No, odgovorio je da to ne može učiniti. Činjenice mogu doznati jedino kad dođem u taj grad. U uobičajenim uvjetima, to bi zapravo značilo krqj cijele priče. Diktirati Herculeu Poirotu čista je drskost. Ali, ponuđena je svota bila toliko zapanjujuća da sam se prvi put u životu našao na kušnji samo zbog novca. Koje li zarade — cijelo bogatstvo!

I još me nešto privuklo — vi, prijatelju dragi! Posljednju godinu i pol dana proveo sam kao pravi samotnjak. I tako sam pomislio — a zašto ne? Počelo me zamarati to - što stalno rješavam budalaste probleme. Postao sam dovoljno slavan. Pa, zašto da ne uzmem taj novac, sredim se i nastanim negdje blizu starog prijatelja.

Doista me se dojmio taj simboličan izraz Poirotova poštovanja.

— I tako sam prihvatio — nastavio je. — Za sat vremena trebam stići na feribot. Jedna od onih malih ironija u životu, zar nije tako? No, priznat ću vam, Hastings — da ponuđena svota nije bila tako golema, možda bih se i predomišljao jer sam nedavno pokrenuo vlastitu malu istragu. Recite mi što se obično krije pod frazom 'Velika Četvorka'.

— Pretpostavljam da korijen vuče još iz Versajske konferencije, a zatim postoji 'Velika Četvorka' i u svijetu filma a pojam, se koristi i za neke manje važne stvari.

— A tako — rekao je Poirot pomalo zamišljen. — Naišao sam na tu frazu, znate, pod okolnostima u kojima se ne bi moglo primijeniti ni jedno od tih objašnjenja. Čini se da se odnosi na bandu međunarodnih kriminalaca ili nešto slično; jedino...

— Jedino što? — zapitao sam kad sam osjetio da oklijeva.

— Jedino što imam osjećaj da je riječ o događaju velikih razmjera. To je tek tako neki osjećaj, ništa više. Oh, moram se spakirati. Vrijeme leti.

— Ne idite — pokušao sam ga nagovoriti. — Otkazite svoj aranžman- i krenite istim brodom kojim i ja putujem.

Poirot se ispravio i pogledao kao da me želi ukoriti.

— Ah, zar je moguće da ne shvaćate? Dao sam riječ, shvatite — riječ Herculea Poirota. Ništa me, osim Pitanja života i smrti, više ne može zadržati.

— A nije vjerojatno da će se nešto tako zbiti — promrmlijao sam pokajnički.

— Osim ako se minutu do dvanaest 'vrata ne otvore i uđe neočekivani gost'.

Posegnuo sam za starom izrekom sa smijehom u glasu, a onda, u nastaloj tišini, obojica smo se uskomešala čuvši glas iz susjedne sobe.

— Što je sad to? — poviknuo sam.

— Ma foi! — uzvratio je Poirot. — Zvuči i jako podsjeća na vašeg 'neočekivanog gosta' u spavaćoj sobi.

— Ali, kako bi itko mogao ući? Jedina vrata vode kroz ovu sobu.

— Sjećanje vas odlično služi, Hastings. A sada počnimo deducirati.

— Prozor! Ali, onda je provalnik? Jako se strmo uspinjao — rekao bih da je to gotovo nemoguće.

Ustao sam i pošao prema vratima, ali sam zastao na zvuk micanja kvake.

Vrata su se polagano otvarala. U vratnicama se pojavio čovjek. Od glave do pete prekriven blatom i prašinom; mršava i iscrpljena lica. Na trenutak se zagledao u nas, nagnuo ustranu i pao. Poirot je skočio da ga pridrži i obratio mi se.

— Vinjak, brzo.

Na brzinu sam nasuo malo vinjaka u čašu i pružio je došljaku. Poirot je pomogao čovjeku da popije gutljaj-dva i zatim smo ga zajedno podignuli i odnijeli do kauča. Za nekoliko minuta otvorio je oči i prazna pogleda počeo razgledati uokolo.

— Što želite, monsieur? — upitao je Poirot. Čovjek je pomaknuo usne i progovorio čudnim, mehaničkim glasom.

— G. Hercule Poirot, Ulica Farraway broj 14.

— Da, da. To sam ja.

Činilo se da ne razumije i jednostavno je nastavio ponavljati istim glasom:— G. Hercule Poirot, Ulica Farraway broj 14.

Poirot je pokušao iznuditi nekoliko odgovora. Ponekad nesretnik uopće nije odgovarao; ponekad bi, pak, ponavljao istu frazu. Poirot mi je dao znak da uzmem telefon.

— Pozovite dr. Ridgewaya da dođe.

Na sreću doktor je bio u svojem uredu; a kako mu je ordinacija bila odmah iza ugla, nakon nekoliko minuta dojurio je u sobu.

— Ma, što je sad sve to, ha?

Poirot mu je objasnio u nekoliko rečenica. Doktor je počeo pregledavati našeg čudnog posjetitelja koji, čini se, uopće nije bio svjestan njegove ni naše nazočnosti.

— Hm — promrsio je doktor Ridgeway, završivši pregled. — Čudan slučaj.

— Moždana groznica? - zapitao sam, pretpostavljajući dijagnozu.

Doktor se smjesta snishsodljivo obrecnuo.

— Moždana groznica! Moždana groznica! Ne postoji ništa što bi se moglo nazvati moždanom groznicom. To je izmišljotina romanopisaca. Ne, čovjek je doživio šok. Došao je ovamo gonjen vrlo jakim naumom — da pronađe gospodina Herculea Poirota, Ulica Farraway broj 14 — i te riječi stalno mehanički ponavlja, ni ne znajući zapravo što znače.

— Aphasia?— žustro sam zapitao. „I

Na tu sugestiju doktor nije tako žestoko reagirao. Nije odgovorio, ali je došljaku pružio komad papira i olovku.

— Da vidimo što će s tim učiniti — dodao je. Nekoliko trenutaka došljak nije činio ništa, a onda je grozničavo počeo pisati. Jednako iznenada stao je i ispustio papir i olovku. Doktor ih je podignuo s poda i zakimao glavom.

— Ništa tu nema. Jedino brojka 4 — našarana desetak puta, i svaki je put sve veća. Mislim da želi napisati brojku 14. Zanimljiv slučaj. Možete li ga nekako zadržati ovdje do poslijepodne? Sada moram poći u bolnicu, ali vratit ću se poslijepodne i sve srediti. Suviše zanimljiv slučaj da bi ga se tek tako ispustilo iz ruku.

Objasnio sam da Poirot odlazi i da sam ga namjeravao otpratiti do Southamptonu.

— U redu. Ostavite ga ovdje. Neće učiniti nikakvu nepodopštinu. Potpuno je iscrpljen. Odspavat će osam sati bez prekida. Razgovarat ću s onom vašom krasnom gospođom Funnyface i zamoliti je da pripazi na nj.

Zatim je doktor Ridgeway izletio iz sobe svojstvenom mu žustrinom. Poirot je spakirao kovčege, neprestance pogledavajući na sat.

— Vrijeme leti nevjerojatnom brzinom. E pa, Hastingsu, ne možete reći da sam vas ostavio potpuno besposlena. Senzacionalan, vrlo senzacionalan problem.

Čovjek iz neznana. Tko je on? Što je on? Ah, sapristi, dao bih dvije godine života kad bi brod isplovio sutra, a ne danas. Nešto je tu vrlo čudno — vrlo zanimljivo. Ali, za sve to nužno je imati vremena. Proći će možda dani — ili čak mjeseci — prije nego što nam bude u stanju reći zbog čega je došao.

— Činit ću sve što mogu, Poirot — uvjeravao sam ga. — Nastojat ću vam biti dostojna zamjena.

— Da-a.

U njegovu sam kratku odgovoru osjetio tračak sumnjičavosti. Uzeo sam list papira.— Da pišem roman — rekao sam blagim tonom — ovo bih upleo i spleo s vašom najnovijom idiosinkrazijom i sve prozvao Tajnom Velike Četvorke.

Dok sam govorio, prstima sam lupkao po ispisanim brojkama. A onda sam zastao, jer se naš nemoćnik, probudivši se iz opće obamrlosti, iznenada pridignuo, sjeo na stolac i jasno i razgovijetno progovorio:

— Li Chqng Yen.

Nalikovao je čovjeku koji se iznenada prenuo iz sna. Poirot mi je mahnuo da ne govorim. Čovjek je nastavio. Govorio je jasnim, visokim glasom i nešto mi je u njegovu glasu navještao da citira neki pisani izvještaj ili neko predavanje.

— Li Chang Yena valja smatrati predstavnikom uma Velike Četvorke. On je snaga koja kontrolira i motivira. Zato sam ga označio i imenovao Brojem Jedan. Broj Dva se rijetko spominje imenom. Njega se predstavlja slovom "S" s dvije okomite poprečne crte — znakom za dolar; također i s dvije crte i zvijezdom. Moglo bi se zaključiti da je riječ o američkom građaninu i da predstavlja moć bogatstva.

Nema nikakve dvojbe da je Broj Tri žena i francuska državljanica. Možda je ona jedna od sirena demi-mondea, ali ništa se pouzdano ne zna. Broj Četiri.

Glas mu je na tren utihnuo, a onda se slomio. Poirot se nagnuo prema njemu.

— Da — žustro je dodao — Broj Četiri?

Oči su mu se usredotočile na došljakovo lice. Činilo se kao da neznanca obuzima neki beskrajn, sveprisutan strah; lice mu se zgrčilo i izobličilo.

— Uništavač— zahroptao je došljak. A onda, u grču, ponovno se onesvijestio.

— Mon Dieu! — prošaptao je Poirot. — Znači, imao sam pravo. Imao sam pravo.

— Mislite...?

Prekinuo me.

— Odnosite ga na krevet u spavaćoj sobi. Nemam ni trenutka vremena, moram uhvatiti vlak. Ne mogu reći da to baš želim. Oh,

samo kad bih ga mogao propustiti čiste savjesti! No, dao sam riječ. Dođite, Hastings!

Ostavljajući našeg tajnovitog posjetitelja na skrbi gospođe Pearson, odvezli smo se i jedva stigli na kolodvor na vrijeme. Poirot je na trenutke šutio, a zatim postajao brbljiv. Povremeno bi nepomičan sjedio zagledan kroz prozor poput čovjeka koji se prepustio nekim snovima i očito nije čuo ni jednu riječ od onoga što sam mu govorio. A potom, iznenada živahno i sav u pokretu zasipao bi me nalogima i zapovijedima i uvjeravao kako je nužno da stalno održavamo veze radio brzojavima.

Kada smo prošli Woking, zapali smo u dugu šutnju. Prema voznom redu vlak, naravno, nije trebao stati sve do Southamptona; no, eto, zbog prometnog znaka ipak smo se tu zaustavili.

— Ah! Sacre mille tonnerres!— viknuo je iznenada Poirot.

— Bože, koja li sam budala bio. Konačno mi je postalo jasno. Blagoslovljeni bili sveci koji zaustaviše vlak. Iskočite, Hastings, iskočite kad vam kažem.

U hipu je otvorio vrata odjeljka i iskočio na prugu.

— Bacite kovčege i skočite.

Poslušao sam ga. U pravi trenutak. Kad sam doskočio, tad je vlak ponovno krenuo.

— A sada, Poirot — rekao sam s određenom ljutnjom u glasu — bilo bi lijepo da mi kažete što se to zbiva.

— Ugledao sam svjetlo, prijatelju dragi.

— To mi doista govori sve — rekao sam.

— Trebalo bi da je tako — rekao je Poirot — ali strahujem, jako strahujem da baš nije tako. Ako možete ponijeti ove dvije škrinje, ja ću nekako ostale kovčege.

2. Čovjek iz azila

Na sreću vlak se zaustavio nedaleko od kolodvora. Otišli smo pješke do obližnje garaže, iznajmili automobil i za samo pola sata već hitali prema Londonu.

Tek se tada Poirot udostojio zadovoljiti moju znatiželju.

— Zar ne vidite? Ma, zapravo nisam ni ja, ali sad mi je jasno. Hastings, pokušavalo me se maknuti s puta.

— Što!

— Da. I to vrlo lukavo. I mjesto i način odabrani su vrlo znalački i umješno.

Bojala su me se.

— Tko to?

— Ona četiri genija koja su se združili kako bi zajedno djelovali s onu stranu zakona. Kinez, Amerikanac, Francuskinja i još netko. Bog nam pomogao da stignemo na vrijeme, Hastings?

— Mislite da našem posjetitelju prijeti neka opasnost?

— Siguran sam u to.

Po dolasku pozdravila nas je gospođa Pearson. Neobazirući se na njezino oduševljenje i zapanjenost što opet vidi Poirota, zatražili smo obavijest. Bila je umirujuća. Nitko nije zvao i naš se gost nije budio.

S uzdahom olakšanja zaputili smo se u sobe. Poirot je prošao kroz vanjsku i ušao u unutarnju. A onda me pozvao čudno uznemirenim glasom.

— Hastings, on je mrtav.

Potrčao sam do njega. Čovjek je ležao onako kako smo ga ostavili, ali mrtav i to već neko vrijeme. Potrčao sam po liječnika. Znao sam da se Ridgeway još nije mogao vratiti. Odmah sam našao drugog liječnika i vratio se s njim.

— Mrtav je, siroto momče. Neka propalica s kojom ste se sprijateljili, ha?

— Nešto slično — uzvratio je Poirot neodređenim tonom. Doktore, što je uzrokovalo smrt?

— Teško je reći. Možda neka vrsta napada. Ima znakova gušenja. Nigdje ne curi plin, zar ne?

— Ne, samo električna rasvjeta — ništa drugo.

— I oba su prozora bila otvorena. Rekao bih da je mrtav već dva sata. Vi ćete izvijestiti nadležne osobe, je l' da?

Otišao je. Poirot je obavio nekoliko nužnih telefonskih razgovora. Donekle na moje iznenađenje, tek na kraju nazvao je i našega starog prijatelja inspektora Jappa i zamolio ga da navrati ako ikako može.

Tek što je to obavljeno, pojavila se gospođa Pearson razrogačenih očiju.

— Traži Vas neki gospodin iz Syluma. Da ga uvedem?

Kimnuli smo u znak pristanka i uskoro se pojavio krupan čovjek u odori.

—... jutro, gospodo — rekao je veselim glasom. — Imam razloga povjerovati da ovdje držite jednu od mojih ptičica. Pobjegao je prošle noći.

— Bio je ovdje — tiho je odgovorio Poirot.

— Nije vam valjda pobjegao — upitao je čuvar pomalo zabrinuto.

— Mrtav je.

Na čuvarovu se licu nije pojavio izraz olakšanja nego zabrinutost.

— Ma što ne kažete. Pa, usudio bih se reći da je tako najbolje za sve strane.

— Je li bio - opasan?

— Mogući ubojica, mislite? A ne. Zapravo, bezopasan. Vrlo akutna manija proganjanja. Pun nekih tajnih društava iz Kine koja su ga ušutkala. Svi su oni isti.

Stresao sam se.

— Koliko je prošlo otkako je ušutkan — zapitao je Poirot.

— Pa, već dvije godine.

— A tako — tiho je rekao Poirot. — Zar nitko nikad nije pomislio da je nesretnik možda pri zdravoj pameti?

Čuvar se grohotom nasmijao.

— Da je bio duševno zdrav, što bi radio u ustanovi za mentalno poremećene?

Znate, svi oni govore kako su normalni.

Poirot više nije rekao ni riječi. Uveo je čovjeka u sobu da vidi mrtvo tijelo, Smjesta mu je utvrdio identitet.

— To je on, nema dvojbe — rekao je čuvar bez osjećaja u glasu.

— Smiješan neki čovječuljak, zar ne? E pa, gospodo, mogao bih poći i učiniti što treba u tim okolnostima. Truplo neće još dugo

smetati. Ako slučajno dođe na sud, morat ćete se pojaviti, usudio bih se reći. Doviđenja, gospodine.

Uz nespretan lagani naklon, otklatario se iz sobe. Za nekoliko minuta došao je Japp. Inspektor Scotland Yarda bio je živahan i otmjen kao i obično.

— Evo me, gospo'n Poirot, Što mogu učiniti za vas? Mislio sam da ste se danas otputili na neke koraljne otoke?

— Vrli moj Jappu, želio bih znati jeste li ikad vidjeli ovog čovjeka.

Uveo je Jappa u spavaću sobu. Zbajjena lica inspektor je zurio u čovjeka na krevetu.

— Da vidimo — čini mi se nekako poznatim — a i ponosim se svoji pamćenjem.

Bože dragi, pa to je Maverling.

— Momak iz Tajne službe — ne jedan od naših. Prije pet godina otišao je u Rusiju. Nikad se više nije čulo za nj. Uvijek se mislilo da su mu boljšeki došli glave.

— Sve se onda slaže — rekao je Poirot, kad je Japp otišao — osim što se čini da je umro prirodnom smrću.

Stajao je i s izrazom nezadovoljstva na licu gledao nepokretno tijelo. Nalet vjetra rastvorio je zastore na prozorima. Poirot je naglo podignuo pogled.

— Pretpostavljam da ste vi otvorili prozore kad ste ga plegli na krevet, Hastingsse?

— Ne, nisam — uzvratio sam. — Koliko se sjećam bili su zatvoreni. Poirot je naglo dignuo glavu.

— Zatvoreni — a sad su otvoreni. Što to može značiti?

— Netko je ušao tim putem — rekao sam.

— Moguće je i to — složio se Poirot, ali govorio je nekako odsutnim glasom i neuvjerljivo. Nakon minutu, dvije rekao je:

— Nisam baš to imao na umu, Hastings. Da je samo jedan prozor otvoren, ne bi me to toliko intrigiralo. Ali, zanimljivo je da su oba prozora bila otvorena.

Pohitao je u drugu sobu.— I prozor u dnevnom boravku je otvoren. A zatvorili smo ga. Ah!

Nagnuo se nad mrtvim neznancem i pomno mu zagledao krajeve usana.

Iznenada je zaključio.

— Začepljena su mu bila usta, Hastings. Ušutkan i zatim otrovan.

— Nebesa! — uzviknuo sam šokiran. — Pretpostavljam da ćemo sve doznati nakon obdukcije.

— Ništa nećemo doznati. Umro je zbog udisanja cianovodične kiseline.

Prinesena mu je točno pod nos. A zatim je ubojica otišao — ali, prvo je otvorio sve prozore. Cianovodična kiselina jako hlapi, a ima karakterističan miris gorkih badema. Budući da se ne osjeća nikakav miris i nitko zapravo ne bi imao razloga posumnjati, liječnici bi kao razlog smrti naveli prirodne uzroke. I tako znači, taj je čovjek bio pripadnik Tajne službe, Hastingse, A prije pet godina nestao je u Rusiji.

— Posljednje dvije godine proveo je u duševnoj bolnici — rekao sam. — Ali što je s one prijašnje tri godine?

Poirot je odmahnuo glavom i onda me uhvatio pod ruku.

— Sat, Hastings, pogledajte na sat. Pogledao sam na sobni sat. Stao je u četiri.

— Mon ami, netko je nešto petljao sa satom. Mogao je ići još tri dana bez navijanja. Zna, ovaj se sat navija svakih osam dana.

— Ali zašto su to učinili? Žele nas navesti na krivi trag, tako da pomislimo kako se zločin zbija u četiri sata?

— Ne, ne; promislite bolje, prijatelju dragi! Upotrijebite male sive stanice. Vi ste Maverling. Možda ste nešto čuli — i potpuno ste svjesni da vam je došao kraj.

Ostalo vam je samo dovoljno vremena da ostavite neki znak. Četirisata, Hastings.

Broj Četiri, Uništavatelj. Ah, koja zamisao!

Požurio je u drugu sobu i dograbio telefon. Zatražio je Hanwella.

— To je bolnica? Čujem da vam je netko danas pobjegao? Što kažete? Samo tren, molim vas. Hoćete li ponoviti? Ah, parfaitement.

Objesio je slušalicu i okrenuo se prema meni.

— Čuli ste, Hastings? Nitko danas nije pobjegao.

Ali čovjek koji je ovdje bio - čuvar?

— Čudim se - jako se čudim.

— Mislite?

— Broj Četiri - Uništavatelj.

Zaprepašteno sam se zagledao u Poirota. Nakon minutu, dvije kad mi se vratio glas, rekao sam:

— Kao prvo; sad ćemo ga prepoznati, ako ga opet bilo gdje vidimo. On je čovjek vrlo izražajnog izgleda.

— Je li, mon ami? Mislim da nemate pravo. On je krupan, prost i crvena lica, debelih brkova i gruba glasa. Kad ga ponovno sretnemo bit će potpuno drukčiji a, kad je o ostalom riječ, ima neupadljive oči, neupadljive uši i savršeno umjetno zubalo. Prepoznati nekoga nije tako lako kao što mislite. Sljedeći put...

— Mislite da ćemo ga ponovno sresti? - prekinuo sam Poirota.

Poirotovo lice bilo je vrlo zabrinuto.

— To je dvoboj na smrt, mon ami! Vi i ja s jedne strane, Velika Četvorka s druge. Prva je runda njihova; ali, nisu me uspjeli maknuti s puta, pa ubuduće moraju računati na Herculea Poirota!

3. Još ponešto o Li Chang Venu

Dan ili dva poslije posjeta lažnog čuvara još sam se nadao da bi se mogao vratiti pa ni na trenutak nisam napuštao stan. Što se mene tiče, on nije imao nikakva razloga posumnjati da smo otkrili njegov identitet. Mislio sam da bi se mogao vratiti i pokušati odnijeti tijelo, ali Poirot se podsmjehivao mojim razmišljanjima.

— Mon ami — rekao je — ako želiš, možeš čekati da ptičici staviš soli na rep, ali ja nisam spreman tratiti svoje vrijeme.

— Pa, u redu, Poirot — rekao sam — zašto je uopće riskirao došavši ovamo?

Ako se kasnije namjeravao vratiti po tijelo, onda vidim nekog smisla u njegovu doiasku. U najmanju ruku naknuo bi dokaze; ovako se čini da nije ništa postignuo, Poirot je slegnuo ramenima na najtipičniji francuski način.

— Ali, na stvari ne gledate očima Broja Četiri, Hastingsse — rekao je. — Govorite o dokazima, ali kakve mi dokaze imamo protiv njega? Točno je da imamo tijelo, ali nemamo druge dokaze, čak ni da je čovjek umoren — cianovodična kiselina, kad se udiše, ne ostavlja nikakva traga. Uz to, ne možemo naći nikoga tko ga je vidio kako ulazi u stan dok nas nije bilo, a ništa nismo utvrdili ni o kretanju preminulog prijatelja, Maverlinga...

— Ne, Hastingsse, Broj Četiri nije za sobom ostavio nikakva traga i svjestan je toga. Njegov bismo posjet mogli nazvati izvidničkim. Možda se želio uvjeriti da je Maverling mrtav, ali mislim vjerojatnije je da je došao vidjeti Herculea Poirota i porazgovarati s protivnikom kojeg se jedino mora bojati.

Poirotovo razmišljanje činilo se tipično egocentričnim, ali nisam se želio sporiti.

— A što s istragom? — upitao sam. — Pretpostavljam da ćete sve tamo objasniti i policiji potpuno opisati Broj Četiri.

— A s kojom svrhom? Možemo li ponuditi i predočiti išta što bi moglo zadiviti mrtvozornika i porotu vaših postojanih Britanaca? Ima li naš opis Broja Četiri ikakvu vrijednost? Ne, ostavit ćemo im da to proglaše 'smrcu nesretnim slučajem' i možda će, premda se baš ne nadam tomu, naš mudri ubojica sam sebe potapšati po ramenu kako je uspio već u prvoj rundi navesti Herculea Poirota na pogrešan trag.

Kao i obično, Poirot je imao pravo. Nikad više nismo vidjeli čuvara iz umobolnice, a istraga - na kojoj sam ja svjedočio dok se Poirot nije čak niti pojavio na sudu — nije pobudila nikakvo zanimanje javnosti.

Kako je zbog planiranog puta u Južnu Ameriku Poirot posvršavao sve svoje poslove, u ovom trenutku nije radio ni na jednom slučaju. No, premda je većinu vremena provodio u stanu, nisam gotovo ništa uspio izvući iz njega. Sjedio je zavaljen u naslonjači izbjegavao je sve pokušaje da zapodjenem razgovor.

A onda jednog jutra, tjedan dana nakon umorstva, upitao me bi li s njime želio poći nekome u posjet. Bilo mi je drago zato što sam osjećao da griješi pokušavajući sve sam i želio sam s njim raspravljati o slučaju. Ali, pokazalo se da uopće nije razgovorljiv. Čak i kad bih ga zapitao kamo idemo, nije odgovarao.

Poirot voli biti tajnovit. Zadržavao je sve za sebe do zadnjeg trenutka. Nakon što smo, promijenivši jedan autobus i dva vlaka, dospjeli u jedno od najdepresivnijih londonskih južnih predgrađa, ipak mi je objasnio o čemu je riječ.

— Posjetit ćemo, Hastingse, čovjeka koji od svih Engleza najviše zna o kineskom podzemlju.

— Zaista. A tko je to?

— Čovjek za kojeg nikad niste čuli - neki gospodin John Ingles. On je umirovljeni državni službenik osrednje inteligencije. U kući punoj

malih kineskih figurica s kojima dosađuje prijateljima i znancima. Pa ipak, uvjeravaju me ljudi koji bi trebali znati, da je taj John Ingles jedini čovjek sposoban da mi dade informacije koje me zanimaju.

Za nekoliko trenutaka počeli smo se uspinjati stubama do "The Laurelsa"

(Lovori), kako se nazivala kuća gospodina Inglesa.

Nigdje nisam opazio nikakav lovorov grm, pa sam zaključio da je kuća tako nazvana po uobičajenim opskurnim nazivima svojstvenim predgrađima.

Vrata nam je otvorio kineski sluga nepomična lica i uveo nas svojem gospodaru.

Gospodin Ingles bio je čovjek široke građe, ponešto žut u licu i duboko usađenih očiju koje su održavale neku čudnu zamišljenost. Ustao je da nas pozdravi, odlažući pritom otvoreno pismo koje je držao u ruci. Vratio mu se nakon pozdrava.

— Sjednite, izvolite. Hasley mi je rekao da želite neke informacije i da bih vam mogao pomoći.

— Tako je, monsieur. Želio bih vas pitati znate li išta o čovjeku po imenu Li Chang Yen?

— Čudno — doista čudno. Kako ste čuli za tog čovjeka?

— Znači, poznajete ga?

— Sreo sam ga nekom prigodom. I znam ponešto o njemu - premda ne onoliko koliko bih želio. Ali, iznenađen sam da je još netko u Engleskoj uopće čuo za njega.

Donekle riječ je o velikom čovjeku, znate — ali nije u tome bit. Dosta je valjanih razloga za zaključak da se on krije iza svega.

— Iza čega?

— Svega. Iza nemira diljem svijetga, previranja među radništvom koja se događaju u svim zemljama i revolucija koje su nastale u nekima. Ima ljudi — a ne radi se samo o zastrašivanju — i to ljudi koji znaju što govore kad tvrde kako se iza svega krije sila koja ponajprije teži razjediniti civilizaciju. Mnogo je znakova, znate, da su u Rusiji Lenjin i Trocki bili samo lutke kojima je svaki pokret diktirao neki drugi um. Nemam nikakva pouzdana dokaza koji bi bio prihvatljiv, ali uvjeren sam da je to bio um Li Chang Yena.

— Oh, ma pustite to — usprotivio sam se. — Nije li to ipak malo ishitreno?

Kako bi neki Kinez mogao imati toliko utjecaja u Rusiji?

Poirot me je ljutito pogledao.

— Vama je, Hastings — rekao je - ishitreno sve što nije plod vaše mašte; za mene — slažem se s ovim gospodinom. Ali, molim vas, nastavite, monsieur.

— Ne usudim se niti nagađati što želi postići svim tim - nastavio je gospodin Ingles. - Ali, pretpostavljam da je obolio od iste bolesti kao i veliki umovi - od Akbara i Aleksandra pa do Napoleona - od žudnje za moći i osobnom nadmoći. Sve do naših dana za osvajanja su bile nužne oružane snage, ali u ovom nemirnom stoljeću čovjek poput Li Chang Yena može posegnuti i za drugim sredstvima. Imam dokaze da je toliko bogat da može novcem podmićivati i propagirati što želi, a ima i naznaka da kontrolira neku znanstvenu silu o kakvoj svijet nije niti sanjao.

Poirot je pratio Inglesove riječi s najvećom mogućom pozornošću.

— A u Kini? — upitao je. — I tamo djeluje? Gospodin Ingles žustro je kimnuo.

— I tamo — rekao je. — Premda ne mogu predočiti nikakve dokaze koje bi prihvatio i sud, ipak to mogu potvrditi pozivajući se na znane mi činjenice. Osobno poznajem svakog čovjeka koji nešto znači

danas u Kini, i mogu vam reći sljedeće: ljudi za koje se u javnosti drži da su ključni zapravo su figure vrlo neznatne ili nikakve važnosti. Riječ je o lutkama koje plešu na potez ruke nekog gospodara, a ta ruka je Li Chang Yen. Li je um koji danas kontrolira Istok. Mi ne razumijemo Istok — nikad ga nećemo razumjeti; no, Li Chang Yen je spiritus movens u tom dijelu svijeta. Nikad ne izlazi u javnost — o, ne, uopće ne izlazi; nikad ne napušta svoju palaču u Pekingu. No, Li povlači konce — tako je, povlači konce — a zatim se određene stvari događaju negdje drugdje.

— I nitko mu se ne može suprostaviti? — upitao je Poirot.

Gospodin Ingles se nagnuo naprijed.

— U posljednje četiri godine četiri su čovjeka pokušala — rekao je polagano;

— čvrsti ljudi, pošteni i vrlo umni. Svaki je za neko vrijeme mogao omesti njegove planove.

— Zastao je.

— I? — upitao sam.

— E pa, mrtvi su. Jedan je u članku spomenuo ime Li Chang Yena u svezi s neredima u Pekingu i za dva dana izboden je nožem na ulici. Ubojicu nikad nisu uhvatili. I ostala su trojica učinila sličan grijeh. U govoru, članku ili razgovoru svaki je od njih Li Chang Vena nekako povezo s neredima ili revolucijom i u roku tjedan dana nakon takve indiskrecije nađen je mrtav. Jedan je otrovan; drugi je umro od kolere — izoliran slučaj, ne dio epidemije; treći je nađen mrtav u vlastitom krevetu.

Uzrok smrti posljednjeg nikad nije utvrđen, ali jedan mi je liječnik, koji je vidio tijelo, rekao da je bio spržen i zgrčen kao da je bio izložen nevjerojatno snažnom električnom udaru.

— A Li Chang Yen — upitao je Poirot. — Naravno, nikakvi tragovi ne vode do njega — ali, ipak ima nekih znakova, zar ne?

Gospodin Ingles je slegnuo ramenima.

— O, znakova — da, nema dvojbe. A jednom sam naišao i na čovjeka spremnog da progovori, jednog odličnog mladog kineskog kemičara, inače štíćenika Li Chang Yena. Taj me je kemičar posjetio jednog dana i, ugledavši ga, shvatio sam da je na rubu živčanog sloma. Maglovito mi je govorio o pokusima na kojima je s mandarinima radio u Lijevoj palači — o eksperimentima na kulijima pri kojima se izredalo najodvratnije neuvažavanje ljudskog života i patnje. Živci su mu potpuno popustili i bio je u najgorem stanju ustrašenosti. Odveo sam ga do kreveta u najgornjoj sobi moje kuće, namjeravajući ga ispitivati sutradan — ali, naravno, bila je to vrlo glupa greška.

— Kako su ga se dokopali? — zapitao je Poirot.

— To nisam nikad doznao. Probudio sam se iznenada te noći, a kuću mi je već zahvatio plamen. Srećom, izvukao sam živu glavu. Istraga je pokazala da je na gornjem katu buknuo požar strahovite jakosti i ostaci mog mladog prijatelja kemičara nađeni su potpuno pougljenjeni.

Po brzini govora shvatio sam da se gospodin Ingles sav predao hobiju, ali očito i sam je shvatio da je malo pretjerao, pa se nasmijao kao da se ispričava.

— Ali, naravno — rekao je — nemam nikakve dokaze i vi ćete mi, kao i drugi, jednostavno reći da imam bubu u glavi.

— Baš suprotno — tiho je uzvratio Poirot — potpuno vjerujemo u vašu priču. I mi smo, zapravo, podosta zainteresirani za Li Chang Yena.

— Doista me čudi da uopće znate za njega. Nisam znao da je itko u Engleskoj čuo za nj. Zanimalo bi me da čujem kako ste saznali za

Lija — ako nisam suviše indiskretan.

— Ne, ni najmanje, monsieur. Neki je čovjek potražio utočište u mojem domu. Doista je bio pretrpio strahovit šok, ali uspio nam je reći dovoljno da u nas pobudi zanimanje za Li Chang Yenom. Opisao je četiri osobe — Veliku Četvorku — organizaciju o kojoj dosad nitko nije niti sanjao. Broj Jedan je Li Chang Yen, Broj Dva nepoznati Amerikanac, Broj Tri jednako nepoznata Francuskinja, a Broj Četiri može se nazvati izvršnim organom organizacije — Uništavateljem. Čovjek koji nam je to priopćio nažalost je mrtav. Recite mi, monsieur, jeste li uopće čuli za tu frazu? Velika Četvorka.

— Ne u svezi s Li Chang Yenom. Ne, ne bih to mogao reći. No, čuo sam i čitao o tome, eto baš nedavno — i to u vrlo neuobičajenom kontekstu. Ah, da tamo je.

Ustao je i zaputio se preko sobe do blještavog ormarića s drvorezom — prekrasna stvar, čak i za mene. Vratio se s pismom u ruci.

— Evo ga. Pismo pomorca kojeg sam nekom prigodom sreo u Shangaiju. Častan stari pokvarenjak — rekao bih, već sav pekmezav od pića. Shvatio sam sve to kao alkoholičarska naklapanja.

Počeo je glasno čitati:

— *Dragi gospodine*

— *Možda me se više i ne sjećate, ali jedanput ste mi pomogli u Shanghaiju, Pomozite mi opet. Potreban mi je novac da bih napustio zemlju. Ovdje sam, nadam se, dobro skriven ali mogli bi me se dokopati svakog trenutka. Mislim, Velika Četvorka. Pitanje je života ili smrti. Imam dosta novca, ali ga se ne usudim uzeti strahujući da me ne otkriju. Pošaljite mi nekoliko stotina u novčanicama. Vratit ću vam, kunem se. Sluga vaš, gospodine.*

Jonathan Whaley.

— Datirano iz Granite Bungalowa, Hoppaton, Dartmoor. Bojim se kako sam pomislio da je sve to vrlo prizeman način da mi se uzme nekoliko stotina funti, inače toliko mi potrebnih. Ako vam može koristiti. — Pružio je pismo.

— Je vous remercie, monsieur. Krećem u Hoppaton a l'heure meme.

— Vidi, vidi — ovo je vrlo zanimljivo. A da pođem i ja? Imate nešto protiv?

— Bilo bi mi doista drago da nam se pridružite, ali moramo krenuti odmah.

Kako se čini nećemo za dana stići do Dartmoora.

John Ingles nas je zadržao još nekoliko minuta i ubrzo smo bili u vlaku koji je iz postaje Paddington kretao u West Country, Hoppaton je bio malo selo zbijeno na ravnom dijelu kotline uz neku pustopoljinu. Do njega se vozilo petnaestak kilometara od Moretonhampsteda. Bilo je oko osam sati kad smo stigli ali u srpnju još je dan.

Ušli smo u usku seosku ulicu i stan da nekog starog seljaka zapitamo kamo da krenemo.

— Granite Bungalow — rekao je starac zamišljeno— znači tražite Granite Bungalow? Ha?

Uvjeravali smo ga da zaista to tražimo. Starac je pokazao na malu sivu kuću na kraju ulice.

— Tamo je bungalow. Želite li vidjeti inspektora?

— Kakvog inspektora? — oštro je zapitao Poirot. - Što mislite pod tim?

— Zar niste čuli za ubojstvo, ha? Zastrašujuća stvar, čini se. Kažu, lokve krvi.

— Mon Dieu! — promrmljao je Poirot. — Moram smjesta vidjeti tog vašeg inspektora.

Već nakon pet minuta nasamo smo se našli s inspektorom Meadowsom. U početku se držao pomalo kruto, ali magično ime inspektora Jappa iz Scotland Yarda učinilo ga je mnogo razgovorljivim.

— Da, gospodine, ubijen je jutros. Šokantno. Nazvali su u Moreton i smjesta sam došao. Odmah mi se sve učinilo tajnovitim. Starac — a bilo mu je oko sedamdesetak, znate; a kako čujem volio je i popiti — ležao je na podu dnevne sobe.

Na glavi mu se vidjela otekлина, a grkljan mu je bio prerezan od uha do uha. Kao što možete zamisliti, krvi po cijeloj sobi. Njegova nam je kuharica, Betsy Andrews, rekla da je njezin gospodar imao nekoliko malih kineskih figurica od zada. Rekao joj je da su vrlo vrijedne, ali sve su nestale. Zato je sve naravno, nalikovalo na napad i pljačku; ali takvom su se rješenju zagonetke mogle staviti različite primjedbe. Uz starca su u kući bile još dvije osobe; Betsy Andrews, ovdašnja seljakinja iz Hoppatona i jedan sluga, vrlo grub čovjek, Robert Grant. On je bio otišao na obližnju farmu po mlijeko, kao što to čini svakog dana, a Betsy da popriča sa susjedom. Izbivala je samo dvadesetak minuta — otprilike od deset do pola jedanaest — i mora da je zločin učinjen u to doba. Grant se prvi vratio kući. Ušao je na stražnja vrata koja su bila otvorena — nitko i tako ovdje ne zaključava vrata — barem ne preko dana — stavio je mlijeko u smočnicu i zaputio se u svoju sobu da pročita novine i popuši cigaretu. Nije niti slutio da se dogodilo nešto neobično — barem tako kaže. A tada dolazi Betsy, ulazi u dnevnu sobu i krikne da bi i mrtve dignula iz groba. Sve je to jasno. Netko je ušao dok je ono dvoje izbivalo iz kuće i ubio sirotog starca. No, nisam se mogao oteti dojmu da je riječ o vrlo hladnokrvnom čovjeku. Morao je doći i proći niz seosku ulicu i zatim se ušuljati kroz nečije stražnje dvorište. Granite Bungalow je sa svih strana okružen kućama, kao što uostalom možete vidjeti. Kako to da ga baš nitko nije vidio?

Inspektor je zastao i sav je zasjao.

— Aha, shvaćam što mislite reći — rekao je Poirot.

— Nastavit ćete?

— Hm, gospodine moj, nešto nije u redu, rekao sam sebi — nešto sam nanjušio.

I počeo sam gledati uokolo. Eto, te figurice od žada. Bi li običan propalica ikad pomislio da su vrijedne? Osim toga, pokušati tako nešto usred bijela dana čista je ludost. Pretpostavimo da je starac počeo zvati upomoć?

— Pretpostavljam, inspektore, da je otekлина na glavi posljedica udarca nanesena prije smrti? — rekao je Mr. Ingles.

— Točno tako, gospodine. Prvo ga je, mislim ubojica, tresnuo po glavi a zatim mu je prerezao grkljan. To je barem jasno. Ali kako je, kvragu, došao i otišao? U ovako malim mjestima ljudi odmah opaze stranca. I sve mi se to odjedanput složilo — nitko nije došao. Dobro sam se zagledao uokolo. Prošle je noći padala kiša i jasno su se vidjeli tragovi koji su vodili iz kuhinje i u kuhinju. U dnevnoj sobi vidjela su se samo dva para tragova (Betsy Andrews se zaustavila na vratima) — gospodin Whalley (nosio je meke kućne papuče) i otisci još jednog čovjeka. Taj je drugi čovjek stao na krvave mrlje i pošao sam za njegovim krvavim tragovima — ispričavam se, gospodine.

— Ništa, ništa — rekao je Ingles uz jedva zamjetan osmijeh — savršeno sam shvatio što ste htjeli reći.

— Pošao sam za tragom do kuhinje — ali ne dalje. Dakle, to je prvo. Drugo: na nadvoju vrata gospodina Granta spazio sam jedva vidljiv trag krvi. Treće — to ima veze s čizmama gospodina Granta, koje je on inače skinuo. Uzeo sam ih i utvrdio da odgovaraju tragovima. I to je bilo to. Netko je iz kuće učinio zločin. Upozorio sam Granta i priveo ga; i zamislite što sam našao skriveno u njegovu port-manteau? Male figurice od žada i otpusnicu. Robert Grant se zvao i

Abraham Biggs, optužen zbog teškog zločina i provale te osuđen prije pet godina.

Pobjedonosno, inspektor je načas zastao.

— I, gospodo, što mislite o tome?

— Mislim — rekao je Poirot — da je to, prema svemu sudeći, vrlo jasan slučaj — zapravo, iznenađujuće jasan. Taj Biggs, ili Grant — mora da je riječ o vrlo priglupom i neškolovanom čovjeku, zar ne?

— Pa, on je — grub, prost čovjek. Nema pojma što bi mogao značiti otisak stopala.

— Očito čovjek ne čita detektivske romane! Pa inspektore, čestitam vam. Sad možemo pogledati mjesto zločina, zar ne?

— Smjesta ću vas osobno odvesti tamo. Želio bih da vidite te otiske stopala.

— I ja bi ih želio vidjeti. Da, da, vrlo zanimljivo, vrlo ingeniozno.

Smjesta smo krenuli. Gospodin Ingles i inspektor su požurili naprijed. Zadržao sam Poirota kako bih mu rekao nešto a da inspektor ne čuje.

— Što doista mislite o svemu ovom, Poirot? Je li baš sve tako kako se čini?

— To je pravo pitanje, mon ami. Whalley vrlo jasno u svojem pismu tvrdi kako mu je Velika Četvorka na tragu, a mi znamo, vi i ja, da Velika Četvorka nije tek krampus za djecu. Pa ipak, čini se da sve upućuje na to da je taj Grant učinio zločin.

Zašto je to učinio? Zbog figurica od žada? Ili je agent Velike Četvorke? Moram priznati da mi se ovo zadnje čini vjerojatnijim. Bez obzira na to kako vrijedne bile te figurice, čovjek njegova društvenog podrijetla ne bi to baš mogao znati — ili barem ne toliko biti svjestan te činjenice da počini zločin kako bi ih se dočepao. (To je, par

example, inspektor morao zapaziti.) Grant je jednostavno mogao ukrasti taj žad i pobjeći, a da ne ubije čovjeka. E, da; bojim se da se naš prijatelj iz Devonshirea nije baš suviše služio svojim malim sivim stanicama. Mjerio je otiske stopala, ali nije promislio i posložio svoje ideje nekom nužnom metodom i prema nekom redu.

4. Značenje ovčje noge

Inspektor je izvukao ključ iz džepa i otključao vrata Granite Bungalowa. Dan je bio lijep i suh pa nismo iza sebe ostavljali nikakvih tragova; pa ipak, prije nego što smo ušli u kuću obrisali smo noge o otirač.

Neka je žena izašla iz tame i nešto govorila inspektoru, a zatim se on okrenuo ustranu. Dobacio nam je nekoliko riječi preko ramena.

— Dobro sve razgledajte, gospodine Poirot, i ne propustite ništa. Vratit ću se za desetak minuta. E, da, ovdje je Grantova čizma. Ponio sam je kako biste mogli usporediti otiske.

Ušli smo u dnevnu sobu, a zvuk inspektorovih koraka ubrzo se izgubio. Inglesa su odmah privukle neke kineske figurice na stoliću u uglu i pošao je da ih razgleda.

Činilo se da ga uopće ne zanima što radi Poirot. Ja sam ga, pak, pratio bez daha. Pod je bio pokriven tamnozelenim linoleumom, na kojem se idealno vide tragovi. Vrata u drugom kraju sobe vodila su u malu kuhinju. Od tamo druga su vodila u ostavu a tamo su bila i stražnja vrata kroz koja se ulazilo u kuću), te još jedna koja su vodila u spavaću sobu u kojoj je obitavao Robert Grant. Nakon što je sve pomno razgledao, Poirot je počeo sporo komentirati.

— Ovdje je ležalo tijelo; ta velika tamna mrlja i raštrkane mrlje označavaju mjesto. Tragovi mekanih kućnih papuča i čizama 'broj 40', kao što vidite; ali, sve je to zbrkano. Zatim dva para tragova vode do kuhinje i iz kuhinje; tko god da je ubojica došao je iz rog smjera. Imate čizmu, Hastings? Dajte mi je.

Pozorno ju je uspoređivao s tragovima. — Oba otiska tragovi su istog čovjeka, Roberta Granta. Ušao je ovuda, ubio starca i vratio se u kuhinju. Nagazio je u krv; pogledajte mrlje koje je za sobom ostavio dok je izlazio? Ništa se ne vidi u kuhinji — cijelo se selo tamo

isprešetavalo. Zatim je otišao u svoju sobu — ne, prvo se vratio na mjesto zločina — da uzme male figurice od žada? Ili je zaboravio nešto što nas je moglo navesti na njegov trag?

— Možda je starca ubio tek kad je ponovno ušao u sobu? — pokušao sam predložiti Poirotu.

— Mais non, gledate, a ne zapažate. Na jednom od krvavih tragova koji vode van, vidi se i otisak u obrnutom smjeru. Pitam se zašto se vratio — zbog malih figurica kojih se tek naknadno sjetio? Sve je to smiješno- glupo.

— No, potpuno se nesmotreno odao.

— N'est-ce pas. Slušajte, Hastingse, to nema smisla. To je uvreda za moje male sive stanice. Pođimo u njegovu spavaonicu — ah, da; taj trag krvi na nadvoju i jedva zamjetni otisci — umrljani krvlju. Otisci stopala Roberta Granta, i samo njegovi, nedaleko od mrtvog tijela — Robert Grant jedini je čovjek koji se približio kući. Da, mora da je tako.

— A što je sa staricom? — iznenada sam upitao.

— Ona je sama ostala u kući nakon što je Grant otišao po mlijeko. Možda ga je prvo ubila i potom izašla. Za njom ne bi ostali nikakvi tragovi ako nije bila vani.

— Vrlo dobro, Hastings. Pitao sam se hoćete li to zaključiti. Već sam pomislio na to, ali odbacio sam tu mogućnost. Betsy Andrews je ovdašnja seljanka, dobro poznata u okolici. Ne može imati nikakve veze s Velikom Četvorkom, a uz to stari je Whallev, svi to govore, bio snažan momak. To je učinio neki muškarac — a ne žena.

— Pretpostavljam da Velika Četvorka nije mogla u stropu sakriti neku dijaboličnu napravu — nešto što bi se automatski spustilo, prerezalo starcu grkljan i ponovno nestalo?

— Nešto poput Jakovljevih ljestvi? Znam, Hastings da je vaša mašta više nego bujna — ali, molim vas, morate je držati unutar razumnih granica.

Dovukao sam se, posramljen. Poirot je nastavio pogledavati uokolo, pretražujući pogledom sobe i ormare uvijek s istim izrazom očita nezadovoljstva na licu. Iznenada je uzviknuo. Pritrčao sam mu. Stajao je u smočnici u dramatičnoj pozi. U ruci je držao ovčju nogu!

— Dragi Poirot — poviknuo sam. — Što je sad to? Jeste li odjedanput poludjeli?

— Promotrite, preklinjem vas, ovu ovcu. Ali pomno je promotrite!

Razgledao sam je što sam pomnije mogao, ali nisam opazio ništa neobično.

Učinilo mi se da drži posve običnu ovčju nogu. To sam i rekao. Poirot me je ljutito pogledao.

— Ma, zar ne vidite ovo — i ovo — i ovo — Na svako je 'ovo' kratkim udarcem prstom lupnuo u bezazleni zglob s kojeg bi otpadali komadići leda.

Poirot me je prije nekoliko trenutaka optužio zbog ishitrene maštovitosti, ali sad je doista otišao dalje nego što sam ja ikad učinio. Zar je doista ozbiljno mislio da su ti komadići leda zapravo kristali nekog smrtonosnog otrova? To je jedini zaključak koji sam mogao izvući iz njegove osobite uzbuđenosti.

— Smrznuto meso — objasnio sam blagim glasom. — Znae, uvozno. Iz Novog Zelanda.

Nekoliko je trenutaka zurio u mene i onda se počeo čudno smijati.

— Moj prijatelju, pa to je predivno! Moj sveznajući prijatelj Hastings; sve zna — ali baš sve! Kako se ono kaže — nema toga u što se on ne bi upustio. Takav je moj prijatelj Hastings.

Bacio je ovčju nogu na posudu i napustio smočnicu. Pogledao je kroz prozor.

— Dolazi naš prijatelj inspektor. Baš dobro. Ovdje smo ionako razgledali sve što smo željeli vidjeti.

Nekako je odsutno počeo lupkati prstima po stolu kao da nešto preračunava, a onda je odjedanput zapitao: — Koji je danas dan, mon ami? Ah. Ponedjeljak, zar ne?

To je loš dan u tjednu. Počiniti umorstvo u ponedjeljak — to je greška.

Vraćajući se u dnevnu sobu, kucnuo je o prozor i pogledao na termometar.

— Proljepšanje i sedamdeset stupnjeva Fahrenhejta — pravi engleski ljetni dan.

Ingles je još ispitivao kineske lovce.

— Ova vas istraga baš ne zanima suviše, monsieur? — rekao je Poirot.

Ingles se lagano nasmijao.

— Znade, nije to moj posao. Za neke sam stvari stručnjak i sladokusac, ali ovo tu nije jedna od tih stvari. Zato se držim po strani i nikom na putu.

Inspektor je žurno ušao ispričavajući se zbog tako duge odsutnosti. Ustrajao je da nas ponovno provede po cijeloj kući, ali naposljetku smo mu ipak uspjeli izmaknuti.

— Zahvaljujem vam na tolikoj ljubaznosti, inspektore — rekao je Poirot dok smo izlazili na seosku ulicu.

— Želio bih vas još samo nešto zamoliti.

— Možda biste, gospodine, željeli vidjeti truplo?

— Oh, zaboga, ne. Tijelo me uopće ne zanima. Želio bih vidjeti Roberta Granta.

— Da biste ga vidjeli, morat ćete se sa mnom odvesti u Moreton, gospodine.

— Dobro, učinit ću tako. No, moram ga vidjeti i nasamo razgovarati s njim.

— Pa, nisam baš siguran, gospodine...

— Uvjeravam vas da ćete, ako stupim u vezu sa Scotland Yardom, dobiti odgovarajuće odobrenje.

— Naravno, čuo sam za vas, gospodine, i znam da ste nam povremeno činili usluge i pomagali nam. Ali, vaš zahtjev je ipak neuobičajen.

— Unatoč tome, naprosto moram — rekao je Poirot mirno. — Reći ću vam i zašto je to nužno — Grant nije ubojica.

— Što? A tko je onda ubojica?

— Držim da je ubojica neki mlađi čovjek. Dovezao se do Granite Bungalowa u dvokolici i ostavio je ispred kuće. Ušao je u kuću, počinio umorstvo, izašao i ponovno se odvezao. Bio je gologlav, a na odjeći su mu ostali tragovi krvavih mrlja.

— Ali, ali zaboga, cijelo ga je selo moglo vidjeti.

— U određenim okolnostima i nije moralo.

— Ne, možda, ako se već bila spustila noć; no, umorstvo je učinjeno usred bijela dana.

Na Poirotovu se licu pojavio jedva vidljiv osmijeh.

— E, i ta dvokolica s konjskom zapregom, gospodine — kako ste do toga došli?

Tko zna koliko je kola i raznih zaprega prošlo pokraj kuće. Nigdje se ne mogu vidjeti neki osobiti tragovi koji bi navodili na takav zaključak.

— Ne vide se tim očima u glavi, vjerojatno; ali vide se očima uma.

Inspektor je lagano dotaknuo svoje čelo, značajno mi namignuvši.

Premda potpuno zbunjen, vjerovao sam u Poirota. Daljnja rasprava završila je našim zajedničkim povratkom u Moreton. Inspektor nas je odveo do Granta, ali jedan je policajac ipak morao biti nazočan razgovoru, Poirot je odmah počeo.

— Grant, znam da niste počinili ovaj zločin. Opišite mi svojim riječima što se točno dogodilo.

Zatvorenik je bio srednje građe, ponešto grubih crta. Ako sam ikad vidio zatvorsku ptičicu...

— Tako mi Boga, nisam to učinio — počeo je jaukati. — Netko mi je podmetnuo te male staklene figurice. Podmetačina, ništa drugo do podmetačina, Otišao sam ravno u svoju sobu, čim sam ušao u kuću, kao što sam i rekao. Nisam ničega bio svjestan sve dok Betsy nije kriknula. Boga mi, nisam znao.

Poirot je ustao.

— Ako mi ne možete reći istinu, onda nemamo o čemu više razgovarati.

— Ali, šefe...

— Vi jeste ušli u sobu — i vi jeste znali da je vaš gospodar mrtav; i baš ste se spremali dignuti galamu kad ga je Betsy zaprepaštena ugledala.

Čovjek je buljio u Poirota raširenih usta.

— Recite, zar nije tako? Dajem vam časnu riječ, jedina vam je prilika da kažete sve.

— Riskirat ću — iznenada je progovorio Grant. — Bilo je baš tako kako vi kažete. Ušao sam, odmah se uputio gospodaru — i ugledao sam ga na podu mrtva, dok je krvi bilo po cijeloj sobi. A onda me uhvatila panika. Pomislio sam da bi se mogli sjetiti mojeg dosjea i sigurno bi rekli da sam to ja učinio. Jedino sam mislio kako da nestanem — smjesta — prije nego što ga pronađu.

— A figurice od zada? Na trenutak je oklijevao.

— Vidite...

— Uzeli ste ih povodeći se za nekim instinktom, zar ne? Čuli ste da je vaš gospodar govorio kako su skupocjene i tako ste pomislili zašto ne pokupiti sve. To razumijem. No, sad mi odgovorite na sljedeće pitanje. Jeste li uzeli figurice kad ste drugi put ušli u sobu?

— Nisam ponovno ulazio u sobu. Jednom mi je bilo posve dosta.

— Sigurno?

— Potpuno sam siguran.

— Dobro. E, sad, kad ste izašli iz zatvora?

— Prije dva mjeseca.

— Kako ste dobili ovaj posao?

— Preko jedne od udruga za pomoć bivšim zatvorenicima. Neki me tip presreo kad sam izlazio.

— Kako je izgledao?

— Ne baš župnik, ali tako je nekako izgledao. Mekani crni klobuk i nekako sitna koraka. Jedan mu je srednji zub bio slomljen. S naočalama. Saunders se zvao. Rekao je kako se nada da sam se

pokajao i da će mi naći neki dobar posao. Otišao sam starom Whallevu na njegovu preporuku.

Poirot je ponovno ustao.

— Zahvaljujem vam. Sad sve znam. Strpite sa, Zastao je na vratima i dodao: — Saunders vam je dao i par čizama, zar ne?

Grant se doista zaprepastio.

— Da, dao mi je. Ali kako vi to znate?

— Moj je posao da znam — uzvratio je vrlo ozbiljan Poirot.

Progovorili smo još nekoliko riječi s inspektorom i zatim smo nas trojica otišli u The White Hart i razgovarali o jajima sa slaninom i o devonšajrskoj jabukovači.

— Kakvih pojašnjenja? — upitao je Ingles uz osmijeh.

— Da, slučaj je već dovoljno jasan; no, znate, imat ću velikih teškoća da ga dokažem. Whallev je ubijen prema nalogu Velike Četvorke — ali nije ga Grant ubio.

Neki vrlo mudar čovjek našao je Grantu posao i sve pomno isplanirao kako bi ga na kraju ponudio kao žrtveno janje — što i nije bilo tako teško, imajući na umu Grantove uzničke dane. Dao mu je par čizama, jedan od dva para jednakih čizama.

Drugi je zadržao. Sve je bilo tako jednostavno. Dok Grant izbiva iz kuće, a Betsy čavrlja po selu (što je ona vjerojatno radila svakog dana otkad zna za sebe), ubojica dolazi i nosi drugi par čizama, ulazi u kuhinju, prolazi kroz dnevnu sobu, ruši starca udarcem i onda mu prereže grkljan. Potom se vraća, skida čizme, obuva druge i onda, noseći prvi par čizama, izlazi i dvokolicom odlazi niz ulicu.

Ingles se zagledao u Poirota.

— No, tu ima jedan problem. Zašto ga nitko nije' vidio?

— E, tu sad na scenu stupa mudrost i umješnost Broja Četiri. Svatko ga je vidio — i nitko ga nije vidio. Vidite, dovezao se u mesarskoj dvokolici.

Ispustio sam uzvik.

— Ovčja noga?

— Točno, Hastings, ovčja noga. Svatko se zaklinje kako nije vidio nikoga da ulazi u Granite Bungalow tog jutra, ali ipak našao sam još zamrznutu ovčju nogu u smočnici. Bio je ponedjeljak, što znači da je meso dovezeno tog jutra; naime, da je dovezeno u subotu, preko nedjelje bi se odmrznulo. Zato netko jest bio u Bungalowu, i to čovjek na kojem poneka mrlja krvi ne bi privukla nikakvu pozornost.

— Prokleta ingeniozno! — uzviknuo je Ingles odobravajući.

— Da, mudar je taj Broj Četiri.

— Mudar poput Hercules Poirota? — promrmljao sam.

Moj mi je prijatelj dobacio pogled pun neke ponosne pokude.

— Neka si podrugivanja, Hastings, ne biste smjeli dopustiti — rekao je s prenaglašenom dostojanstvenošću. — Zar nisam jednog nevina čovjeka spasio vješala? Dovoljno za jedan dan.

5. Nestanak znanstvenika

Čak i nakon što je porota oslobodila Roberta Granta, alias Biggsa, od optužbe za umorstvo, osobno mislim da inspektor Meadows još nije vjerovao u njegovu nevinost. Dokazi koje je istraga prikupila protiv Granta — prijašnje kazne, ukradeni žad, čizme koje su se tako točno podudarale s tragovima — za čovjeka sklona jednostavnosti i izravnosti u pristupu bili su više nego dovoljni; no, unatoč tome što se protivio, prisiljen pružiti dokaze, Poirot je ipak uvjerio porotu. Pred sudom su se pojavila i dva svjedoka koja su vidjela mesarsku dvokolicu kako dolazi do Granite Bungalowa, a seoski je mesar posvjedočio da u taj dio sela dolazi samo srijedom i petkom.

Pronađena je i jedna žena koja se za ispitivanja prisjetila da je vidjela mesarskog pomoćnika kako napušta Bungalow, ali nije mogla dati ni približno opis čovjeka. Jedino se je, čini se, dojmilo da je bio svježije obrijan, srednje visine i da je doista nalikovao na mesarskog pomoćnika. Kad je čuo taj opis, Poirot je značajno slegnuo ramenima.

— Sve je točno onako kako sam vam govorio, Hastings — rekao mi je po svršetku suđenja, — Taj je pravi umjetnik. Nikad se ne skriva iza lažnih brada i plavih naočala. Mijenja svoj lik, nema dvojbe; ali nije to odlučujuće. Uvijek je ono što želi biti. Jednostavno, taj živi svoju ulogu.

Doista sam morao priznati da je naš prijatelj iz Hanwella bio nalik čuvaru u umobolnici, barem kako sam ga ja zamišljao. Ni na trenutak ne bih pomislio da je sve to najobičnija krinka.

Sve je to bilo pomalo obeshrabrujuće, a činilo se da nam ni iskustvo na Dartmooru uopće nije pomoglo. To sam i rekao Poirotu, ali nije se složio da nismo ništa postigli.

— Napredujemo — rekao je — napredujemo. U svakom kontaktu s tim čovjekom naučimo nešto i o njegovu umu, kako misli. A taj

čovjek ne zna ništa o nama i o našim planovima.

— E, kad je o tome riječ, čini mi se da smo on i ja u istom čamcu. Pomišljam da vi zapravo nemate nikakva plana, da ste prekrížili ruke i da čekate da on nešto učini.

Poirot se nasmijao.

— Mon ami, uvijek ste isti. Uvijek onaj isti Hastings, koji bi samo trčao uokolo i hvatao ljude za vrat. Možda — dodao je kad se začulo kucanje na vratima — možda je ovo vaša prilika; možda će sad ući naš prijatelj.

Nasmijao se mom razočaranju kad su se na vratima pojavili inspektor Japp i jedan čovjek.

— Dobro večer, gospo'n — rekao je inspektor. — Dopustite da vam predstavim kapetana Kenta iz Tajne službe Sjedinjenih Američkih Država.

Kapetan Kent je bio visok, vitak Amerikanac, lica toliko ravnodušna kao da je bilo izdubljeno iz drveta.

— Drago mi je, gospodo — promrmljao je dok se nervozno rukovao.

Poirot je bacio još jednu kladu na vatru i primaknuo nekoliko naslonjača. Donio sam čaše, viski i sodu. Kapetan je brzo iskapio čašu i izrazio svoje zadovoljstvo.

— Vaše je zakonodavstvo i dalje pouzdano — kazao je.

— A, sad na posao — rekao je Japp. — Gospon Poirot mi je svojedobno postavio neki zahtjev. Zanimao se za jednu stvar poznatu pod imenom Velika Četvorka i zatražio da ga izvijestim čim se u nekom službenom poslu, ili službenim kanalom, spomene to ime. Nisam se isprva suviše obazirao na to, ali zapamtio sam što je rekao i kad je kapetan Kent došao s podosta čudnom pričom, odmah sam rekao Idemo do gosp'on Poirota'.

Poirot je pogledao kapetana Kenta i Amerikanac je nastavio priču.

— Možda se sjećate, gospodine Poirot da ste čitali kako je određen broj torpiljarki i razarača potonuo nakon što je nasukan na stijene uz američku obalu. To se dogodilo neposredno nakon japanskog potresa i potapanja su protumačena posljedicom velikog plimnog vala. E sad, nedavno su u racijama pohvatani određeni lopovi i revolveraši i kod njih su nađeni pisani dokumenti koji cijeloj stvari daju posve novo značenje. Prema svemu sudeći, u tim se papirima govori o organizaciji zvanoj 'Velika Četvorka' i daju se nepotpuni opisi nekih vrlo snažnih bežičnih energetske postaja. Riječ je o koncentraciji energije za bežični prijenos, koja po snazi prelazi sva dosad poznata istraživanja i eksperimente, a s tih je postaja moguće usmjeriti zraku golema intenziteta na neku određenu točku. Svojstva pripisivana tom izumu zvučala su više nego apsurdno, ali odnio sam ih u stožer, pa nek' vide n što će s tim. I, uskoro, jedan od naših profesora prionuo je poslu. Dakle, prema svemu sudeći, neki je britanski znanstvenik pročitao referat o tome pred Britanskom udrugom znanstvenika.

Nije ostavio baš neki osobiti dojam na svoje kolege; držali su sve to njegovom izmišljotinom. Ali, znanstvenik se nije dao smesti i objavio je da je još samo korak od punog uspjeha u eksperimentima.

— Eh bien? — zapitao je Poirot, sav se pretvorivši u uho.

— Zaključeno je da dođem ovamo i razgovaram s tim gospodinom. Dosta mlad čovjek, preziva se Halliday. On je vrhunski autoritet za taj problem i od njega sam trebao doznati da li je tako što uopće moguće.

— I, je li? — žustro sam zapitao.

— E, to baš ne znam. Nisam sreo gospodina Hallidaya — a vjerojatno niti neću.

— Da vam pravo kažem — rekao je Japp nakon kratke stanke. — Halliday je nestao.

— Kada?

— Prije dva mjeseca.

— Je li nestanak prijavljen?

— Naravno da je. Došla nam je njegova supruga, posve izbezumljena, Učinili smo što smo mogli, ali znao sam da će sve to ostati bez rezultata.

— Zašto bez rezultata?

— Uvijek je tako — mislim, kad čovjek tako nestane — slegnuo je Japp ramenima.

— Kako nestane?

— Nestane u Parizu.

— Znači Halliday je nestao u Parizu?

— Da. Otišao je tamo zbog nekog znanstvenog rada — tako je barem rekao.

Naravno, morao je reći nešto tako. Ali, znate što to znači kad čovjek tamo nestane.

Ili je to djelo nekog Apača, i tu se više nema što reći — ili je to svojevljni nestanak — a mogu vam reći da je od to dvoje, ovo posljednje mnogo češće. Veseli Pariz i sve to, znate što mislim. Smučila mu se obiteljska atmosfera. Halliday se posvađao sa ženom prije nego što je krenuo, i sve one ostale stvari, da se pomisli kako tu nema nikakve dvojbe o čemu je riječ.

— Pitam se, pitam — rekao je zamišljeno Poirot.

Amerikanac ga je znatiželjno gledao.

— Recite, gospodine — jedva je procijedio — kakva je to priča o 'Velikoj Četvorki'?

— Velika Četvorka je međunarodna organizacija kojoj na čelu stoji Kinez - počeo je Poirot. - Znan je po imenu Broj Jedan. Dva je Amerikanac. Broj Tri je Francuskinja. Broj Četiri, "Uništavatelj" Englez.

— Francuskinja, ha? — Amerikanac je zazviždio potihom. - A Hal iday je nestao u Francuskoj. Možda tu ima nešto. Kako se zove?

— Ne znam. Ne znam ništa o njoj.

— No, s tim što ste rekli — ne može se baš šaliti, ha? — uzvratio je američki kapetan.

Poirot je kimnuo glavom i ponovno presložio čaše na pladnju. Uvijek je stvari oko sebe nastojao držati u nekom redu.

— Što se htjelo s potapanjem tih brodova? Je li Velika Četvorka neka njemačka fasada?

— Velika Četvorka su samostalni — i tu nema nikakve dvojbe, potpuno samostalni, M. le Capitaine. Namjera im je zavladata svijetom.

Amerikanac se počeo glasno smijati, ali je prestao čim je ugledao Poirotovo ozbiljno lice.

— Smijte se, gospodine — rekao je Poirot zaprijetivši prstom. — Ne razmišljate — ne koristite se malim sivim stanicama svojeg mozga. Tko su ti ljudi koji su dio vaše mornarice poslali u propast da bi iskušali svoju moć? Zbog toga su sve to i izveli. Monsieur, da bi iskušali tu novu silu magnetske privlačnosti kojom sada raspolažu.

— Sam' tako, gosp'one - rekao je Japp dobroćudno se našalivši. - Čuo sam toliko puta za superkriminalce, ali nikad ih nisam sreo. Pa, čuli ste priču kapetana Kenta. Mogu li još što učiniti za vas?

— Da, dragi prijatelju! Mogli biste mi dati adresu gospođe Halliday — i da me predstavite s nekoliko riječi, ako biste bili tako dobri.

I tako smo sutradan krenuli u Chetwynd Lodge, nedaleko od sela Chobham u Surrevju.

Gospođa Halliday nas je smjesta primila — visoka, svjetlokosa žena, nervozna i grozničava. Uz nju je stajala prekrasna petogodišnja djevojčica.

Poirot je objasnio razlog posjeta.

— Oh! M. Poirot, tako mi je drago, tako sam vam zahvalna. Čula sam, naravno, za vas. Sigurno niste poput ljudi ih Scotland Yarda, koji ne žele saslušati, niti nastoje razumjeti. A francuska policija nije ništa bolja — čak i gora, čini mi se. Svi su uvjereni kako je moj muž pobjegao s nekom drugom ženom. Ali on nije bio takav!

Jedino je mislio na svoj posao. Pola je naših svađa uzrokovao baš tom njegovom opsjednutošću. Više je bio zaokupljen poslom nego sa mnom.

— Svi su vam Englezi takvi — rekao je Poirot nastojeći je utješiti. — A, ako nije riječ o poslu, onda je riječ o igrama, športu. Sve to oni uzimaju au grand se-rieux. Molim vas, gospođo, prisjetite se točno, do najmanje pojedinosti, svih okolnosti nestanka vašeg supruga.

— Moj je suprug otišao u Pariz u četvrtak, 20. srpnja. Tamo se trebao sastati i vidjeti s raznim ljudima poradi svojeg posla, uz ostale i s Madame Olivier.

Poirot je kimnuo glavom kad je spomenula ime poznate francuske kemičarke, koja je svojim izvanrednim dostignućima nadmašila čak i Madame Curie. Odlikovala ju je i francuska vlada, a bila je među najznamenitijim ličnostima tog doba.

— Dopotovao je uvečer i otišao ravno u Hotel Castignone u Ulici de Castiglione. Sljedećeg jutra imao je sastanak s profesorom

Bourgoneauom, s kojim se i našao. Ponašao se uobičajeno i lijepo. Njih su dvojica vodili doista zanimljiv razgovor i dogovoreno je da će sljedećeg jutra moj suprug biti nazočan nekim eksperimentima u profesorovu laboratoriju. Ručao je sam u Cafe Rovala otišao u šetnju na Bois i posjetio Madame Olivier u njezinoj kuću u Passyju. I tamo se ponašao posve normalno. Otišao je oko šest. Nitko ne zna gdje je večerao, vjerojatno sam u nekom restoranu. Vratio se u hotel oko jedanaest uvečer i otišao u svoju sobu, nakon što je na recepciji provjerio da li je bilo kakve pošte za njega.

Sljedećeg je jutra izašao iz hotela i više ga nitko nije vidio.

— A u koje je vrijeme napustio hotel da bi pravodobno stigao u laboratorij profesora Bourgoneaua?

— Ne znamo. Nitko nije ništa rekao kada je otišao iz hotela. Ali, petit dejeuner nije mu serviran što može značiti da je izišao rano.

— Ili, možda je zapravo ponovno napustio hotel prošle noći?

— Mislim da nije. Krevet je bio razmješten, netko je spavao u njemu, a noćni službenik bi se prisjetio da je netko izlazio tako kasno.

— Vrio utemeljena opaska, madame. Možemo, dakle, zaključiti da je izišao vrlo rano sljedećeg jutra — i to je, iz jednog kuta gledano, umirujuće. Nije vjerojatno da su ga neki Apači napali u to doba dana. Prtljag — da li je sav ostao u sobi?

Gospođa Halliday je oklijevala odgovoriti, ali naposljetku je rekla:

— Ne — vjerojatno je ponio mali kovčežić.

— Hm — dodao je Poirot zamišljeno. — Pitam se gdje li je bio te večeri. S kim se sreo? — tu je cijela tajna. Madame, inače ne prihvaćam mišljenje i zaključke policije; kod njih se sve uvijek svodi na 'Cherchez la femme'. Ali, nešto se očito zbililo te večeri što je promijenilo planove vašeg supruga. Kažete da je pitao za pisma kad se vratio u hotel. Je li dobio ijedno?

— Samo jedno, a i to mora da je pismo koje sam mu poslala istog dana kad je oputovao iz Engleske.

Poirot se duboko zamislio cijelu minutu, a zatim je brzo ustao.

— E, gospođo draga, rješenje cijele zagonetke krije se u Parizu i, da bih ga našao, iz ovih stopa putujem u Pariz.

— Ali, sve se to zbilo tako davno, monsieur.

— Da, da. Pa ipak, tamo ga moramo tražiti. Okrenuo se da izađe, ali se zaustavio kad mu je ruka dohvatila kvaku.

— Recite mi, madame, sjećate li se da vam je suprug ikad spomenuo 'Veliku Četvorku'?

— Velika Četvorka — ponovila je zamišljeno. — Ne, ne mogu se sjetiti.

6. Žena na stubama

I to je sve što smo mogli doznati od gospođe Halliday. Pohitali smo u London i sutradan se zaputili na Kontinent.

Uz pomalo pokajnički osmijeh, Poirot je primijetio:

— Zbog te Velike Četvorke sav se uznemirim, mon ami. Počinjem hodati gore-dolje, pa lijevo, pa desno — kao naš stari prijatelj lisičar u ljudskom liku'.

— Možda ga sretnete u Parizu - rekao sam, znajući da misli na nekoga Girauda, jednog od najcijenjenijih detektiva Suretea koga je sreo jednom prigodom.

Poirotu se pojavila grimasa na licu.

— Iskreno se nadam da neću. Nisam mu se svidio.

— Zar to neće biti vrlo težak zadatak? - zapitao sam. — Mislim, otkriti što je nepoznati Englez radio jedne večeri prije dva mjeseca?

— Vrlo težak, mon ami. No, kao što dobro znate, teškoće uvijek razgale srce Herculea Poirota.

— Mislite da ga je otela Velika Četvorka? Poirot je kimnuo glavom.

Raspitujući se prošli smo sva poznata mjesta i doznali smo malo toga što bi se moglo dodati onome što nam je već rekla gospođa Halliday. Poirot je dugo razgovarao s profesorom Bourgoneauom, nastojeći doznati da li je Halliday išta govorio o planovima za tu večer. No, nismo doznali baš ništa.

Naš sljedeći izvor informacija bila je znamenita Madame Olivier. Bio sam doista uzbuđen dok smo se uspinjali stubama njezine vile u

Passvju. Uvijek sam se divio ženama koje su toliko postigle u svijetu znanosti.

Valjda sam mislio da je za takav posao nužan i sposoban isključivo muški mozak.

Vrata je otvorio mladi sluga otprilike sedamnaestogodišnjak, koji me je — toliko mu je ponašanje bilo ritualno — pomalo podsjetio na akolita. Poirot je unaprijed dogovorio naš susret, znajući da gospođa Olivier nikad nikog ne prima bez najave, jer je tijekom dana toliko zaokupljena istraživačkim radom.

Uvedeni smo u mali salon i domaćica nas je tamo pozdravila. Madame Olivier je vrlo visoka žena, a visinu su joj još više naglašavali dugi bijeli ogrtač i bijela kapa poput onih u časnih sestara. Imala je izduženo blijedo lice i prekrasne tamne oči koje su gorjele gotovo fanatičnom svjetlošću. Više se doimala poput drevne svećenice nego suvremene Francuskinje. Na jednom joj se obrazu vidio velik ožiljak.

Prisjetio sam se da joj je suprug i njezin suradnik poginuo u eksploziji u laboratoriju prije tri godine, a da je tom prigodom i sama zadobila teške opekline. Otada se zatvorila i s nesagorivom energijom bacila na znanstvena istraživanja. Primila nas je s hladnom ljubaznošću.

— Mnogo me je puta ispitala policija, gospodo. Ne vjerujem da vam baš mogu pomoći, jer ni njima nisam pomogla.

— Madame, moguće je da vam neću postavljati ista pitanja. Za početak, o čemu ste razgovarali vas dvoje, vi i gospodin Halliday?

Zapanjila se.

— Pa, naravno o njegovu radu. Njegovu radu — a i o mojem.

— Je li spominjao teorije koje je nedavno izložio u referatu pred Britanskim znanstvenim udruženjem?

— Naravno da jest. Uglavnom smo o tome i razgovarali.

— Ideje su mu pomalo fantastične, zar ne? — neoprezno je zapitao Poirot.

— Tako su držali neki ljudi. Ne slažem se s njima.

— Smatrate ih izvedivim?

— Savršeno izvedivim. I moja su istraživanja donekle slična, premda nisu imala istu svrhu. Istražujem gama zrake koje ispušta tvar obično poznata kao Radium C, a koja je proizvod zračenja radija. Baveći se time naišla sam na neke vrlo zanimljive magnetske fenomene. Zapravo, razvila sam teoriju o stvarnoj prirodi sile koju nazivamo magnetizmom. Ali, još nije vrijeme da to obznam svijetu.

Eksperimenti i gledišta gospodina Hallidaya bili su mi osobito zanimljivi.

Poirot je kimnuo glavom. A onda me je iznenadio novim pitanjem.

— Madame, gdje ste razgovarali o tim temama? Ovdje?

— Ne, monsieur. U laboratoriju.

— Mogu li ga vidjeti?

— Kako da ne.

Povela nas je prema vratima kroz koja je ušla. Vodila su u uzan prolaz. Prošli smo kroz još dvojica vrata i našli se u velikom laboratoriju prepunom staklenih posuda i stotinu malih naprava za koje nisam znao ni kako se zovu. U sobi su bile dvije osobe zaokupljene nekim pokusom. Madame Olivier ih je predstavila.

— Mademoiselle Claude, jedna od mojih pomoćnica.

Visoka mlada djevojka ozbiljna lica lagano se naklonila. — Monsieur Henry, stari i provjereni prijatelj.

Mlad čovjek, nižeg rasta i tamnokos, nespretno se naklonio.

Poirot se zagledao negdje pokraj njega. Osim onih kroz koja smo ušli, bila su još dvoja vrata. Jedna su, gospođa nam je objasnila, vodila u vrt a druga u omanju prostoriju koja je također služila za pokuse, poirot je sve razgledao i zatim rekao kako je spreman za povratak u salon.

— Madame, jeste li razgovarali s gospodinom Hallidavem nasamo?

— Da, gospodine. Za razgovora moja su dva suradnika bila u susjednoj, manjoj prostoriji.

— Je li netko mogao prislušivati vaš razgovor — njih dvoje ili itko drugi?

Gospođa Olivier se zamislila, a potom stresla glavom.

— Ne mislim da je itko to mogao. Gotovo sam sigurna da nije. Sva su vrata bila zatvorena.

— Je li se itko mogao sakriti u sobi?

— Tamo u uglu je velik ormar — ali to je apsurdna pomisao.

— Pas tout a fait, gospođo. I još nešto: je li g. Halliday uopće spominjao neke svoje planove za tu večer?

— Ne, nije rekao ni riječi, monsieur.

— Zahvaljujem vam, madame, i ispričavam se što sam vas uznemiravao. Ne trebate nas ispratiti — sami ćemo izaći.

Izašli smo u predvorje. Neka je dama ulazila kroz prednja vrata. Brzo je ustrčala uz stube i imao sam dojam da je riječ o Francuskinji u dubokoj koroti.

— Vrlo neobična žena — dobacio je Poirot dok smo odlazili.

— Madame Olivier? Da, ona...

— Mais non, ne Madame Olivier. Cela va sans di-" Nema puno genija poput nje na ovom svijetu. Ne, govorio sam o ovoj drugoj dami — dami na stubama.

— Nisam joj vidio lice — rekao sam gledajući u jednu točku. — A ne znam kako ste to vi mogli. Nije nas uopće pogledala.

— Baš sam zbog toga i rekao da je neobična — uzvratilo je mirno Poirot. — Žena ulazi u vlastitu kuću — naime, pretpostavljam da je to njezin dom jer je otključala vrata — i ustrči ravno uz stube da i ne pogleda tko su dva posjetitelja u hodniku. Doista vrlo neobična vrsta žene — zapravo, dosta neprirodno. Mille tonnerres! Što je sad to?

Snažno me povukao — u zadnji tren. Drvo je palo na pločnik tik uz nas. Poirot se zagledao u stablo, sav blijed i uznemiren.

— Za dlaku! Ali, nespretno ipak — jer nisam niti pretpostavljao - jedva da sam mogao i pretpostaviti. Da, da nije mojeg brzog oka, mojeg mačjeg oka, Hercule Poirot je zdrobljen mogao nestati s ovog svijeta — koje li strašne nesreće za svijet.

A i vi, mon ami — premda to ne bi bila nacionalna katastrofa takvih razmjera.

— Hvala — rekao sam hladno. — I što ćemo sad učiniti?

— Učiniti? — viknuo je Poirot. — Razmislit ćemo. Da, sada i ovdje, vježbat ćemo naše male sive stanice. Taj gospodin Halliday — je li on doista bio u Parizu?

Da, prema profesoru Bourgoneauu koji ga zna, koji ga je vidio i razgovarao s njim.

— Za boga miloga što pokušavate reći? — poviknuo sam.

— Pazite, to je petak ujutro. Posljednji put viđen je u jedanaest navečer, u petak. Ali, je li doista on viđen?

— Noćni službenik...

— Noćni službenik — koji prije nikad nije vidio Hallidaya. Neki čovjek ulazi, dovoljno podsjeća na Hallidaya — toliko moramo vjerovati u vještinu Broja Četiri pita za pisma, odlazi gore, spakira kovčežić i nestane sljedećeg jutra. Nitko te večeri nije vidio Hallidaya ne, zato što je već bio u rukama svojih neprijatelja. je li Madame Olivier doista primila Hal idaya? Da, jer premda ga nikad prije nije vidjela, s obzirom na temu o kojoj su razgovarali a koja je njezina specijalnost, ne bi joj se moglo podvaliti. Ušao je ovamo, obavio razgovor i otišao. A što se onda dogodilo?

Uhvativši me za ruku, Poirot me počeo gotovo vući natrag prema vili.

— Sada, mon ami, zamislite da je danas dan poslije Hallidayeva nestanka i da tražimo otiske stopala. Vi ste zaljubljenik u tragove, zar ne? Pogledajte — evo ih, muškarčevi, Hallidayevi... Okreće se udesno kao i mi, brzo hoda — ah! drugi tragovi iza njega — vrlo brzo — mali tragovi, neke žene. Vidite, sustiže ga- vitka mlada žena, glave prekrivene udovičkim velom. 'Oprostite, monsieur, Madame Olivier želi da vas odvedem natrag'. On se zaustavi, okrene. E sad, a kamo ga može odvesti ta mlada žena? Zar ga slučajno sreće baš na mjestu gdje se širi uski prolaz koji dijeli dva vrta? Povede ga niz prolaz. 'Ovim je putem kraće, monsieur. Na desno je vrt vile Madame Olivier, na lijevo vrt neke druge vile — i baš iz tog vrta, pazite, palo je drvo — tako blizu nas. Vrata oba vrta gledaju na prolaz. I tu je klopka.

Istrče ljudi, svladaju ga i odnose u nepoznatu vilu.

— Ma, dajte, Poirot — poviknuo sam. — Hoćete mi reći da vi sve to tako vidite?

— Tako to vidim očima svojeg uma, mon ami. Tako, i samo tako se to moglo dogoditi. Hodite, idemo natrag u kuću.

— Ponovno želite vidjeti Madame Olivier? Poirot se značajno nasmiješio.

— Ne, Hastings. Želim vidjeti lice dame sa stuba.

— A, prema vama, tko bi to mogao biti — neka rođakinja Madame Olivier?

— Vjerojatnije tajnica - i to tek nedavno zaposlena tajnica.

Vrata nam je otvorio onaj isti blagi akolit.

— Možete li nam reći ime dame, dame u koroti, koja je upravo ušla?
- upitao je Poirot.

— Madame Veroneau? Gospođine tajnice?

— Da, to je ta dama. Budite ljubazni pa je u moje ime zamolite za kratak razgovor.

— Žao mi je. Madame Veroneau mora da je ponovno izašla.

— Mislim da nije - tiho je rekao Poirot. - Prenesite joj da je traži M. Hercule Poirot i da mi je jako važno da je odmah vidim, jer upravo odlazim na prefekturu.

Teklič je ponovno nestao. No, dama se spustila s gornjeg kata. Ušla je u salon.

Okrenula se i podigla veo. Zaprepastio sam se kad sam prepoznao staru ljutitu protivnicu, groficu Rossakoff, rusku piemkinju koja je izvela jednu osobito vještu pljačku draguljarnice u Londonu.

— Čim sam vas spazila u predvorju, pomislila sam na najgore — rekla je s tugom u glasu.

— Moja draga grofice Rossakoff — Kimnula je glavom.

— Sada Inez Veroneau — promrmljala je. — Španjolka udana za Francuza.

Što želite od mene, gospodine Poirot? Vi ste grozan čovjek. Istjerali ste me iz Londona. Pretpostavljam da ćete sada našoj krasnoj Madame Olivier ispričati sve o meni i tako me otjerati i iz Pariza. Mi jadni Rusi; znate, i mi moramo živjeti.

— Stvari su mnogo ozbiljnije, madame — rekao je Poirot pažljivo motreći svaki njezin pokret. — Predlažem da odemo u susjednu vilu i oslobodimo g. Hallidava, ako je još živ. Kao što vidite, sve znam.

Iznenada je problijedila. Ugrizla se za usnu. A zatim je progovorila sa svojstvenom joj odlučnošću.

— Još je živ — ali nije u vili. Čujte, monsieur, da se nagodimo. Za mene sloboda — a vama g. Halliday, živ i zdrav.

— Prihvaćam — rekao je Poirot. — Kanio sam to isto predložiti. Kad smo već kod toga, madame, jeste li vi u službi Velike Četvorke?

Ponovno sam gledao kako nasmrt blijedi, ali nismo dobili odgovor.

Umjesto toga upitala je: — Dopuštate li da telefoniram? — i otišavši do aparata zvala je neki broj. — Broj vile u kojoj je sada zatočen naš prijatelj — objasnila je. — Možete ga dati policiji — no, dok tamo dođu, gnijezdo će već biti prazno. Ah! Evo ga, uspjelo mi je. Jesi li to ti, Andre? Ja sam, Inez. Mali Belgijanac sve zna. Pošaljite Hallidaya u hotel i nestanite.

Spustila je slušalicu i pristupila nam smiješeći se.

— Poći ćete s nama do hotela, madame.

— Naravno, to sam i očekivala.

Pozvao sam taxi i zajedno smo krenuli prema hotelu. Na Poirotovom licu vidio sam da je zbunjen. Sve se činilo tako jednostavnim i lakim. Došli smo do hotela.

Vratar nam je prišao.

— Došao je neki gospodin. On je u vašim sobama. Čini se da je vrlo bolestan. S njim je došla i njegovateljica, ali je u međuvremenu otišla.

— Sve je u redu — rekao je Poirot. — To mi je prijatelj.

Otišli smo do soba. Na stolcu do prozora sjedio je mlad čovjek, preplašen i oronuo kao da je na rubu potpune iscrpljenosti. Poirot mu je prišao.

— Jeste li vi John Halliday?

Čovjek je kimnuo.

— Pokažite mi svoju lijevu ruku. John Halliday ima madež malo ispod lijevog lakta.

Čovjek je ispružio ruku. Madež je bio na pravome mjestu. Poirot se poklonio grofici. Okrenula se i napustila sobu.

Čaša vinjaka vratila je Hallidayu nešto živosti.

— Bože dragi! - promrmljao je, - Prošao sam pravi pakao — pakao... Ti su zlotvori oličenje samog vruga. Moja supruga, a gdje je moja supruga? Što li samo misli? Rekli su mi da će povjerovati — da će povjerovati.

— Ne, nije povjerovala — čvrsto je uzvratio Poirot. - Ni na trenutak nije izgubila vjeru u vas. Čeka vas - ona i dijete.

— Hvala ti Bože zbog toga. Jedva da mogu povjerovati da sam opet slobodan.

— Sad kad ste malo došli k sebi, monsieur, želio bih ponovno čuti cijelu priču od početka.

— Ja se — ne sjećam ničega — rekao je Halliday. -Što?

— Jeste li čuli za Veliku Četvorku?

— Nešto jesam — suho je odvratio Poirot.

— Ne znate vi što ja znam. Imaju neograničenu moć, Ako ne kažem ni riječi, siguran sam — ako prozborim jednu riječ — ne samo ja, nego i moji najbliži neopisivo ćemo propatiti, Nema smisla da raspravljate sa mnom. Ja ne znam — ja se ne sjećam ničega.

I ustavši, izašao je iz sobe.

Na Poirotovu licu pojavila se zbunjenost.

— I tako je to, zer ne? — promrmljao je. — Velika Četvorka ponovno je izborila pobjedu, Što to držite u ruci, Hastings?

Pružio sam mu papirić.

— Grofica je to našarala prije nego što je otišla - objasnio sam. Pročitao je.

— Au revoir — IV.

— Potpisala se svojim inicijalima - IV. Možda slučajno, ali to može značiti i Četvorka. Pitam se, Hastings, pitam.

7. Kradljivci radija

Noć nakon što je oslobođen Halliday je prospavao u susjednoj hotelskoj sobi i cijelu sam noć slušao kako stenje i nešto se buni. Zatočeništvo u vili nedvojbeno mu je slomilo živce, pa ni ujutro nismo uspjeli iz njega ništa izvući. Jedino je ponavljao već znanu nam rečenicu o neograničenoj moći Velike Četvorke, kao i uvjerenost u njihovu osvetu ako progovori.

Poslije ručka otputovao je u Englesku, svojoj supruzi, dok smo Poirot i ja ostali u Parizu. Zahtijevao sam da nešto odlučno poduzmemo pa me je Poirotov muk doista razljutio.

— Za boga miloga, Poirot — poticao sam ga — krenimo za njima.

— Pohvalno, mon ami, pohvalno! Da krenemo — kamo i za kim? Molim vas, budite precizni.

— Naravno, za Velikom Četvorkom.

— Cela vasans dire. Ali kako biste krenuli, otkamo?

— Od policije — pokušao sam iako neodlučan. Poirot se nasmijao.

— Optužili bi nas da sanjamo. Nemamo ništa od čega bismo mogli početi — ali baš ništa. Moramo čekati.

— Čekati na što?

— Čekati da oni učine prvi korak. Pazite, svi vi Englezi shvaćate i divite se le boxe. Ako jedan čovjek ne krene, onda to mora njegov protivnik; a dopuštajući mu da prvi krene u napad, možete nešto i saznati o svojem protivniku. E, to je trenutačno naša uloga — dopustiti drugoj strani da krene u napad.

— Mislite da hoće? — upitao sam sumnjičavo.

— Uopće ne sumnjam. Kao prvo, pokušali su me izvući iz Engleske, zar ne? Nije im uspjelo. U slučaju Dartmoor upleli smo se i spasili žrtvu vješala. A jučer smo se opet upleli u njihove planove. Ni slučajno neće stati na tome.

Dok sam razmišljao o tome što je rekao, začulo se kucanje na vratima. Ne čekajući odgovor, neki je čovjek stupio u sobu i zatvorio vrata za sobom. Visok, vitak čovjek lagano savijenog nosa i žućkastog tena. Nosio je kaput zakopčan do grla i mekani šešir navučen duboko na oči.

— Oprostite, gospodo, zbog ne baš pristojnog ulaska — rekao je blagim glasom — ali došao sam neobičnim poslom.

Osmjehujući se prišao je stolu i sjeo. Spremao sam se skočiti, ali me Poirot zadržao kratkim pokretom ruke.

— Kao što ste rekli, monsieur, vaš dolazak nije baš bio najuljudniji. Budite ljubazni pa nam recite razlog vašeg posjeta.

— Dragi moj Poirot, sve je vrlo jednostavno. Uznemirujete moje prijatelje.

— Kako ih uznemirujem?

— Dajte, dajte, M. Poirot. Ne pitate to valjda ozbiljno? Znaite jednako dobro kao i ja.

— Ovisi, monsieur, tko su ti vaši prijatelji.

Čovjek je bez riječi izvadio kutiju cigareta, otvorio je, uzeo četiri cigarete i gurnuo ih preko stola. Potom ih je pokupio, vratio u kutiju i kutiju spremio u džep.

— Aha! — rekao je Poirot — tako znači, je li? I što to predlažu vaši prijatelji?

— Predlažu, monsieur, da svoj talent — vrlo zavidan talent upotrijebite za otkrivanje istinskih kriminalaca — vratite se vašim

znanim rasonodama i rješavajuće probleme koji muče londonske dame Iz visokog društva.

— Nema što, doista mirnodopski radni raspored — uzvatio je Poirot.
— A što ako se ne složim?

Gesta je bila vrlo rječita.

— Naravno, bilo bi nam doista žao — rekao je. — Ražalostili bi se i svi prijatelji i obožavatelji veličanstvenog Herculea Poirota. Ali, bez obzira na to s koliko boli izrečena, sućut čovjeka ne vraća iz mrtvih.

— Doista ste vrlo delikatni — rekao je Poirot, kimajući glavom. — A, pretpostavimo da — prihvatim?

— U tom sam slučaju ovlašten da vam ponudim — naknadu.

Izvukao je novčarku i bacio na stol deset novčanica. Svaka po deset tisuća franaka.

— To je tek jamstvo naših dobrih namjera — rekao je. — Bit će vam isplaćena deset puta veća svota.

— Za boga miloga — viknuo sam i skočio — zar se usudite pomisliti...

— Sjedite, Hastings — rekao je Poirot poput nekog samodršca. — Smirite tu svoju prekrasnu, poštenu ćud i sjedite. A vama ću, monsieur, reći sljedeće. Što me sprečava da nazovem policiju i predam vas njima, dok moj prijatelj pazi da nam ne umaknete?

— Svakako to učinite, ako to držite shodnim — mirno je uzvatio naš posjetitelj.

— Oh, ma dajte, Poirot — uzviknuo sam. — Ne mogu to više trpjeti. Nazovimo policiju i svršimo s tim.

Lagano ustajući pošao sam prema vratima i zastao leđima okrenut izlazu.

— Čini se da bi tako bilo najbolje — promrmljao je Poirot, kao da raspravlja sam sa sobom.

— Ali ne vjerujete u očito, ha? — smiješeći se upitao je naš posjetitelj.

— Učinite to, Poirot — poticao sam ga.

— Na vašu odgovornost, mon ami.

Dok je Poirot podizao slušalicu, neznanac me iznenada zaskočio poput mačke.

No, bio sam spreman. Za tren smo se dohvatili i počeli valjati po sobi. Iznenada sam osjetio da se okliznuo i zateturao. Iskoristio sam prednost. Pao je podame. A onda, u trenutku kad sam osjetio da mi je pobjeda nadomak ruke, zbilo se nešto nevjerojatno. Osjetio sam da letim glavom naprijed. Udario sam u zid i smotao se u isprepletenu gomilu udova. Za tren sam ustao, ali vrata su se već zatvarala za mojim protivnikom. Potrčao sam i snažno povukao kvaku, ali vrata su već bila zaključana s vanjske strane. Dograbio sam slušalicu od Pirota.

— Je li to predvorje? Zaustavite čovjeka koji izlazi. Visokog muškarca u zakopčanom ogrtaču i s mekanim šešikom na glavi. Policija traga za njim.

Za samo nekoliko minuta začuli smo buku u hodniku.

Ključ se okrenuo u bravi i vrata su se otvorila. Direktor se pojavio na vratima.

— Muškarac — jeste li ga uhvatili? — povikao sam.

— Ne, monsieur. Nitko se nije spustio.

— Mora da ste se mimoišli.

— Nikog nismo sreli, monsieur. Nevjerojatno kako nam je mogao pobjeći.

— Morali ste nekog sresti, pretpostavljam — rekao je Poirot, blagim glasom.

— Možda nekog od osoblja?

— Samo poslužitelja s pladnjem, monsieur.

— Ah! — rekao je Poirot glasom punim slutnje. — A, zato je nosio ogrtač zakopčan do grla — nastavio je Poirot kad se oslobodio uzbuđenih službenika hotela.

— Doista mi je žao, Poirot — promrmljao sam priznajući poraz.

— Povjerovao sam da ga čvrsto imam u rukama.

— Da, rekao bih da je to bio jedan od onih japanskih trikova. Nemojte se uzbuđivati, mon ami. Sve je išlo prema planu — njegovu planu. Upravo sam to i želio.

— Što? — povikao sam, udarivši šakom po smeđem predmetu koji je ležao na podu.

Bila je to tanka novčarka od smeđe kože i očito je našem posjetitelju ispala iz džepa dok smo se hrvali. U njoj su bila dva računa - potvrda na ime Felixa Laona i smotani komadić papira zbog kojeg mi je srce poskočilo. Na prepolovljenom listu papira bilo je olovkom ispisano nekoliko riječi, ali riječi vrhunske važnosti.

— Idući sastanak vijeća održat će se u petak, u 11 sati, u Ulici des Echelles broj 34.

Ispod poruke stajao je veliki potpis "4" A danas je petak a sat na kaminu pokazivao je 10:30 sati.

— Bože, kakvu imamo priliku — rekao sam.

— Sudbina nam je doista sklona. Moramo smjesta krenuti. Koje li lude sreće.

— Tako znači, sad barem znam zbog čega je došao — promrmlijao je Poirot. — Sve mi je sad jasno.

— Što vam je jasno? Dajte, Poirot, probudite se i krenimo napokon.

Poirot me je pogledao, lagano zatresao glavom i nasmiješio se.

— 'Hoćete li ući u predvorje moje kuće, reče pauk muhi'. Tako nekako ide vaša engleska dječja pjesmica, zar ne? Ne, ne — suptilni jesu — ali ne dovoljno suptilni za Herculea Poirota.

— Ma za ime Boga, što zapravo pokušavate reći, Poirot?

— Prijatelju vrli, pitao sam se s kakvim je naumom došao naš jutarnji posjetitelj. Je li se doista nadao da me može podmititi? Ili, s druge strane, zastrašiti toliko da dignem ruke od ovog zadatka? Zašto je ipak došao? I sad vidim cijeli plan — vrlo razrađen — vrlo lijep — tobožnji razlog: podmititi me ili zastrašiti me — neizbježna tuča koju uopće nije nastojao izbjeći i u kibjoj mu ispada lisnica ne izazivajući nikakve stanje i naposljetku — klopka! Ulica des Echelles, jedanaest sati? Mislim da neće ići, mon ami! Hercule Poirot se ne da tako lako uhvatiti.

— Zaboga — uzdahnuo sam.

Poirot je, onako za sebe, otpuhnuo nekoliko puta.

— No, nešto još ne razumijem.

— A što to?

— Vrijeme, Hastings — vrijeme. Ako su me željeli navesti na krivi trag, neko doba noći sigurno bi bilo mnogo povoljnije. Zašto tako rano? Hoće li se možda nešto zbiti ovo prijepodne? Nešto što bi željeli da Hercule Poirot dozna?

Stresao je glavom.

— Vidjet ćemo. Evo me sjedim ovdje, mon ami. Jutros se ne mičemo. Ovdje čekamo što će se zbiti.

Točno u pola dvanaest došao je poziv. Jedan petit bleu. Poirot je otvorio omotnicu i pružio mi list. Poslala ga je Madame Olivier, svjetski poznata znanstvenica koju smo jučer posjetili u vezi sa slučajem Halliday. Tražila je da smjesta dođemo u Passy.

Odazvali smo se pozivu bez trena odgode. Madame Olivier nas je primila u istome malom salonu. Ponovno me se dojmila čudesna snaga te žene, njezino izduženo lice svećenice i plamteće oči — ta izvanredna nasljednica Becquerela i Curieja. Smjesta je prešla na stvar.

— Messieurs, jučer ste razgovarali sa mnom o nestanku gospodina Hallidaya.

Sada sam doznala da ste se ponovno vratili u moju kuću i zatražili da vidite moju tajnicu, Inez Veroneau. Otišla je s vama i više se nije vratila.

— Je li to sve, madame?

— Ne, monsieur, nije to sve. Prošle je noći provaljeno u laboratorij i ukradeno je nekoliko vrlo vrijednih dokumenata i memoranduma. Provalnici su se pokušali dokopati nečega još vrednijega, ali na sreću nisu uspjeli otvoriti veliki sef.

— Madame, stvari ovako stoje. Vaša bivša tajnica, Madame Veroneau, zapravo je grofica Rossakoff, vrlo umiješan i spretan lopov, i ona je odgovorna za nestanak gospodina Hallidaya. Koliko je dugo radila kod vas?

— Pet mjeseci, monsieur. Vaše me riječi zapanjuju.

— Pa ipak, sve je to istina. Ti dokumenti — je li ih bilo lako pronaći? Ili su se kradljivci oslanjali na nekog od vaših suradnika?

— Pomalo zvuči čudno, ali lopovi su točno znali gdje da traže to što su tražili.

Mislite da je Inez ?

— Da, uopće ne dvojim da su postupili prema njezinim naputcima. Ali koje to vrijedne stvari lopovi nisu uspjeli naći? Dragulje?

Lagano se nasmiješivši, Madame Olivier je stresla glavom.

— Nešto mnogo dragocjenije, monsieur. Pogledala je oko sebe, nagnula se i vrlo tiho rekla: — Radij, monsieur.

— Radij?

— Da, monsieur. Upravo sam u završnoj fazi s eksperimentima. Posjedujem malu količinu radija - no, još mi je dodatna količina posuđena za rad. Premda malena ta količina ipak čini velik dio svjetskih zaliha i vrijedna je milijune franaka.

— A gdje se nalazi?

— U olovnoj kutiji u velikom sefu — namjerno je sef načinjen tako da ostavlja dojam kao da je posrijedi neki stari i ofucani model, a zapravo je riječ o doista vrhunskom napravljenom sefu. Zato ga vjerojatno i nisu uspjeli otvoriti.

— Koliko dugo će taj radij biti kod vas?

— Još samo dva dana, monsieur. Tada završavam svoje pokuse.

Poirotu su zasjale oči.

— I Inez Veroneau zna to? Dobro — to znači da će se naši prijatelji vratiti.

Nikom ni riječi o meni, madame. No, budite mirni — sačuvat ću vam vaš radij. Imate li ključ vrata koja iz laboratorija vode u vrt?

— Da, monsieur. Evo ga. Kod sebe držim duplikat. A tu je i ključ od vrtnih vrata koja vode do prolaza između ove i susjedne vile.

— Zahvaljujem vam, madame. Noćas kao i obično pođite na počinak, ne bojte se i sve prepustite meni. Ali, nikome ni jedne jedine riječi — čak ni svojoj dvojici pomoćnika — gospodični Claude i gospodinu Henriju, tako se zovu, zar ne? — osobito njima ni riječi.

Poirot je napustio vilu prezadovoljno trljajući ruke.

— I što ćemo sad? — upitao sam.

— Sada, Hastings, spremamo se napustiti Pariz i krenuti u Englesku.

— Što?

— Spakirat ćemo se, objedovati i odvesti na Gare du Nord.

— A radij?

— Rekao sam da se spremamo napustiti grad i zaputiti u Englesku — nisam rekao da ćemo i stići. Razmislite malo, Hastings. S dosta se sigurnosti može reći da nas se prati i nadzire. Naši prijatelji moraju povjerovati da se vraćamo u Englesku, a sigurno nam neće povjerovati sve dok nas ne vide da ulazimo u vlak i odlazimo.

— Hoćete reći da ćemo ponovno iskočiti u posljednji tren?

— Ne, Hastings. Neprijatelje nam jedino može zadovoljiti naš bona fide odlazak.

— Ali vlak ne staje do Calaisa?

— Stat će, ako se plati za to.

— Ma nemojte, Poirot — ne možete valjda platiti da stane ekspresni vlak — odbit će.

— Dragi prijatelju, zar nikad niste opazili malu ručku — signal d'arret — kazna za nedopuštenu uporabu, čini mi se, sto franaka?

— Oh, povući ćete ručku?

— Odnosno moj prijatelj Pierre Combeau će to učiniti. I onda, dok on bude raspravljao s čuvarom i izvodio svoju veliku predstavu na očigled brojnih putnika, vi i ja ćemo tiho nestati.

Tako smo i izveli Poirotov plan. Pierre Combeau, stari Poirotov pajdaš, koji je očito dobro znao sve trikove mojeg prijatelja, savršeno se uklopio u plan. Uže je povučeno upravo kad smo napuštali Pariz. Combeau je "napravio scenu" u skladu s najboljom francuskom tradicijom, pa smo Poirot i ja mogli napustiti vlak ne pobudivši bilo kakav interes. Prvo smo se dobro prurušili. Poirot je za to ponio opremu u svojem kovčežiću. Dvoje skitnica u prljavim plavim košuljama pojavilo se na ulici. Večerali smo u nekom neuglednom svratištu i zatim se zaputili natrag u Pariz.

Bilo je gotovo jedanaest sati kad smo se ponovno našli u susjedstvu vile Madame Olivier, Pogledali smo niz put, pa uz put i skliznuli u prolaz. Činilo se da nigdje nema ama baš nikoga. U jednu smo stvar mogli biti podosta sigurni — nitko nas nije pratio.

— Ne očekujem da su već stigli — prošaptao je Poirot. — Možda neće doći sve do sutra uvečer, ali savršeno su svjesni činjenice da će radij biti ovdje još samo dvije noći.

Vrlo smo oprezno okrenuli ključ u bravi vrtnih vrata. Bešumno su se otvorila i ušli smo u vrt.

A onda, posve iznenada, osjetili smo udarac. Za minutu bili smo opkoljeni, svezani i začepljenih usta. Očekivalo nas je barem desetero ljudi. Otpor je bio uzaludan. Podigli su nas i odnijeli kao dva bespomoćna smotuljka. Na moje veliko zaprepaštenje ponijeli su nas

prema kući, a ne od kuće. Ključem su otvorili vrata laboratorija i unijeli nas. Jedan je muškarac stajao ispred velikog sefa. Vrata su se širom otvorila. Niz kičmu mi je prostrujao neki neugodan osjećaj. Hoće li nas ubaciti u sef i ostaviti da se polako gušimo?

Međutim, začudio sam se kad sam vidio da iz sefa neke stube vode u prostoriju. Gurnuli su nas kroz uski prolaz i našli smo se u velikoj podzemnoj komori.

Tamo je stajala visoka, impozantna žena s crnom baršunastom maskom na licu.

Njezine autoritativne geste pokazivale su da potpuno vlada situacijom. Muškarci su nas bacili na pod i ostavili — same s tajnovitom osobom pod krinkom. Nisam uopće sumnjao o kome je riječ. Bila je to neznana Francuskinja — Broj Tri u Velikoj Četvorki.

Kleknula je pokraj nas i skinula nam poveze s usta, ali ostali smo svezani.

Ustala je, okrenula se licem prema nama i iznenadnom, oštrom kretnjom skinula masku.

Bila je to Madame Olivier!

— Gospodine Poirot — rekla je tiho, rugajući mu se.— Veličanstveni, predivni, jedinstveni gospodine Poirot. Odlučili ste ne osvrutati se — pomislili ste da se možete nositi s NAMA. I sad ste tu gdje jeste.

Iz nje je govorila neka hladna zloća zbog koje sam se naprosto sledio do kosti.

Ta se hladhoća toliko razlikovala od vatre koja je plamtjela u njezinim očima. Bila je luda — luda — poludjela od ludila genija!

Poirot nije ništa rekao. Otvorenih usta zgranuto je gledao u nju.

— E pa — rekla je nježno — ovo je kraj. Ne smijemo dopustiti da nas netko omete u planovima. Imate li kakvu posljednju želju?

Nikad prije, a ni poslije, nisam osjetio da mi je smrt tako blizu. Poirot je bio veličanstven. Nije niti poblijedio, ni okom trepnuo — jednostavno se zagledao u nju s nesmanjenim zanimanjem.

— Neizmjereno me zanima vaša psiha, madame — rekao je tiho. — Šteta što mi je preostalo tako malo vremena da se pozabavim njome. Da, želio bih nešto zatražiti. Vjerujem da se osuđeniku na smrt uvijek dopušta da popuši posljednju cigaretu. Cigarete su mi u kutiji. Ako dopustite. — Pogledao je na konopac kojim je bio svezan.

— Oh, da! — nasmijala se. — Željeli biste da vam odvežem ruke, zar ne? Vi ste lukavi, gospodine Poirot, svjesna sam toga. Neću vam odvezati ruke — ali, dohvatit ću vam cigaretu.

Kleknula je, izvukla mu iz džepa kutiju i stavila mu cigaretu među usnice.

— A, sad još šibicu — rekla je ustajući.

— Nije potrebno, madame.

Nešto me zapanjilo u Poirotovu glasu. I ona je na trenutak zbunjeno zastala.

— Ne mičite se, preklinjem vas madame. Požalit ćete ako to učinite. Jesu li vam poznata svojstva otrova kurare? Južnoamerički ga Indijanci koriste kao otrov za strelice. Samo ogrebotina znači smrt. Neka plemena koriste male puhalice — i ja imam malu puhalicu konstruiranu tako da izgleda kao cigareta. Samo puhnem... Ah! Počinjete. Ne mičite se, madame. Mehanizam ove cigarete ne bi mogao biti ingeniozniji. Puhne se — i mala strelica nalik na riblju kost poleti kroz zrak — i nađe svoj cilj. Vi ne želite umrijeti, madame. Preklinjem vas stoga da oslobodite mojeg prijatelja Hastingsa. Ne mogu se koristiti rukama, ali mogu okretati glavu — stoga — i dalje vas držim na oku, madame. Preklinjem vas da ne naćinite krivi korak.

Polagano, dok su joj se ruke tresle a gnjev i mržnja izobličavali lice, sagnula se i učinila što joj je Poirot naredio. Oslobodila me. Poirot mi je davao upute.

— Vašim ćete konopcem sada svezati damu, Hastings. E, baš tako. Je li čvrsto svezana? Molim vas, sad mene oslobodite. Na svu sreću otpustila je skutonoše. Uz malo sreće mogli bismo bez poteškoća izaći iz ove kuće.

Još samo tren i Poirot je stao uz mene. Naklonio se dami.

— Herculea Poirota zaista nije lako ubiti, madame. Laka vam noć.

Zbog poveza preko usta nije mogla odgovoriti, ali ustrašio me ubilački bijes u njezinu pogledu. Iskreno sam se nadao da joj više nikad nećemo pasti u ruke.

Za tri minute već smo napustili vilu i brzo krenuli preko vrta. Na puteljku nije bilo nikoga i uskoro smo napustili susjedstvo Madame Olivier.

A zatim je provalilo iz Poirota.

— Zaslužio sam svaku riječ koju je ta žena izgovorila na moj račun. Trostruki sam imbecil i bijedna životinja, i barem tridesetšestoruki idiot. Ponosan sam na sebe da nisam dopustio da me uhvate u klopku. A osim toga sve to nije niti zamišljeno kao klopka — osim točno onako kako sam upao u nju. Znali su da ću shvatiti o čemu je riječ — računali su s tim da ću shvatiti. To objašnjava sve — lakoću s kojom su se predali. Hallidava — sve. Madame Olivier je bila spiritus movens — Vera Rossakoff samo pomoćnica. Madame Olivier su trebale Hallidayeve ideje — no, samo je njezin genij mogao popuniti praznine na koje on nije nalazio odgovore. Da, Hastings, sada znamo tko je Broj Tri -žena, vjerojatno najveća znanstvenica na svijetu! Pomislite samo! Um Istoka i znanost Zapada — i još dvoje identiteta kojih još nismo utvrdili.

No, moramo i to učiniti. Sutra se vraćamo u London i krećemo na posao.

— Nećete Madame Olivier prijaviti policiji?

— Ne bi mi povjerovali. Ta je žena jedan od idola Francuske. A mi, pak, ništa ne možemo dokazati. Možemo biti sretni ako ona nas ne prijavi.

— Što?

— Razmislite! Pronađe nas noću u prostoriji s ključevima u rukama za koje pod zakletvom izjavi da nam ih nikad nije dala. Iznenadi nas pred sefom, a mi joj stavimo povez preko usta, svežemo je i pobjegnemo. Ne gajite lažne nade, Hastings.

Nije čizma na desnoj nozi — tako vi to kažete, zar ne?

8. Kuća neprijatelja

Nakon avanture u vili u Passvju vrlo žurno vratili smo se u London. Poirota je dočekalo nekoliko pisama. Jedno je pročitao sa zagonetnim osmijehom na licu i zatim mi ga pružio.

— Pročitajte ovo, mon ami.

Prvo sam pogledao potpis, "Abe Ryland" i prisjetio se Poirotovih riječi: — Najbogatiji čovjek na svijetu.

Pismo gospodina Rylanda bilo je osorno i odlučno. Izrazio je svoje veliko nezadovoljstvo razlozima koje je Poirot spomenuo odbivši u posljednji tren ponudu za posao u Južnoj Americi.

— Zbog ovoga valja početi grozničavo razmišljati, zar ne? — rekao je Poirot.

— Držim potpuno prirodnim njegovu ljutitost i čangrizavost.

— Ne, ne shvaćate. Sjetite se Maverlingovih riječi, riječi čovjeka koji je u nas potražio pribježište — a onda pao umoren rukom svojih neprijatelja. 'Broj Dva se predstavlja slovom S, preko kojeg idu dvije crte — znakom za dolar; a također i s dvije pruge i zvijezdom, Iz toga se može zaključiti da je riječ o američkom državljaninu i da on predstavlja moć bogatstva.' Tim riječima dodajte i činjenicu da mi je Ryland ponudio golemu svotu novca kako bi me izvukao iz Engleske — i — i što vam to govori, Hastingse?

— Mislite - rekao sam gledajući ga razrogačenih očiju — hoćete reći da sumnjate da je Abe Rylandy multimilijunaš, Broj Dva u Velikoj Četvorki.

— Svojim ste sjajnim intelektom ipak dokučili moju misao, Hastings. Da, to mislim. Ton kojim ste izrekli riječ multimilijunaš govori dovoljno, ali dopustite da vas upozorim na još jednu činjenicu —

čtvorku vode ljudi na najvišem vrhu — a gospodin Ryland ne slovi za nevinašce u vođenju poslova. Sposoban čovjek bez skrupula, čovjek koji ne zna što bi više sa svojim bogatstvom i sad žudi za neograničenom moći.

Nešto se nedvojbeno ipak moralo prihvatiti kad je riječ o Poirotovim gledištima. Upitao sam ga kad je donio konačan zaključak.

— E, u tome je vrag. Nisam siguran. Ne mogu biti siguran. Mon ami, ne znam što bih dao da mogu znati. Dopustite mi da barem zasad Abe Rylanda držim za Broj Dva. Tako smo se još više približili svojem cilju.

— Upravo je stigao u London, kao što se vidi po ovome — rekao sam lupkajući prstom po pismu. — Hoćete li ga posjetiti i osobno mu se ispričati?

— Možda i hoću.

Nakon dva dana Poirot se vratio u naš stan vrlo uzbuđen. Naglo me uhvatio za obje ruke.

— Prijatelju dragi, imamo zapanjujuću, jedinstvenu, neponovljivu prigodu. Ali, opasno je, doista pogubno. Neću od vas niti tražiti da pokušate.

Ako me pokušavao ustrašiti, krenuo je s krive strane, a to sam mu i rekao.

Postupno se pribravši, izložio je svoj plan.

Ryland je, prema svemu sudeći, tragao za tajnikom, pristojnim Englezom ugodne vanjštine. Poirot mi je predložio da se prijavim.

— Sam bih to učinio, mon ami — objasnio mi je istodobno se ispričavajući. — No, kao što vidite, ne mogu se odgovarajuće maskirati. Engleski govorim vrlo dobro — osim kad se uzbudim — ali ne toliko dobro da bih mogao zavarati i nečije uho; čak i kad bih

žrtvovao brkove, ne dvojim da bi me prepoznali kao Herculea Poirota.

Nisam ni ja sumnjao, pa sam izrazio spremnost i volju da odigram ulogu i uvučem se u Rylandov dom.

— Kladim se da me ionako neće primiti — dobacio sam.

— Oh, da. Hoće, hoće, kako da ne. Pripremit ću vam takve preporuke da će polizati prste. Preporučit će vas čak i ministar unutarnjih poslova.

Činilo mi se da ipak ide predaleko, ali Poirot je rukom odmahnuo na moje prigovore.

— O, da. hoće. Vodio sam za nj istragu o jednom malom slučaju koji je mogao izazvati koban skandal. Sve je riješeno vrlo delikatno, uz najveću diskreciju i sada mi, kako vi to kažete, sjedi na dlanu i poput ptičice kljucka mrvica.

Prvo smo angažirali stručnjaka za 'make up'. Bio je to čovječuljak, koji je poput ptice lagano micao glavom, pomalo kao Poirot. Neko me je vrijeme promatrao bez riječi i zatim se dao na posao. Zaprepastio sam se kad sam se poslije pola sata pogledao u zrcalo. Posebno izrađene cipele učinile su me barem pet centimetara višim, a zbog kaputa, posebno krojeria izgledao sam viši, vitkiji, nekako izduženo.

Vješto mi je promijenio obrve i dao potpuno drugi izraz mojem licu; u ustima sam nosio posebne uloške; s lica mi je nestala preplanulost čovjeka koji se upravo vratio s mora. Ostao sam bez brkova, a dio usta naglašeno mi je krasio zlatan zub.

— Ime vam je Arthur Neville — rekao je Poirot. — Bog vas čuvao, prijatelju dragi — jer strahujem da odlazite na opasno mjesto.

Srce mi je lupalo dok sam se predstavljao y Hotelu Savov, točno u vrijeme koje je odredio gospodin Ryland, te zatražio da me odvedu

do tog velikog čovjeka.

Ostavili su me da pričekam nekoliko minuta i potom odveli do njegova apartmana.

Ryland je sjedio za stolom. Ispred njega stajalo je otvoreno pismo na kojem sam samim krajičkom oka prepoznao rukopis ministra unutarnjih poslova. Prvi sam put vidio i sreo tog američkog milijunaša i, unatoč svemu, bio sam zadivljen.

Visok i vitak, izražene brade i lagano povijena nosa. Ispod golemih obrva gledale su me hladne oči sivog sjaja. Imao je gustu sijedu kosu, a dugu crnu cigaru (bez koje ga se, kako sam s vremenom ustanovio, nikad nije moglo vidjeti) visjela mu je nemarno u kutu ustiju.

— Sjed'te — promumljao je.

Sjeo sam. Prstom je lupnuo po pismu na stolu.

— Sudeći prema ovom ovdje komadu, kao roba posve ste u redu pa nema potrebe da dalje tragam, Recite, jeste li u tijeku i ovladali društvenim običajima?

Rekao sam da držim kako u tom pogledu mogu zadovoljiti njihove zahtjeve.

— Hoću reć', ako pozovem puno tih vojvodih, grofov i baronov u ljetnikovac tam dole, mogli bute ih razvrstati i poslagati oko stola za večeru?

— O, bez po muke — odgovorio sam smiješeći se. Progovorili smo još nekoliko riječi i — dobio sam posao. Gospodin Ryland je tražio tajnika koji je mogao na potrebnoj razini razgovarati s visokim engleskim društvom, jer već je doveo američkog tajnika i stenografa.

Poslije dva dana otišao sam u Hatton Chase, sjedište Vojvode od Loamshirea, koje je američki milijunaš iznajmio na šest mjeseci.

Moje mi dužnosti nisu stvarale nikakvih teškoća. U jednom sam razdoblju života bio tajnik vrlo aktivnog člana Parlamenta, pa mi ti poslovi nisu bili nepoznati.

Gospodin je Ryland preko vikenda obično imao vrlo mnogo gostiju, ali sredina bi tjedna obično protjecala mirno. Rijetko sam viđao gospodina Applebvja, Rylandova američkog tajnika, inače naoko ugodna, normalnog mladog Amerikanca, vrlo vješta u svojim poslovima. No, mnogo sam češće viđao i sretao stenografkinju, gospodičnu Martin. Ta ljepuška dvadesetogodišnja djevojka, imala je kestenjastu kosu i smeđe oči koje su ponekad — kad ne bi kao obično smjerno pognute glave gledala ispred sebe — izgledale vragoljasto. Imao sam dojam da joj se poslodavac ne sviđa niti mu vjeruje, premda je pomno pazila da se to ne bi slučajno opazilo. No, u jednom mi se trenutku neočekivano povjerila.

Naravno, pozorno sam proučavao i motrio na sve članove domaćinstva.

Nekoliko se slugu tek nedavno pridružilo domaćinstvu — jedan poslužitelj i nekoliko sluškinja. Glavni sluga, nadglednik i kuhar ostali su još od vojvode i nastavili su raditi. Poslužavateljice sam držao nevažnima i nezanimljivima. No, osobito sam motrio na Jamesa, jednog od poslužitelja; no, bilo je jasno da je on samo pomoćni poslužitelj i ništa više. Njega je zapravo doveo glavni sluga. Mnogo sumnjičaviji bio sam prema Deavesu, Rylandovu sobaru, koga je doveo iz New Yorka. Premda je rodnom bio Englez i osoba besprijekorna ponašanja, ipak sam u njega pomalo sumnjao.

Već sam tri tjedna bio proveo na Hatton Chaseu a da za to vrijeme nisam opazio ni jedan jedini izgred koji bi bio dokaz naših teorija. Nije bilo nikakvih znakova ili tragova djelatnosti Velike Četvorke. Gospodin Ryland doista je bio čovjek osobite snage, vrlo izrazita i jaka ličnost; ali, počeo sam polako vjerovati da je Poirot pogriješio povezujući ga s tom zastrašujućom organizacijom. Čak sam čuo kako je za večerom usput spominjao Poirota.

— Divan čovječuljak, tako barem govore. Ali, nije baš ustrajan. Kako znam?

Ponudio sam mu posao i odbio je u posljednji trenutak. Ne želim više ništa imati s tim vašim Monsieuirom Herculeom Poirotom.

U takvim sam trenucima osjećao kao da me obuzima neka lagana zebnja!

Gospodična Martin ispričala mi je vrlo čudnu priču. Ryland je otišao u London na jedan dan i poveo Applebvja. Gospodična Martin i ja smo poslije čaja šetali vrtom. Djevojka mi se doista sviđala — tako jednostavna i prirodna. Osjećao sam da je nešto muči i konačno je progovorila.

— Znete li, majore Neville — rekla je — da doista razmišljam da dadem otkaz?

Malo sam se začudio, pa je žurno nastavila.

— Oh! Znam da je ovo, donekle, krasan posao. Vjerujem da bi me većina ljudi proglasila budalom da ga samo tako ostavim. No, ne podnosim poniženja. Ne mogu podnijeti psovke, kao da sam vojnik. Nijedan gospodin ne čini tako nešto.

— Ryland vas je psovao? Kimnula je.

— Naravno, uvijek je mrzovoljan i nervozan. To se moglo i očekivati. Sve to ide uz posao. Ali, potpuno gubiti kontrolu i zna pobjesniti — i to posve bez razloga.

Učinilo mi se kao da bi me mogao ubiti! I to, kao što sam rekla, bez ikakva stvarnog razloga.

— Što se dogodilo — rekao sam stvarno zainteresiran.

— Kao što znate, ja otvaram sva pisma koja stižu za gospodina Rylanda. Neka odnosim gospodinu Applebvju, neka sama rješavam — no, ja ih sve prva razvrstavam i pregledavam. E, dolaze i neka

pisma na plavom papiru, u uglu označena sićušnom brojkom 4 — oprostite, jeste li nešto rekli?

Neuspjevši zatomiti prigušeni uzvik, brzo sam kimnuo glavom i zamolio je da nastavi.

— Da, i kao što sam rekla, dolaze takva pisma, a strogo je naređeno da ih se nikad ne otvara, već netaknuta predaju gospodinu Rylandu. Tako sam, naravno, uvijek i činila. Ali, jučer ujutro prispjelo je neobično mnogo pisama i otvarala sam ih u strašnoj žurbi. Greškom sam otvorila i jedno od tih pisama. Čim sam opazila što sam učinila, odnijela sam ga gospodinu Rylandu i objasnila. Na moje potpuno zaprepaštenje pobjesnio je kao nikad dosad. Kažem vam, doista sam se uplašila.

— Pitam se što je moglo biti u tom pismu, da se toliko uzrujao?

— Baš ništa — i to je najčudnije. Pročitala sam ga prije nego što sam postala svjesna da sam pogriješila. Bilo je dosta kratko. Još ga se sjećam od riječi do riječi i u njemu nije bilo ništa što bi moglo bilo koga uzrujati.

— Možete ponoviti, tako ste rekli? — poticao sam je.

— Da. — Načinila je kratku stanku i onda polagano ponovila sve što je bilo u pismu, dok sam neprimjetno bilježio sljedeće riječi:

— *Poštovani gospodine*

— *sada je, rekao bih, osnovno vidjeti dobro. Ako inzistirate da se uključi i kamenolom, sedamnaest tisuća čini se razumnim. Jedanaest posto provizije je previše, četiri postoje dovoljno.*

Iskreno Vaš, Arthur Leversham.

Gospodična Martin je nastavila:

— Očito riječ je o nekom imanju kojeg gospodin Ryland kani kupiti. Ali doista držim da je čovjek, koji može tako pobjesniti zbog sitnice,

zapravo opasan. Što mislite da bih trebala učiniti, majore Neville? Imate mnogo više iskustva nego ja.

Umirivao sam djevojku, govoreći joj kako gospodin Ryland pati od bolesti pogubne za njegov sloj — dyspepsie. Naposljetku je otišla dosta umirena. No, to se baš ne bi moglo reći za mene. Kad je djevojka otišla, ostao sam sam, izvadio malu bilježnicu i ponovno pročitao pismo kako sam ga zabilježio. Što znači — što znači to naoko bezopasno pismo? Odnosi li se na neki posao u koji se upustio gospodin Ryland; da li mu je doista toliko stalo da se ne saznaju nikakve pojedinosti sve dok se posao ne obavi? To je zvučalo kao razumno tumačenje. Ali, mislio sam na sićušnu brojku 4 kojom je označena omotnica i osjetio da smo konačno na tragu.

Cijelu sam večer razmišljao o pismu, ali i velik dio sutrašnjeg dana — i onda mi se odjednom sve razjasnilo. Sve je bilo tako jednostavno. Ključ se krio u brojci 4.

Pročitajte svaku četvrtu riječ i pojavit će se potpuno druga poruka. *'Osnovno da vas vidim u kamenolomu sedamnaest jedanaest četiri'*.

Brojke je bilo lako odgonetati. Sedamnaest je značilo 17. listopada — znači, sutra; jedanaest je bilo vrijeme; a četiri potpis — ili se odnosio na tajnovitog Broja Četiri — ili je, pak, značilo, da tako kažemo, zaštitni 'znak' Velike Četvorke. I kamenolom se moglo odgonetnuti. Na posjedu, kilometar od dvorca, nalazio se napušteni kamenolom - mjesto na osami, idealno za tajni susret.

Na trenutak sam pomislio da se sam upustim u avanturu. Kojeg li užitka da barem jedanput zasjenim Poirota.

No, naposljetku sam odolio iskušenju. Ovo je bila velika stvar — nisam imao pravo sam se poigravati i možda čak proigrati priliku. Prvi put smo se doista primaknuli do samih neprijateljskih položaja. Ovaj put moramo uspjeti — a, premda sam to svim silama nastojao prikriti, od nas dvojice Poirota se ipak s više opravdanja moglo nazvati Mozgom.

Hitno sam mu poslao pismo u kojem sam spomenuo sve činjenice i objasnio koliko je važno i hitno da čujemo razgovor u kamenolomu. Bude li želio sve prepustiti meni, nema problema. Ipak, za svaki slučaj, dao sam mu iscrpne upute kako se od željezničke postaje dolazi do kamenoloma, u slučaju da ocijeni kako bi bilo mudro da bude nazočan. Osobno sam odnio pismo do seoske pošte. Održavao sam vezu s Poirotom cijelo vrijeme, ali bili smo se složili da on za svaki slučaj ne pokušava stupiti u vezu sa mnom, jer je postojala mogućnost da netko otvara moju poštu.

Sljedeće sam večeri blistao od uzbuđenja. Nismo imali goste, pa sam cijelu večer proveo radeći u kabinetu s gospodinom Rylandom. Predvidio sam takvu mogućnost, pa nisam niti računao da ću Poirota dočekati na željezničkoj postaji.

Međutim, vjerovao sam da će me Ryland otpustiti mnogo prije jedanaest sati uvečer.

Tako je i bilo. Negdje oko pola jedanaest gospodin Ryland je pogledao na sat i rekao kako mu je 'dosta'. Shvatio sam i tiho se povukao. Pošao sam na počinak, ali sam tiho sišao niz pomoćne stube i izašao u vrt. Za svaki slučaj ogrnuo sam tamni kaput da sakrijem bijelu košulju.

Već sam odmaknuo niz vrt kad sam preko ramena pogledao prema kući.

Gospodin Ryland je upravo izlazio u vrt kroz prozor svojeg radnog kabineta. Pošao je na sastanak. Ubrzao sam korak, kako bih stigao prije njega. Do kamenoloma gotovo sam ostao bez daha. Činilo se da nema žive duše, pa sam se uvukao u gusto grmlje i čekao što će se zbiti.

Nakon deset minuta, točno u jedanaest sati, pojavio se gospodin Ryland sa šeširom nabijenim duboko na oči i s neizbježnom cigarom u ustima. Na brzinu je pogledao uokolo i zaputio se niz jaruge kamenoloma. Začuo sam žamor glasova.

Očito je taj drugi čovjek — ili ljudi, tko god da su bili — došao prije Rylanda na randevous. Oprezno sam ispuzio ispod grmlja i centimetar po centimetar, nastojeći da ne izazovem neki šum, dovukao sam se do strme staze. Samo me stijena dijelila od ljudi koji su razgovarali. Osjećajući se sigurnim u potpunoj tami, provirio sam iza kamena i odjednom mi se pred očima stvorila cijev crnog, automatskog revolvera prijetećeg izgleda!

— Ruke uvis! — oštro je poviknuo gospodin Ryland. — Čekao sam vas.

Sjedio je u sjeni stijene da mu nisam mogao vidjeti lice, ali i prijeteći ton u njegovu glasu bio je više nego neugodan. Oko vrata sam osjetio hladan dodir čeličnog obruča i Ryland je spustio svoj automatik.

— Tako je, George — promrmljao je. — Dovedi ga ovamo.

Dok sam bjesnio u sebi, nevidljivi George (a sumnjao sam da je to zapravo besprijekorni Deaves) odveo me do stijene, čvrsto me svezao i stavio mi povez preko usta.

Ryland je ponovno progovorio, ali toliko hladnim i prijetećim tonom da sam ga jedva prepoznao.

— Ovo je kraj za vas dvojicu. Prečesto stajete na put Velikoj Četvorci. Jeste li ikad čuli za odrone zemlje? Jedan se ovdje sručio prije dvije godine. Noćas će se još jedan. Sve sam sredio kako valja. No, taj vaš prijatelj baš nije točan.

Zapljusnuo me val strave. Poirot! Još samo koji trenutak i ušetat će ravno u klopku. A ne mogu ga upozoriti. Mogao sam se samo uzdati u Boga da je cijelu stvar prepustio meni i ostao u Londonu. Da je kanio doći nedvojbeno da bi već bio ovdje.

Kako je vrijeme protjecalo, tako su mi se budile nade.

A onda su se odjedanput raspršile. Čuo sam korake — oprezne, ali ipak korake.

Počeo sam se batrgati u agoniji bespomoćnosti. Koraci su dolazili iz smijera puteljka, na trenutak je nastupila tišina, a onda se pojavio Poirot; lagano nakrivljene glave, piljio je pokušavajući razaznati sjene.

Ryland je kliknuo od zadovoljstva kad je podignuo svoj veliki automatik i viknuo 'Ruke uvis!'. Deaves je skočio i zgrabio Poirota straga. Klopka se potpuno zatvorila.

— Zadovoljstvo je upoznati se s vama, gospodine Hercule Poirot — mrklo je rekao Amerikanac.

Poirotova je prisebnost bila doista veličanstvena. Nije mu ni mišić zaigrao na licu. No, vidio sam da pogledom traži nešto među sjenama.

— Moj prijatelj? Je li i on ovdje?

— Jest, obojica ste u klopki — klopki Velike Četvorke.

Nasmijao se.

— Klopki? — zapitao je Poirot.

— Pa zar nikad niste upali u nešto takvo?

— Svjestan sam da postoji klopka — da — rekao je Poirot blagim glasom. — No, nemate pravo. Vi ste u klopki — ne moj prijatelj i ja.

— Što? — Ryland je dignuo svoj automatik, ali u pogledu sam mu zapazio da je uznemiren.

— Ako opalite, poćinit ćete ubojstvo pred deset pari očiju i stoga završiti na vješalima. Ovo su mjesto opkolili ljudi iz Scotland Yarda — i to već prije sat vremena. Šah-mat, gospodine Abe Rylande.

Nekako je čudno zazviždao i, kao u nekoj čarobnoj priči, odjedanput su se sa svih strana počeli pojavljivati neki ljudi. Uхватili su Rylanda i njegova sobara i zatim ih razoružali.

Kad smo napustili kamenolom, snažno me zagrlio.

— Živi ste i — niste ozlijeđeni. Prekrasno. Često sam sebi prebacivao što sam vam dopustio da dođete ovamo.

— Sve je savršeno u redu — rekao sam, izvlačeći se ih njegova zagrljaja.

— Ali, nije mi baš sve posve jasno. Uletjeli ste u ovu njihovu malu smicalicu, zar ne?

— No, samo sam čekao na to! Zato sam vam i dopustio da pođete ovamo. Vaše lažno ime, maska, šminka — sve to ni na trenutak ih nije trebalo navesti na krivi trag.

— Što? — povikao sam. — Nikad mi to niste rekli.

— Kao što sam vam često govorio, Hastings, imate divnu narav, toliko ste poštteni da, ako i sami niste zavedeni, ne možete ni nikog drugog navesti na krivi trag! E, pa ovako, odmah su vas opazili, a na to sam i računao — jednostavna matematička vjerojatnost dostupna svakom tko se valjano služi svojim sivim stanicama — odnosno, da će vas iskoristiti kao mamacv Uvukli su tu i djevojku — e, usput, mon ami, jedno psihološki zanimljivo pitanje, je li bila crvenokosa?

— Ako mislite na gospodičnu Martin — rekao sam hladno. — Njezina kosa ima opasan odsjaj kestenjastog, ali...

— Oni su epatants - ti ljudi! Čak su proučili i vašu psihu. O, da, moj prijatelju, gospodična Martin je također bila sudionik u uroti — i te kako je bila. Od riječi do riječi vam je ponovila sadržaj pisma, zajedno s pričom o gnjevu gospodina Rylanda, sve ste zapisali, dugo se dvoumili nad tim — šifra je odlično smišljena, teška ali ne i preteška — riješili ste je i pozvali me.

— No, nisu bili svjesni da sam čekao baš tako nešto. Smjesta sam otišao do Jappa i sve dogovorio. I, kao što vidite, naposljetku — uspjeh!

Nisam baš bio oduševljen Poirotom, i to sam mu i rekao. Vratili smo se u London ranim jutarnjim mljekarskim vlakom. Kojeg li neugodna putovanja!

Upravo sam izlazio iz kade i prepuštao se maštarijama o ukusnom doručku, kad sam u dnevnoj sobi začuo glas inspektora Jappa. Navukao sam ogrtač i požurio u sobu.

— U kakvu ste nas samo nevolju uvalili ovaj put — govorio je Japp.
— Loše za vas, gospodine Poirot. Prvi put da ste, koliko znam, tako pogriješili.

Poirot se duboko zamislio. Japp je nastavio:

— I tako smo počeli pričati o tim Crnim Rukama, posve ozbiljno — a zapravo vodili smo cijelo vrijeme poslužitelja.

— Poslužitelja? — zavapio sam.

— Da, Jamesa, ili tako nekako. Čini se da se kladio s poslugom da će se moći prodati za starog gospodara vama umišljenicima, to ste vi, kapetane Hastings — i da će vam prodati kojekakve priče o bandi Velike Četvorke.

— Nemoguće! — viknuo sam.

— Ne vjerujete u to. Odveo sam gospodu ravno u Hatton Chase i tamo smo pravog Rylanda našli kako mirno spava u svojem krevetu, a glavni sluga, kuhar i sam Bog zna tko još, zakleli su se da su znali za okladu.

Naprosto šala — ništa drugo do šala — i sobar je s njim.

— A zašto se stalno držao u sjeni — promrmljao je Poirot.

Pogledali smo se nakon što je Japp otišao.

— Hastings, mi znamo, konačno je progovorio Poirot. - Broj Dva u Velikoj Četvorki je Abe Ryland. Maskirani poslužitelj samo je trebao zajamčiti odstupnicu u slučaju da se dogodi nešto nepredviđeno. A poslužitelj...

— Da — uzdahnuo sam.

— Broj Četiri - rekao je Poirot smrtno ozbiljnim glasom.

9. Tajna žutog jasmina

Poirot je lako mogao i dalje tvrditi kako sve ovo vrijeme prikupljamo informacije i sve više saznajemo o tome kako misle naši protivnici — ali, ja sam držao da nam je nužan i neki opipljiviji uspjeh.

Otkako smo stupili u dodir s njima, Velika je Četvorka učinila dva umorstva, otela Hallidaya i bila nam za petama da i nas dokrajči. A s naše strane u rezultatu zapravo je stajala velika nula.

Poirot je olako prihvaćao moje opaske.

— Zasad se, Hastingse, oni smiju — rekao je. — To je istina, ali vi imate poslovicu, zar ne, koja glasi: 'Najslade se smije tko se zadnji smije'. A na kraju, mon ami, vidjet ćemo, vidjet ćemo.

— No, morate imati na umu da nemamo posla s nekim običnim kriminalcem, nego s drugim najvećim umom na svijetu — nastavio je Poirot.

Odustao sam od pomisli da vidim što je tako prirodno iza te rečenice, odnosno odustao sam od očitog pitanja. Znao sam odgovor, pa sam bezuspješno nastojao doznati što smjera da bi uhvatio neprijatelja. Kao i obično, apsolutno mi ništa nije govorio o svojim nakanama i poduzetim koracima, ali sam shvatio da je u vezi s agentima tajnih službi u Indiji, Kini i Rusiji te, sudeći prema povremenim izrazima samohvale, da barem donekle napreduje i uspijeva u svojoj omiljenoj igri da pronikne neprijateljev um.

Potpuno je zanemario privatnu praksu i znam da je u tom razdoblju odbio neke vrlo unosne honorare. Istina, ponekad je istraživao i slučajeve koji su ga doista intrigirali, ali smjesta bi ih napuštao čim bi se uvjerio da nemaju nikakve veze s djelatnostima Velike Četvorke.

Takvo je Poirotovo raspoloženje postajalo sve unosnije i probitačnije za našeg prijatelja inspektora Jappa. Dobio je mnogo pohvala za

nekoliko rješениh slučajeva u kojima je svoj uspjeh nedvojbeno trebao zahvaliti napola snishodljivim natuknicama koje je dobio od Poirota.

Zauzvrat Japp je nama iznosio sve pojedinosti o slučajevima za koje je držao da bi mogli zanimati malog Belgijanca, a kad su ga zadužili da povede istragu o, kako su to novine nazvale, 'Tajni žutog jasmína', brzojavio je Poirotu i upitao ga da li je zainteresiran i želi li se pozabaviti tim slučajem.

Odgovarajući zapravo na taj brzojav, našli smo se mjesec dana poslije moje avanture u kući Abea Rylanda sami u odjeljku vlaka koji je jurio sve dalje od dima i magle Londona, odvozeći nas u gradić Market Hanford u Worcestershireu, mjestu gdje se zbio taj misterij.

Poirot se naslonio na sjedalu u svom kutu.

— I što vi zapravo mislite o cijelom ovom slučaju, Hastings?

Nisam odmah odgovorio. Osjećao sam da moram biti oprezan.

— Čini se tako složenim - oprezno sam rekao.

— Je l'da? — oduševljeno je uzvratio Poirot.

— Pretpostavljam da je naš nagli odlazak na put prilično jasan znak da smrt gospodina Payntera držite umorstvom — ne samoubojstvom ili posljedicom neke nesreće?

— Ne, ne; pogrešno ste me shvatili, Hastings. Čak i kad bismo prihvatili postavku da je gospodin Paynter umro zbog posljedica neke strašne nesreće, ipak, objasniti još treba gomilu tajnovitih okolnosti.

— Na to sam i mislio, dodajući kako je sve tako složeno.

— Dajte da još jednom u miru i metodično razmotrimo sve činjenice.

Podsjetite me, Hastings, sređeno i lucidno.

I tako sam počeo, trudeći se koliko god sam mogao da budem sređen i lucidan.

— Počinjemo - rekao sam - s gospodinom Paynterom.

Pedesetogodišnjak, bogat, kulturni i pomalo svjetski putnik. U posljednjih dvanaest godina malo je vremena provodio u Engleskoj, a onda je, iznenada osjetivši zamor od neprestanih putovanja, kupio malu kuću u Worcestershireu i spremio se za spokojan život. Prvo što je učinio bilo je da napiše pismo svojem jedinom rođaku, nećaku, Gerald Pavntersu, sinu svojega najmlađeg brata, te mu predloži da dođe u Croftlands (tako se zvalo to mjesto) i tu se skrasi sa svojim ujakom. Gerald Paynter, mladi siromašni umjetnik, prihvatio je ujakov poziv. U trenutku tragedije već je sedam mjeseci živio s ujakom.

— Prekrasno pričate — promrmljao je Poirot. — Govorim sebi kako to zapravo knjiga priča, a ne moj prijatelj Hastings.

Ne obraćajući nikakvu pozornost na Poirota nastavio sam sve se više zagrijavajući za priču.

— U Croftlandsu je gospodin Paynter držao dosta posluge — šest slugu i još osobnog kineskog čuvara — Ah Linga.

— Kineskog slugu, Ah Linga — mrmljao je Poirot.

— Prošlog se utorka gospodin Paynter požalio da se ne osjeća baš najbolje i jedan je sluga doveo liječnika. Gospodin Paynter je liječnika primio u svojoj radnoj sobi, odbivši da ode u postelju. Što se zbilo između njih dvojice nije se tada znalo, ali prije odlaska doktor Quentin je zatražio da vidi domaćicu. Rekao joj je da je gospodinu Paynteru dao injekciju pod kožu, jer mu je srce bilo jako oslabilo, preporučio da ga se ne uznemiruje i onda počeo postavljati dosta čudna pitanja o posluzi, koliko dugo su s njim i odakle su došli, i slično.

Domaćica je odgovarala kako je najbolje znala, ali su je ta pitanja zbunjivala.

Sljedeće jutro otkriveno je nešto strašno, Silazeći niz stube, jedna od sobarica osjetila je grozan smrad izgorjela mesa koji je vjerojatno dolazio iz sobe njezina gospodara. Pokušala je otvoriti vrata, ali bila su zaključana iznutra. Uz pomoć Gerlada Payntera i Kineza vrata su provaljena, ali ugledali su grozan prizor.

Gospodin Paynter pao je ničice u plinski kamin i glava i lice su mu izgorjeli toliko da se nisu mogli prepoznati.

Naravno, u tom trenutku nitko nije niti pomišljao na išta drugo osim do na groznu nesreću. Ako je tko bio kriv, bio je to doktor Quentin jer je pacijentu dao sredstvo za umirenje i ostavio ga u tako opasnu stanju. A, onda je otkriveno nešto vrlo čudno.

Na podu su bile novine, ležale su na mjestu na koje su skliznule sa starčevih koljena. Listajući ih, nađene su riječi ispisane jedva vidljivom tintom. Nedaleko od stolca u kojem je sjedio gospodin Paynter nalazio se stol, a prst na žrtvinoj desnoj ruci do drugog je zgloba bio zamazan tintom. Očito preslab da drži pero, gospodin Paynter je prst umočio u tintarnicu i uspio ispisati te dvije riječi preko lista novina koje je držao u ruci — ali te su se dvije riječi činile potpuno fantastičnim: žuti jasmin — i ni riječi više.

Puno žutog jasmina raste uz zidove Crotlandsa i u prvi se mah mislilo da se poruka umirućeg donekle odnosi na to cvijeće, odnosno držalo se kako je to znak da su starčeve misli naprosto odlutale. Naravno, uvijek željni neobičnih priča, novinari su pohitali i cijelu priču nazvali Tajnom žutog jasmina — premda su same riječi posve nevažne.

— Nevažne su, kažete? — rekao je Poirot. — Pa, ako tako kažete, mora da tako i jest.

Pogledao sam ga sumnjičavo, ali nisam uspio otkriti porugu.

— A potom su uslijedila uzbuđenja u istrazi — nastavio sam.

— Pretpostavljam da sad počinjete oblizivati usne.

— Osjećalo se da ljudi imaju nešto protiv doktora Quentina. Prvo, on nije bio njihov stalan liječnik, nego zamjena na mjesec dana, dok je doktor Bolitho boravio na zasluženom odmoru. Mislilo se da je njegov nehat najizravniји uzrok nesreće. Ali, njegovo je svjedočenje bilo gotovo senzacionalno. Gospodin Paynter je bolovao otkako je došao u Croftlands. Dr. Bolitho ga je posjećivao neko vrijeme, ali kad ga je prvi put vidio, dr. Quentin se zaprepastio zbog nekih simptoma. Obišao ga je samo jedanput prije te kobne večeri. Kad su ostali nasamo, gospodin Paynter mu je ispričao iznenađujuću priču. Objasnio mu je da se, prvo, uopće ne osjeća bolesnim, nego da mu se okus karija serviranog za večeru učinio pomalo čudnim. Ispričavši se, kako bi se na nekoliko minuta oslobodio Ah Linga, prosuo je jelo sa svojeg tanjura u zdjelu i pružio ga sada liječniku, zamolivši ga da proba da li je s tim jelom sve u redu.

— Unatoč Paynterovoj tvrdnji da se posve dobro osjeća, liječnik je opazio da je šok zbog sumnji očito utjecao na njega, pa čak i na njegovo srce. Zato mu je dao injekciju — ne s narkotikom, nego sa strihninom.

— I time se, vjerujem, zatvara taj slučaj — osim kad je riječ o vrhuncu cijelog događaja — odnosno činjenici da je kari, kako je ustanovljeno pri analizi, sadržavao količinu opijuma dovoljno jaku da ubije dva čovjeka!

Zastao sam.

— I što ste zaključili, Hastingse? — tiho je zapitao Poirot.

— Teško je reći. Mogao bi biti nesretan slučaj - to što ga je netko iste noći pokušao otrovati mogla bi biti čista slučajnost.

— No, vi tako ne mislite? Prije biste povjerovali da je riječ o umorstvu!

— A vi ne biste?

— Mon ami, vi i ja ne razmišljamo jednako. Ja se ne pokušavam odlučiti između dviju suprotnih mogućnosti — umorstvo ili nesretan slučaj — to će doći kada riješimo onaj drugi problem — tajnu 'žutog jasmína'. Usput, čini mi se da ste tu nešto propustili.

— Mislite na one dvije crte pod pravim kutom koje se jedva naziru ispod riječi? Nisam držao da imaju bilo kakvu važnost.

— Vama je uvijek tako važno ono što vi mislite, Hastingse. Ali, prijedimo s tajne 'žutog jasmína' na 'tajnu karija'.

— Znam što mislite. Tko je stavio otrov u kari? Zašto? Stotinu bi se pitanja moglo postaviti. Naravno, kari je pripremio Ah Ling. Ali zašto bi on mogao poželjeti da ubije svojega gospodara? Je li član nekog tonga, ili neke slične skupine? Čitamo o takvim stvarima. Tonga žutog jasmína, možda? E, tu je i Gerald Paynter.

Odjedanput sam stao.

— Da — rekao je Poirot, kimnuvši glavom. — Kao što kažete, to je i Gerald Paynter. On je ujakov nasljednik. No, te je večeri izašao.

— Možda je prije nešto petljao s nekim sastojcima karija — rekao sam. — I namjerno izašao negdje na večeru, da ne bi morao i sam jesti zatrovano jelo.

Učinilo mi se da su moja razmišljanja dosta dojmila Poirota. Pogledao me s nešto više poštovanja nego što je običavao.

— Vraća se kasno — nastavio sam uživajući u vlastitim postavkama. — Vidi svjetlo u ujakovoj sobi, ulazi i, shvativši da mu je plan propao, gura starca u plamen.

— Hastings, gospodin Paynter, zapravo još dobrodržeći pedesetpetogodišnjak, ne bi tek tako bez otpora dopustio da ga se spali u vatri, Takav tijek događaja nije prihvatljiv.

— E pa, Poirot — poviknuo sam — praktički smo pred rješenjem. Da čujemo što vi mislite?

Poirot se nasmijao, isprasio se i počeo svečano.

— Ako pretpostavimo da je riječ o umorstvu, odmah se postavlja pitanje odabira metode. Zašto baš ta? Mogu dokučiti samo jedan razlog — da bi se prikrio identitet, lice ostavljamo da pougljeni do neprepoznatljivosti.

— Što? — viknuo sam. — Vi mislite...

— Budite još samo trenutak strpljivi, Hastingse, htio sam reći da istražujem tu teoriju. Ima li ikakvog razloga povjerovati da truplo nije tijelo gospodina Payntera? Kome bi drugom moglo pripadati? Ispitujem ta dva problema i naposljetku na oba pitanja odgovaram niječno.

— Oh! — uzdahnuo sam podosta razočaran. — I onda?

Poirotove su oči načas zasjale.

— I onda kažem sam sebi, budući da se tu krije nešto što ni sam ne razumijem, bilo bi dobro da istražim cijelu stvar. Ne smijem dopustiti da me potpuno obuzme Velika Četvorka. Ah, evo ga, stižemo. Moja četkica za odjeću, gdje li se samo sakrila? Evo je — očetkajte me, preklinjem vas, prijatelju dragi, a onda ću vam uzvratiti uslugom.

— Da — rekao je Poirot zamišljeno dok je odlagao četku. — Nikad ne smijete dopustiti da vas potpuno obuzme neka zamisao. Doista sam bio u opasnosti da mi se to dogodi. Pogledajte, prijatelju dragi, čak i ovdje, u ovom slučaju, prijetila mi je ta opasnost. One dvije crte koje ste spomenuli, okomita i crta pod pravim kutom naspram nje, zar to nije početak brojke 4?

— Za ime boga, Poirot — viknuo sam i prasnuo u smijeh.

— Zar to nije apsurdno? Posvud vidim ruke Velike Četvorke. Nije stoga loše da malo koristim svoj um i u potpuno drukčijoj sredini. Ah! Evo, čeka nas Japp.

10. Istraga u Croftlandsu

Inspektor Scotland Yarda doista nas je čekao na peronu i toplo pozdravio.

— E, gospon Poirot, baš lijepo. Mislio sam da biste se željeli malo pozabaviti ovim slučajem. Vrhunski misterij, zar ne?

Shvatio sam te riječi kao dokaz da je Japp potpuno zbunjen i kako se nada da će mu Poirot malo rasvijetliti zagonetku.

Japp se dovezao kolima i ubrzo smo krenuli u Croftlands. Bila je to četvrtasta bijela kuća, skromna izgleda i prekrivena puzavcima, uključujući i zvjezdasti žuti jasmin. Japp ga je pogledao, kao i mi.

— Mora da je pošasavio kad je to pisao, siroto staro momče — dobacio je inspektor. — Možda je halucinirao i, mislim, skrenuo s uma.

Poirot mu se smiješio.

— Vrli moj Jappu, što je onda? — upitao je. — Nesretan slučaj ili umorstvo?

Činilo se da je inspektor malo zatečen pitanjem.

— E pa, da nije tog vražjeg karija bez dvojbe bih se izjasnio za nesretan slučaj. Jednostavno nema nikakvog smisla držati glavu živa čovjeka na plamenu — pa, toliko bi se derao da bi srušio krov na kući.

— Ah! — rekao je Poirot tihim glasom. — Koja li sam budala! Trostruki imbecil!

Mudriji ste od mene, Japp.

Jappa je iznenadio kompliment — to više što je Poirot obično hvalio sam sebe.

Pocrvenio je i promrmljao kako tu ima još mnogo nedoumica i sumnji.

Proveo nas je kroz kuću do sobe u kojoj se zbila tragedija - radnu sobu gospodina Payntera. Bila je to prostrana, niska soba, zidova prekrivenih knjigama i prepuna kožnih naslonjača.

Poirot je smjesta pogledao prema prozoru s kojeg se vidjela šljunčana terasa.

— Je li prozor bio otvoren? - upitao je.

— U tome je cijela stvar, naravno. Kad je izašao iz sobe, doktor je samo zatvorio vrata. Sljedećeg jutra našli su ih zaključana. Tko ih je zaključao? Gospodin Paynter? Ah Ling tvrdi da je prozor bio zatvoren i zabavljen s druge strane, dr.

Quentin pak misli da je bio pritvoren ali ne i zabavljen; ali, ne može tvrditi ni jedno ni drugo. Kad bi mogao, to bi nam doista mnogo značilo. Ako taj čovjek doista jest umoren, to znači da je netko ušao u sobu ili kroz vrata ili kroz prozor — ako je ušao kroz vrata, onda je ubojica netko iz domaćinstva; ako je ušao kroz prozor, onda vrag će ga znati. Čim su provalili vrata, odmah su otvorili prozor a sobarica koja je to učinila misli da prozor nije bio zabavljen. No, ona je doista loš svjedok — sjetit će se svega što je upitate.

— A što je s ključem?

— Opet vi. Ležao je na podu među ostacima vrata. Možda je ispao iz ključanice, možda ga je ispustio netko od ljudi koji su ušli, možda ga je netko izvana gurnuo ispod vrata.

— Zapravo, gdje god pogledate 'možda je...'?

— Točno tako, gospo'n Poirot. Baš točno tako.

Poirot je gledao uokolo, nezadovoljno otpuhujući.

— Ništa mi nije jasno - mrmljao je. - Evo - da, čini mi se da nešto naslućujem, ali onda se sve ponovno zamagli. Nikako da nađem na neki trag - na motiv.

— Mladi Gerald Paynter je mogao imati posve valjan motiv — mrko je dobacio Japp. — Taj se doista svojedobno znao itekako opustiti i provoditi, vjerujte mi. Uz to, bio je i ekstravagantan. Znao i sami kakvi su umjetnici — ti uopće nemaju morala.

Poirot nije obraćao pozornost Jappovim opširnim propovijedima o umjetničkom temperamentu. Umjesto toga, značajno se nasmiješio.

— Vrli moj Jappu, da li je moguće da mi bacate prašinu u oči? Posve sam siguran da sumnjate na Kineza. Tako ste umješni. Želite da vam pomognem, a stalno me navodite na krivi trag.

Japp se počeo grohotom smijati.

— Svaka vam čast, gospodine Poirotu. Da, kladio bih se na Žutog, priznajem.

Može se posve utemeljeno zaključiti da je on petljao s karijem, pa ako je te večeri pokušao ubiti svojega gospodara, zašto ne bi još jedanput?

— Pitam se bi li - poluglasno je dodao Poirot.

— No, nikako da shvatim i dokučim motiv. Neka bezbožnička osveta, pretpostavljam.

— Pitam se pitam - ponovno se oglasio Poirot. — Nikakvih tragova pljačke?

Ništa nije nestalo? Nikakav nakit, novac ili dokumenti?

Pretvorio sam se u uho, a i Poirot.

— Pa, nikakve pljačke nema - objašnjavao je Japp.

— No, stari je momak pisao neku knjigu. Doznali smo za to tek jutros kad je od izdavača došlo pismo i upit što je s rukopisom. Upravo je, čini se, bio završen. Mladi Paynter i ja smo sve pretražili, ali nigdje ni traga od rukopisa — mora da ga je negdje sakrio.

Poirotove su oči zasjale onim znanim mi zelenim sjajem.

— Ta knjiga, kako se zvala? — upitao je.

— Skrivena ruka u Kini, mislim da se tako zvala.

— Aha! — rekao je Poirot, jedva hvatajući dah. A onda je brzo dobacio: — Mogu li vidjeti Kineza, Ah Linga.

Poslali su po Kineza. Pojavio se idući sitnim koracima, spuštenu pogleda, dok mu se kosa skupljena u rep njihala lijevo-desno. Na bezizražajnom licu nije se zapažao ni trag bilo kakve emocije.

— Ah Ling — rekao je Poirot — je li vam žao zbog smrti vašega gospodara?

— Vio tužan. Dobar gospodar bio.

— Znate tko ga je ubio?

— Ja ne znati. Bi rekao pulicajcima da znam.

Zaredala su pitanja i odgovori. Istim bezizražajnim licem i tonom Ah Ling je opisivao kako je pripravljaio kari. Kuhar s karijem nije imao ništa; nitko ga osim njega nije niti dodirnuo. Pitao sam se da li je svjestan kamo će ga odvesti to priznanje.

Također je ustrajao na tvrdnji da je te večeri prozor prema vrtu bio zabrtvljen.

Ako je sljedećeg jutra bio otvoren, to samo znači da ga je otvorio njegov gospodar.

Poirot ga je konačno pustio da ode.

— To bi bilo sve, Ah Ling. - Baš kad je Kinez došao do vratiju, Poirot mu se ponovno obratio. — I kažete da ne znate ništa o 'Žutom Jasminu'?

— Ne, a što bih trebalo da znam?

— Ni o znaku ispisanom ispod tih riječi?

Dok je govorio Poirot se nagnuo naprijed i nabrzinu nešto našarao na prašnjavom stoliću. Stajao sam dovoljno blizu da vidim znak prije nego što ga je obrisao. Uspravno, pa pod pravim kutom i potom poprečna crta kojemu je kompletirao veliku brojku 4. To je na Kineza djelovalo poput jakog električnog šoka. Na trenutak licem mu je preletjela grimasa smrtnog straha. No, jednako brzo vratio mu se onaj bezličan izraz. Ponovivši kako se zna ništa. Ah Ling se povukao.

Japp je otišao da potraži mladog Payntera, pa smo Poirot i ja ostali sami.

— Velika Četvorka, Hastings — viknuo je Poirot. — Opet Velika Četvorka.

Paynter je bio pasionirani svjetski putnik. Nema dvojbe da su u njegovoj knjizi neke važne informacije o djelatnosti Broja Jedaa Li Chang Yena, glave i mozga Velike Četvorke.

— Ali tko... kako...

— Tiho, evo ih dolaze.

Gerald Paynter je bio ljubazan, pomalo slabašan mladić. Imao je mekanu smeđu bradu i čudnu široku kravatu. Na Poirotova je pitanja spremno odgovarao.

— Večerao sam s našim susjedima, s Wicherievija — objašnjavao je. — Kad sam došao kući? Pa, oko jedanaest sati. Imao sam, znate,

otpirač. Sva je posluga već pošla na počinak, pa sam zaključio da im se pridružio i ujak. Zapravo, na trenutak sam bio pomislio da sam ugledao onog lakonogoga kineskog prosjaka kako zamiče u hodniku za ugao, ali možda nemam pravo.

— Kad ste posljednji put vidjeli ujaka, gospodine Paynteru? Mislim prije nego što ste došli ovamo živjeti s njim?

— O, otprilike kad sam imao deset godina. Svađao se s bratom (mojim ocem), znate.

— No, ipak vas je ponovno našao bez većih teškoća, zar ne? Unatoč prohujalim godinama?

— Da, zapravo imao sam sreću da sam vidio taj oglas njegova odvjetnika.

Poirot nije više postavljao nikakva pitanja. Sljedeći korak bio je posjet dr.

Quentinu. Uglavnom ponovio je priču koju je već ispričao istražiteljima i vrlo je malo imao za dodati. Primio nas je u ordinaciji neposredno nakon što je pregledao posljednjeg pacijenta. Činilo se da je vrlo inteligentan. Stanovita ukočenost odlično je išla uz njegov pincenez, ali činilo mi se da se kao liječnik služio suvremenim metodama.

— Želio bih da se mogu sjetiti što je bilo s prozorom — rekao je otvoreno. — No, opasno je prisjećati se, jer možeš postati posve siguran i u nešto što se nikad nije zbilo. Takva je psihologija, zar ne, gospodine Poirotu? Znate, pročitao sam sve što je napisano o metodama vašeg rada i mogu reći da sam vaš veliki obožavatelj. Pa, pretpostavljam kako se s dosta pouzdanosti može reći da je Kinez ostavio opijumski prah u kari, ali to nikad neće priznati i nikad nećemo doznati zašto. No, držati čovjekovu glavu u plamenu -čini mi se da to baš ne odgovara naravi našega kineskog prijatelja.

Dok smo išli niz glavnu ulicu Market Hanforda, rekao sam Poirotu što mislim o toj doktorovoj opasci.

— Mislite li da mu je netko pomogao izvan kuće — upitao sam. — Usput, nadam se da se možemo pouzdati u Jappa da će pripaziti na nj? (Inspektor je zbog nekog posla ulazio u policijsku postaju) Izaslanici Velike Četvorke vrlo su brzi i lukavi.

— Japp motri na obojicu - rekao je Poirot mrzovoljno. — Na njih se pomno motri sve od trenutka kad je otkriveno truplo.

— E, kako bilo da bilo, mi znamo da Gerald Pavnter nema ništa s tim.

— Vi uvijek znate toliko mnogo više nego ja, Hastingse, da to već zamara.

— Stara lisice — nasmijao sam se. — Nikad niste spremni biti određeni.

— Pošteno govoreći, Hastingse, slučaj mi je sada dosta jasan — sve osim riječi žuti jasmin — i prihvaćam vaše mišljenje da te riječi nemaju nikakve veze sa zločinom. Kad se bavite takvim slučajevima, morate se odlučiti tko zapravo laže.

Učinio sam to. Pa ipak - Odjedanput je otrčao i ušao u obližnju knjižaru. Izašao je za nekoliko minuta noseći smotuljak. Japp nam se ponovno pridružio i zaputili smo se u gostionicu.

Sljedećeg sam se jutro kasno probudio. Spustivši se do sobe u kojoj smo radili, zatekao sam Poirota kako seta gore-dolje lica izobličena kao da je u agoniji.

— Ne obraćajte mi se - viknuo je, nervozno odmahujući rukom.- Ne sve dok ne budem siguran da je sve u redu - da je krivac priveden. Ah! psihologija mi je zakazala! Hastingse, ako čovjek na umoru nešto napiše, onda to čini jer želi reći nešto važno. Svi govore — 'Žuti Jasmin? Žuti jasmin raste svuda po kući — to ne znači ništa.'

— Pa što znači? Baš ono što kaže. Poslušajte. Podignuo je knjižicu koju je držao u ruci.

— Prijatelju dragi, u jednom sam trenutku shvatio kako bi bilo dobro da se malo pozabavim time. Što je zapravo žuti jasmin? Ova mi je mala knjiga ponudila odgovor. Poslušajte.

Počeo je čitati.

— Gelsemini Radix. Žuti jasmin. Sastav: alkaloidi gelseminin $C_{11}H_{17}NO_3$; jak otrov učinka poput ekstrakta kukute; gelsemin $C_{12}H_{14}NO_2$, učinka poput strihnina; gelseminska kiselina... Gelsemij je moćno sredstvo za umirenje koje djeluje na središnji živčani sustav. U kasnim stupnjevima djelovanja paralizira završetke motoričkih živaca, a u velikim dozama uzrokuje vrtoglavicu i gubitak snage u mišićima.

Uzrokuje smrt paralizirajući respiratorni centar.

— Vidite, Hastingsse? U početku kao da sam naslutio istinu kad je Japp govorio kako se živog čovjeka silom držalo u plamenu. U tom sam trenutku shvatio da je zapravo spaljen mrtvac.

— Ali, zašto? Kakvog to ima smisla?

— Prijatelju dragi, ako pucate u mrtva čovjeka, ili ga ubodete nožem, ili pak udarite po glavi, uvijek se otkrije da su ozljede nanesene poslije smrti. Ali ako mu se glava spali toliko da pougljeni, onda nitko neće tragati za nekim nepoznatim uzrokom smrti, a nije vjerojatno da će čovjeka koji je jedva izbjegao da bude otrovan za večerom, netko ponovno otrovati. Tko laže? — to pitanje uvijek stoji.

Odlučio sam povjerovati Ah Lingu...

— Što! — viknuo sam.

— Iznenađeni ste, Hastingsse? Ah Ling je znao da postoji Velika Četvorka; to je očito — toliko očito da je jasno kako sve do tog

trenutka uopće nije bio svjestan njihove povezanosti sa zločinom. Da je on ubojica, uopće mu ne bi bilo teško sačuvati savršenu bezizražajnost lica. I tako sam tada odlučio povjerovati Ah Lingu i svoje sam sumnje usredotočio na Geralda Payntera. Učinilo mi se da Broj Četiri uopće ne bi imao nikakve teškoće da se pruruši i predstavi kao davno izgubljeni nećak.

— Što! — kriknuo sam. — Broj Četiri?

— Ne, Hastingse, ne Broj Četiri. Čim sam proučio žuti jasmin, sve sam shvatio. Zapravo, sve mi se samo nametnulo.

— Kao i obično, meni se ništa samo ne nameće — rekao sam hladno.

— Zato što se ne koristite svojim malim sivim stanicama. Tko je imao prilike petljati s karijem?

— Ah Ling. Nitko osim njega.

— Nitko drugi? A što je s liječnikom?

— Ali tek naknadno.

— Naravno, tek naknadno. U kariju posluženom gospodinu Paynteru nije bilo ni traga opijumu: ali, povodeći se za sumnjama koje je pobudio dr. Quentin, starac ga nije uopće jeo, nego ga je sačuvao da ga ponudi svojem liječniku koga je pozvao u skladu s planom. Dr. Quentin dolazi, uzima kari i gospodinu Paynteru daje injekciju — strihnina, kaže, ali zapravo žutog jasmina — i to otrovnu dozu. Kad je lijek počeo djelovati, on odlazi nakon što je otvorio bravu na prozoru. Vraća se tijekom noći, ulazi kroz prozor, nalazi rukopis i gurne gospodina Payntera u vatru. Ne obraća nikakvu pozornost novinama koje padaju na pod i koje je prekrilo starčevo tijelo.

Paynter je znao kakav mu je lijek dan i nastoji optužiti Veliku Četvorku za ubojstvo.

Quentinu je lako pomiješati opijum u prahu s karijem i tek onda ga dati da se ispita.

Iznosi svoju verziju razgovora sa starcem i tek usput spominje injekciju strihnina za slučaj da netko opazi mjesto uboda igle. Istog trena sumnja se na nesretan slučaj ili na Ah Lingovu krivicu zbog otrovanog karija.

— Ali dr. Quentin ne može biti Broj Četiri?

— Mislim da može. Nedvojbeno postoji i stvarni dr. Quentin, koji je u ovom trenutku sigurno negdje u inozemstvu. Nakratko Broj Četiri se jednostavno maskirao kao dr. Quentin. Dogovor s doktorom Bolithom je i tako postignut preko pisama, a čovjek koji ga je zapravo trebao zamjenjivati razbolio se u zadnji tren.

U tom trenutku u sobu je uletio Japp sav zajapuren.

— Jeste li ga uhvatili? — s nadom u glasu zapitao je Poirot.

Japp je, ostavši bez daha, odmahnuo glavom.

— Bolitho se jutros vratio s odmora — pozvali ga brzojavom. Nitko ne zna tko ga je poslao. Onaj drugi je otišao sinoć. Međutim, već ćemo ga uhvatiti.

Poirot je u tišini tresao glavom.

— Mislim da nećete - rekao je i odsutna duha vilicom na stolu nacrtao veliku brojku 4.

11. Šahovski problem

Poirot i ja smo često večerali u malom restoranu u Sohou. Jedne smo večeri opazili prijatelja za susjednim stolom. Kad je vidio da ima mjesta za našim stolom, inspektor Japp je prišao i pridružio nam se. Već je dosta vremena prošlo od našeg zadnjeg susreta.

— Ne dolazite nam više u posjete — predbacio mu je Poirot. — Nismo se sreli još od slučaja Žutog jasmína, već gotovo mjesec dana.

— Bio sam gore na sjeveru — i to je jedini razlog. Što je novog kod vas?

Velika Četvorka još se razmahuje - ha?

Ponovno mu predbacujući, Poirot je podignuo prst.

— Ah! Rugate mi se — ali Velika Četvorka — oni doista postoje.

— Oh! U to ne dvojim — ali oni nisu, kao što vi to smatrate, na vrhu svijeta.

— Prijatelju dragi, imate potpuno krivo. Najveća sila zla u današnjem svijetu zove se 'Velika Četvorka'. Čemu teže — nitko to ne zna, ali takva kriminalna organizacija nikad dosad nije postojala. Najveći um u Kini na njezinu je čelu, američki milijunaš i francuska znanstvenica kao članovi, a četvrti — Japp ga je prekinuo.

— Znam — znam. Uvijek vam se to mota po glavi. Već prerasta pomalo u maniju, gospo'n Poirot. Za promjenu, razgovarajmo o nečem drugom. Zanima li vas šah?

— Igram ga.

— Jeste li jučer zamijetili nešto čudno? Partija dvaju svjetski poznatih igrača i jedan od njih umire za stolom?

— Načuo sam nešto. Dr. Savaronoff, ruski šampion, bio je prvi sudionik, a drugi — koji je podlegao srčanoj klijenuti — izvanredan mladi Amerikanac Gilmour Wilson.

— Točno. Prije nekoliko godina Savaronoff je pobijedio Rubinsteina i postao ruski šampion. Govorilo se da će Wilson biti drugi Capablanca.

— Vrlo čudan događaj — zaključio je Poirot. — Ako se ne varam, to vas osobito zanima?

Japp se nasmijao, ali u smijehu se osjećala neka nelagoda.

— Pogodili ste, gospo'n Poirot. U nedoumici sam. Wilson je bio savršena zdravilja — ni traga srčanim tegobama. Njegova je smrt neobjašnjiva.

— Sumnjate da ga je dr. Savaronoff maknuo s puta? — rekao sam.

— Ni slučajno — uzvratio je Japp suho. — Misli da čak ni Rus ne bi ubio čovjeka samo da ne doživi poraz u partiji šaha — a uz to, koliko mogu dokučiti, krivac je negdje posve drugdje. Za doktora se tvrdi da je vrhunski igrač — govori se da je samo Lasker bolji od njega.

Poirot je zamišljeno kimnuo glavom.

— A na što onda točno ciljate? — zapitao je. — Zašto bi netko otrovao Wilsona? Pretpostavljam, naravno, da sumnjate da je otrovan.

— Prirodno. Kad srce otkaže, to znači da je srce prestalo kucati — zapravo, to je tako jednostavno. U ovom trenutku to nam i liječnik govori, premda privatno nagovještava kako nije zadovoljan s objašnjenjem.

— Za kad je određena autopsija? ;

— Za večeras. Wilson je umro potpuno iznenadno. Na njemu se nije opazalo ništa neobično i zapravo je micao figuru kad se odjedanput srušio ničice — mrtav!

— Malo je otrova s takvim učinkom — usprotivio se Poirot.

— Znam. Autopsija će nam, nadam se, pomoći. Ali zašto bi itko želio Wilsona maknuti s puta - to bih htio znati? Bezopasan, jednostavan mladić. Upravo je došao iz Amerike i, prema svemu sudeći, nije imao neprijatelja.

— Čini se nevjerojatnim — dobacio sam.

— Uopće ne - rekao je Poirot smiješeći se. — Vidim da Japp ima neku svoju teoriju.

— Imam, gospo'n Poirot. Ne vjerujem da je otrov bio namijenjen Wilsonu - bio je namijenjen onom drugom.

— Savaronoffu?

— Da. Savaronoff se ogriješio o boljševike početkom revolucije. Čak se govorilo da je ubijen. Zapravo uspio je pobjeći i tri se godine krio po divljinama Sibira, pretrpjevši nevjerojatne patnje. Toliko je prepatio da je sad posve drugi čovjek. Prijatelji i znanci tvrde da ga jedva prepoznaju. Kosa mu je pobijelila i strahovito se postarao. Poluinvalid je i rijetko izlazi; živi sam s nećakinjom, Sonjom Daviloff, i svojim ruskim slugom u jednom stanu prema Westminsteru. Možda i dalje sebe smatra progonjenim čovjekom. Dugo se svim silama opirao i samoj pomisli o ovom šahovskom dvoboju. Nekoliko je puta jednostavno sve odbio, a pristao je tek kad su novinari digli graju zbog njegova 'nesportskog odbijanja'. Gilmour Wilson je ustrajao u svojim izazovima na tipično jenkijevski tvrdoglav način i naposljetku postigao što je htio. I sada vas pitam, gospo'n Poirot, zašto nije pristao prije? Zato što nije želio izazvati pozornost. Nije želio da mu netko bude za petama. To je moje stajalište — Gilmoura Wilsona su ubili greškom.

— Nitko ne bi mogao privatno za sebe izvući probitak iz Savaronffove smrti?

— Pa, možda, pretpostavljam njegova nećakinja. Nedavno je stekao golem imetak. Ostavila mu ga je Madame Gospoja, supruga profitera u trgovini šećerom još pod starim režimom. Vjerujem da su nekad bili vrlo bliski, jer ona je odbila prihvatiti izvještaje o njegovoj smrti.

— Gdje se igrao dvoboj?

— U Savaronoffovu stanu. Kako sam vam rekao on je invalid.

— Mnogo je ljudi pratilo dvoboj?

— Najmanje desetak — vjerojatno i više. Poirot je načinio vrlo izražajnu grimasu.

— Siroti moj Jappu, zadatak vam baš nije lak.

— Kad budem pouzdano znao da je Wilson otrovan, onda mogu krenuti.

— Jeste li pomišljali da bi u međuvremenu — ako pretpostavimo da imate pravo kad tvrdite da je Savaronoff trebao biti žrtva — ubojica ponovno mogao pokušati?

— Naravno da jesam. Dva čovjeka motre na Savaronoffov stan.

— To bi moglo biti korisno ako netko svrati s bombom pod rukom — rekao je Poirot suho.

— Počeli ste se zanimati, gospo'n Poirot — rekao je Japp, namignuvši.

— Želite svratiti do mrtvačnice i pogledati Wilsonovo tijelo prije nego ga dohvate liječnici? Tko zna — možda mu se nakrivila igla za kravatu, a to vama može biti važan trag za rješenje tajne.

— Dragi moj Jappu, cijelo me vrijeme večere svrbe prsti da vam namjestim iglu za kravatu. Dopuštate? Ah! mnogo ugodnije za oko. Da, kako da ne, pođimo u mrtvačnicu.

Vidio sam da je svu svoju pozornost Poirot usmjerio novom slučaju. Već dugo nije pokazivao nikakva zanimanja za neki slučaj nepovezan s Velikom Četvorkom, pa sam se doista razveselio vidjevši da se vraća u staru formu.

Što se mene tiče, osjećao sam duboku bol dok sam gledao nepokretno tijelo i izobličeno lice tog bespomoćnog mladog Amerikanca koji je na tako čudan način završio život. Poirot je pomno razgledavao tijelo. Nigdje nije bilo nikakva znaka, osim malog ožiljka na lijevoj ruci.

— A liječnik kaže da je to opekлина, a ne posjekotina — objasnio je Japp.

Poirot se usredotočio na predmete iz džepova mrtvog mladića koje je pred nama poslagao policajac u službi. Ništa osobito — rupčić, ključevi, svežanj bilješki i neka beznačajna pisma. No, jedan je predmet po strani zaokupio Poirota.

— Figura! — uzviknuo je. — Bijeli lovac. Je li i to bilo u džepu?

— Ne, držao ga je u šaci. Imali smo dosta teškoća da mu ga izvučemo iz prstiju. Nekom prigodom morat ćemo ga vratiti dr. Savaronoffu. Pripada prekrasnom kompletu šahovskih figura od bjelokosti.

— Dopustite mi da mu ga vratim. Poslužit će mi kao izgovor za posjet.

— Aha! — povikao je Japp. — Ipak se želite uključiti u ovaj slučaj.

— Priznajem. Tako ste umješno pobudili moje zanimanje.

— Odlično. Odvukao sam vas od vaših tegobnih misli. I kapetan Hastings je, kako vidim, sretan zbog toga.

— Moglo bi se reći — rekao sam nasmijavši se. Poirot se ponovno okrenuo mrtvom tijelu.

— Možete li mi iznijeti još kakvu malu pojedinost o njemu? — upitao je.

— Mislim da ne.

— Čak ni da je bio ljevak?

— Vi ste čarobnjak, gospo'n Poirot. Kako ste znali? Doista je bio ljevak.

Premda to nema nikakve veze sa slučajem.

— Baš nikakve — odmah se složio Poirot, shvativši da se Japp naljutio. — Mala šala — ništa više. Volim se šaliti s vama...

Nakon prijateljskog dogovora napustili smo gostionicu.

Poirot je zastao i beznadno me pogledao.

— Uvijek tragate za nekom romansom. Nepopravljivi ste. Baš bih želio da vam se pokaže kako je Sonia Daviloff naša stara prijateljica i neprijateljica grofica Vera Rossakoff.

Na spomen grofice lice mi se smračilo.

— Poirot, ma ne sumnjate valjda...

— Ne, ne. Samo šala! Bez obzira na sve što Japp govori nije mi Velika Četvorka baš toliko na umu — Vrata stana otvorio nam je sluga čudno nepomičnoga lica. Bilo je nemoguće povjerovati da bi to bezizražajno lice moglo ikad odraziti neki osjećaj.

Poirot je pružio posjetnicu na kojoj je Japp napisao nekoliko riječi da nas predstavi, a sluga nas je uveo u nisku, dugu sobu opremljenu raznim ukrasima i figuricama. Nekoliko prekrasnih ikona visjelo je po zidovima, a na podu skupocjen perzijski tepih. Na stolu je stajao samovar.

Razgledao sam jednu od ikona za koju sam ocijenio da je osobito vrijedna, a kad sam se okrenuo, ugledao sam Poirota ispruženog potrbuške na podu. Bez obzira na svu ljepotu tepiha, ipak mi se to činilo pretjeranim.

— Zar je to doista toliko lijep primjerak? — upitao sam.

— E? Oh! Tepih? Ne. nisam razgledavao tepih. No, ipak riječ je o prekrasnom primjerku, prelijepu da bi netko u njega tek tako iz objesti zakucao veliki čavao, Ne, Hastings — nastavio je kad sam mu se približio — nema više čavla. No ostala je rupa.

Zbog iznenadnog zvuka naglo sam se okrenuo a Poirot je žustro skočio na noge. Na vratima je stajala djevojka. Dok nas je pozorno gledala, u očima joj se vidjela sumnjičavost.

Srednje visine, predivnog, pomalo mrzovoljnog lica, tamnoplavih očiju i izrazito crne kratko ošišane kose. Kad je progovorila glas joj je bio pun i zvučan, ne-engleski.

— Bojim se da vas ujak neće moći primiti. Teški je invalid.

— Šteta doista. No, možda biste vi mogli biti ljubazni da mi pomognete. Vi ste Mademoiselle Daviloff, zar ne?

— Da, ja sam Sonia Daviloff. Što biste željeli znati?

— Raspitujem se o toj tužnoj stvari koja se zbila prošle noći — o smrti gospodina Gilmoura Wilsona. Što mi možete reći o tomu?

Oči su joj se naglo raširile.

— Umro je od klijenuti srca — dok je igrao šah.

— Policija nije baš sigurna da je riječ o — klijenuti srca, mademoiselle. Gesta joj je odražavala zastrašenost.

— Znači istina je — izustila je. — Ivan je imao pravo.

— Tko je Ivan i zašto kažete da je imao pravo?

— Ivan vam je otvorio vrata — i već mi je rekao kako drži da Glimour Wilson nije umro prirodnom smrću — da je greškom otrovan.

— Greškom.

— Da, otrov je bio namijenjen mojem ujaku.-Gotovo je potpuno zaboravila prvotnu sumnjičavost i počela je žurno govoriti.

— Zašto to kažete, mademoiselle? Tko je želio otrovati dr. Savaronoffa?

Kimnula je glavom.

— Ne znam. Uopće nemam pojma. A moj mi ujak neće povjerovati. Možda je to i razumljivo. Znaite, jedva da me poznaje. Vidio me je još dok sam bila dijete a onda tek kad sam došla živjeti s njim ovdje u Londonu. Ali, nešto posve pouzdano znam: nečeg se boji. Mnogo je tajnih udruga u Rusiji i jednog sam dana slučajno čula nešto zbog čega sam počela vjerovati da ujak strahuje baš od jednog takvog društva.

Recite mi, monsieur — prišla mu je korak bliže i počela govoriti ispod glasa - jeste li ikad čuli za udругu koja se naziva 'Velika Četvorka'?

Poirot je gotovo iskočio iz kože. Oči su mu se razrogačile od zapanjenosti.

— Ma, što vi - što vi znate o Velikoj Četvorki, mademoiselle?

— Znači, postoji takva udругa! Čula sam kako se spominje pa sam upitala ujaka. Nikad nisam vidjela tako zaplašena čovjeka. Sav je probljedio i počeo se tresti. Strahovao je od njih, monsieur, doista je

strahovao, sigurna sam u to. A greškom su ubili tog Amerikanca, Wilsona.

— Velika Četvorka — promrmljao je Poirot. — Uvijek Velika Četvorka! Zaprepašćujuća podudarnost, mademoiselle, ali vaš je ujak i dalje u velikoj opasnosti. Moram ga spasiti. Molim vas da mi potanko ispričate događaje te fatalne noći. Pokažite mi šahovsku ploču, stol, kako su sjedili igrači — sve.

Pošla je u kut sobe i privukla stolić. Gornja ploča stola bila je prekrasna, s urezanim kvadratićima srebrne i crne šahovnice.

— Poslan je mojem ujaku prije nekoliko tjedana, uz zahtjev da na njemu odigra svoj sljedeći meč. Stajao je u sredini sobe — ovako.

Poirot je razgledao stol, po meni, nepotrebno pozorno. Istragu i razgovor uopće nije vodio na način koji bih smatrao zadovoljavajućim. Mnoga su mi se pitanja činila potpuno besmislenim, a za neka važna uopće nije pokazivao nikakvo zanimanje.

Zaključio sam da ga je neočekivano spominjanje Velike Četvorke potpuno izbacilo iz takta.

Nakon što je nekoliko trenutaka pregledavao stolić i točan položaj na kojem se nalazio, Poirot je zatražio da vidi šahovske figure. Sonia Daviloff mu ih je donijela u kutiji. Površno je pogledao nekoliko figura.

— Izvanredan šah — promrmljao je odsutno.

Još ni pitanja o osvježavajućim pićima ili pak ljudima koji su gledali dvoboj.

Značajno sam se nakašljao.

— Zar ne mislite, Poirot, da — Odmah me je prekinuo.

— Ne mislite, prijatelju dragi, sve prepustiti meni. Mademoiselle, zar je doista nemoguće vidjeti vašeg ujaka?

Na licu joj se pojavio jedva zamjetan smiješak.

— Primit će vas, primiti. Znae, moj je zadatak da prva razgovaram s nepoznatima.

Nestala je. Čuo sam žamor u susjednoj sobi. Za nekoliko trenutaka pojavila se na vratima i rukom pokazala da uđemo u susjednu prostoriju. Čovjek koji je ležao na kauču bio je impozantan. Visok, suhonjav, gustih raščupanih obrva i lica naborana zbog izgladnelosti i tegobna života. Dr. Savaronoff je bio vrlo izražajna osoba.

Opazio sam čudan oblik glave, neobično izdužene. Veliki šahist, znao sam, mora imati i veliku glavu. Sad sam lako mogao shvatiti da je dr. Savaronoff bio drugi najveći šahist svijeta. Poirot se naklonio.

— M. le Docteur, mogu li nasamo govoriti s vama?

Savaronoff se okrenuo svojoj nećakinji.

— Ostavi nas nasamo, Sonia. Pokorno je nestala.

— I, gospodine, o čemu je riječ?

— Dr. Savaronoff, nedavno ste dobili golemo bogatstvo. U slučaju da nenadano preminete, tko bi vas naslijedio?

— Sastavio sam oporuku kojom sve ostavljam svojoj nećakinji. Sonji Daviloff.

Ne želite valjda reći...

— Ništa ne sugeriram, ali nećakinju niste vidjeli još od vremena kad je bila dijete. Svatko bi se mogao predstaviti kao vaša nećakinja.

Ta je postavka Savaronoffa pogodila poput groma. Poirot je smjesta nastavio.

— No, dosta o tome: upozoravam vas, i to je sve. Želio bih da mi sada opišete partiju šaha koju ste igrali te večeri.

— Kako to mislite - opisati je?

— Znaite, ja ne igram šah, ali shvatio sam da postoje različiti načini uobičajenih otvaranja — gambit, zar to tako ne zovu?

Dr. Savaronoff se na tren nasmiješio.

— Ah! Sad shvaćam što hoćete. Wilson je počeo s Ruy Lopezom — jednim od najboljih otvaranja kojim se često počinje na turnirima i dvobojima.

— I koliko ste dugo već igrali kad se dogodila tragedija?

— Valjda smo bili na trećem ili četvrtom potezu kad je Wilson iznenada ničice pao preko stola, jednostavno srušio se mrtav.

Poirot je ustao i spremao se na odlazak. Ispalio je zadnje pitanje kao nešto posve beznačajno i usputno, ali mene nije mogao zavarati.

— Je li išta jeo ili pio?

— Viski sa sodom, čini mi se.

— Hvala, dr. Savaronoffu. Više vas neću uznemiravati.

Ivan je čekao u predvorju da nas isprati. Poirot se zadržao na pragu.

— U ovom stanu ispod vas, znate li tko stanuje?

— Sir Charles Kingwell, član Parlamenta, gospodine. Kao namješten, međutim, stan je nedavno iznajmljen.

— Hvala. Izašli smo na zimskim suncem obasjanu ulicu.

— E pa, zaista, Poirot — planuo sam. — Mislim da se ovaj put niste baš proslavili. Vaša su pitanja bila posve neprimjerena.

— Doista tako mislite, Hastings? - Poirot me je molećivo pogledao.
— Da, bio sam bouleverse, A kakva biste vi postavljali pitanja?

Dobro sam razmislio i rekao o čemu razmišljam. Činilo mi se da me pozorno sluša. Moj je monolog trajao gotovo do kućnog praga.

— Izvrsno, vrlo promišljeno, Hastings — rekao je SPoirot, dok je otključavao vrata i stubama pohitao ispred mene. — Ali uglavnom nepotrebno.

— Nepotrebno! — stao sam zapanjen. — Ako je čovjek otrovan...

— Aha — jedva je dočekao Poirot, šakom udarivši po poruci koja je ležala na stolu. — Od Jappa.

Baš kao što sam se i nadao. Dobacio mi je papirić. Poruka je bila kratka. Nisu nađeni nikakvi tragovi otrova i ništa nije upućivalo na mogući uzrok smrti.

— Vidite, Hastings - rekao je Poirot - naša bi pitanja zapravo bila posve suvišna.

— Sve ste to unaprijed nagađali i pretpostavljali?

— 'Predvidite vjerojatni rezultat pogodbe' — citirao je Poirot nedavni Bridge problem nad kojim sam proveo toliko vremena. — Mon ami, kada uspijevate, onda to ne zovete nagađanjem.

— Ne budite cjepidlaka — rekao sam nestrpljivo. — Znali ste unaprijed?

— Znao sam.

— Zašto?

Poirot je posegnuo u džep i izvukao — bijelog lovca.

— Pa, zaboravili ste ga vratiti dr. Savaronoffu — rekao sam.-
Nemate pravo, prijatelju. Taj je lovac još u mom lijevom džepu. Istog

sam takvoga uzeo iz kutije koju mi je Mademoiselle Daviloff tako ljubazno dala da je pogledam. Množina od lovaca su dva lovca.

A je prosiktao kao zmija. Jednostavno nisam znao što da mislim.

— Ali, uzeli ste ga?

— Parbleu, želio sam utvrditi jesu li potpuno jednaki.

Nakrivivši glavu Poirot ih je razgledavao. - Priznajem, čini se da jesu. No, dok se ne dokažu, činjenice nije uputno uzimati zdravo za gotovo. Preklinjem vas, donesite mi moju malu vagu.

Vrlo pažljivo vagao je dvije figure i onda se pobjedonosno okrenuo.

— Imao sam pravo. Vidite, znao sam. Nemoguće je prevariti Herculea Poirota.

Pohitao je na telefon - i nestrpljivo čekao.

— Je li to Japp? Ah! Japp, to ste vi. Hercule Poirot. Motrite na slugu. Ivana.

Nizašto ne smijete dopustiti da vam izmakne. Da, da, tako kako kažem.

Brzo je spustio slušalicu i okrenuo se prema meni.

— Zar ne vidite, Hastings? Objasnit ću vam. Wilson nije otrovan, nego ubijen strujnim udarom. Tanki metal prolazi posred jedne od ovih figura. Stol je unaprijed pripremljen i postavljen točno na određeno mjesto u sobi. Kad je lovac stavljen na jedno od srebrnih polja, struja je prošla kroz Wilsonovo tijelo i na mjestu ga ubila. Jedini je trag opekline od struje na ruci — njegovoj lijevoj ruci, jer bio je ljevak. 'Specijalni stol' — nevjerojatno lukavo smišljen i napravljen mehanizam.

Stol koji sam razgledao je duplikat, potpuno bezopasan. Zamijenjeni su neposredno nakon ubojstva. Sve je obavljeno iz onog stana kat

niže, koji je, ako se sjećate, iznajmljen potpuno namješten. No, barem jedan od sudionika bio je u Savaronoffovu stanu. Djevojka je agent Velike Četvorke i radila je na tome da se dokopa Savaronoffljeva novca.

— A Ivan?

— Jako sumnjam — vjerujem da je Ivan Broj Četiri.

— Što?

— Da. Taj je čovjek veličanstven karakterni glumac. Može odigrati ulogu koju zaželi.

Prisjećao sam se naših prošlih avantura -čuvar u umobolnici, mladi mesarski pomoćnik, udvorni liječnik — sve isti čovjek, a u toliko različitih obličja.

— Zadivljujuće — rekao sam naposljetku. — Sve se tako slaže. Savaronoff je naslućivao urotu i zato se toliko i opirao dvoboju.

Poirot me je gledao ne progovorivši ni riječi. Odjedanput se okrenuo i uzšetao se gore-dolje.

— Imate li možda neku knjigu o šahu, mon ami — iznenada je zapitao.

— Vjerujem da imam negdje.

Proteklo je nešto vremena, ali ipak sam je našao i donio Poirotu. Uvalio se u naslonjač i počeo čitati s najvećim zanimanjem.

Za četvrt sata zazvonio je telefon. Podignuo sam slušalicu. Japp je bio s druge strane. Ivan je napustio stan, noseći veliki svežanj. Uskočio je u taksu koji ga je čekao i počela je potjera. Očito je nastojao pobjeći goniteljima. Napokon se činilo da je povjerovao kako mu je to uspjelo i potom se odvezao do velike prazne kuće na Hampsteadu. Kuća je opkoljena.

Sve sam to prenio Poirotu. Jedva da me je i pogledao i imao sam dojam da ni ne sluša što sam govorio. Pružio je knjigu o šahu.

— Slušajte me, prijatelju. Evo, ovako ide Lopezovo otvaranje. 1 P-K4, P-K4; 2 Kt-KB3. K-QB3; 3 B-Kt5. Sada se postavlja pitanje što je za crnoga najbolji treći potez. Može birati između raznih mogućnosti obrane. Treći potez bijeloga, 3 BKt5, ubio je Gilmoura Wilsona. Samo taj treći potez — govori li vam to išta?

Nisam imao pojma na što misli pa sam mu to i rekao.

— Pretpostavimo, Hastingse, da ste, dok ste sjedili u ovom naslonjaču, čuli kako se otvaraju i zatvaraju glavna vrata. Što biste pomislili?

— Pretpostavljam da bih pomislio da je netko izašao.

— Da — ali uvijek se na stvari može gledati na dva načina. Netko je izašao — netko je ušao — dvije potpuno različite stvari, Hastingse. Ali, ako je vaša pretpostavka pogrešna, neka mala nelogičnost bi se već očitovala i pokazala vam da niste bili na pravom tragu.

— Ma, što to sve zapravo znači, Poirot?

— To znači da sam bio trostruki imbecil. Brzo, brzo, pohitajmo u stan u Westminsteru. Možda još pravodobno stignemo.

Pojurili smo taksijem. Poirot nije odgovarao na moja nervozna pitanja. Pojurili smo uz stube. Na zvonjavu i kucanje nitko nije odgovorio, ali pažljivo slušajući čuo sam iznutra muklo jecanje.

Poslužitelj je imao ključ, ali je tek nakon kratkotrajnog natezanja pristao otvoriti.

Poirot se zapustio ravno u sobu. Osjetili smo miris kloroforma.

Svezana i s povezom preko usta na podu je ležala Sonia Daviloff. Veliki komad natopljene vate stajao joj je preko nosa i usta. Poirot joj je istrgnuo povez s usta i počeo je osvješćivati. Ubrzo je stigao

liječnik. Poirot mu je prepustio Šonju Daviloff i stao uz mene. Nigdje nije bilo dr. Savaronoffa.

— Što je sad ovo? — zbunjeno sam upitao.

— To znači da sam deducirajući između dva moguća zaključka izabrao pogrešan. Čuli ste kad sam rekao da bi se bilo tko mogao bez poteškoća predstaviti kao Sonia Daviloff zato što je ujak nije vidio toliko godina?

— Da?

— Da, ali i potpuno suprotna postavka bi mogla stajati. Jednako lako bi se bilo tko mogao predstaviti ujakom. -Što?

— Savaronoff jest umro kad je buknuła revolucija. Čovjek koji je tvrdio da je pobjegao uz toliko muka, čovjek koji se toliko izmijenio da su ga i vlastiti prijatelji jedva mogli prepoznati; čovjek koji je uspio izboriti pravo da postane nasljednik golemog bogatstva...

— Da. Tko je taj čovjek?

— Broj Četiri. Nije stoga ni čudno da je pretrnuo kad mu je Sonia dala na znanje kako je slučajno čula jedan od njegovih privatnih razgovora o 'Velikoj Četvorci'. Ponovno mi je zamalo izmaknuo. Pretpostavio je da ću konačno krenuti pravim tragom, pa je Ivana poslao u nepotrebnu suludu trku i strku, uspavao djevojku kloroformom i pobjegao, vjerojatno dosad i prodao sve vrijednosne papire iz ostavštine Madame Gospoja.

— No — pa tko ga je onda pokušao ubiti?

— Nitko nije njega pokušao ubiti. Cijelo vrijeme Wilson je trebao biti žrtva.

— Ali zašto?

— Prijatelju dragi, Savaronoff je drugi najveći šahist na svijetu. Broj Četiri vjerojatno nije znao ni osnove šaha. Nedvojbeno nije mogo

vjerodostojno odglumiti čak ni privid šahovskog dvoboja. Na sve je moguće načine pokušao izbjeći dvoboj.

Kad mu to nije uspjelo, Wilsonu više nije bilo spasa. Po svaku je cijenu morao spriječiti da se dozna kako veliki Savaronoff uopće ne zna igrati šah. Wilson je volio Lopezovo otvaranje i bilo je sigurno da će tako početi partiju. Broj Četiri je tako isplanirao i uredio stvari da smrt nastupi s trećim potezom, prije nego što otvaranje uđe u složenu i zamršenu fazu.

— Ali, dragi moj Poirot - nisam odustajao - imamo li posla s luđakom? Slijedim vaše misli, i priznajem da sigurno imate pravo, ali ubiti čovjeka samo da bi se ulogu odigralo do kraja! Mora da su postojali i neki jednostavniji izlazi? Mogao je reći da mu liječnik zabranjuje da se izloži naporima dvoboja. Poirot je naborao čelo.

— Certainement, Hastings — rekao je Poirot. — Bilo je i drugih načina, ali nijedan nije bio toliko uvjerljiv. Uz to, polazite od postavke da ubojstvo valja izbjegavati, zar ne? Um Broja Četiri ne funkcionira tako. Stavljam se u njegov položaj; to je nešto vama potpuno neizvedivo. Dokučujem njegove misli. Uživa u ulozi sveznadara na dvoboju i uopće ne dvojim da je posjećivao i promatrao šahovske turnire kako bi se pripremio za svoju ulogu. Sjedi i sav zamišljen otpuhuje; stvara dojam da je zaokupljen promišljanjem nekih veličanstvenih planova, a cijelo se vrijeme smije u sebi. Svjestan je da zna samo dva poteza — i da je to sve što treba znati. Istodobno, privlači ga misao da može predvidjeti vrijeme koje odgovara Broju Četiri... O, da, Hastingse, počinjem shvaćati našeg prijatelja i njegovu psihologiju.

Slegnuo sam ramenima.

— Pa, pretpostavimo da imate pravo. No, ne mogu razumjeti zašto bi se itko izlagao riziku koji se lako može izbjeći.

— Riziku! — dreknuo je Poirot. — Gdje je tu rizik? Bi li Japp riješio taj problem? Ne; da nije načinio malu grešku, Broj Četiri se nikad ne bi izložio nikakvu riziku.

— A ta je greška? - upitao sam, premda sam pretpostavljao odgovor.

— Mon ami, zanemario je male sive stanice Herculea Poirota.

Poirot je imao mnogo vrlina, ali skromnost nije bila jedna od njih.

12. Klopka s mamcem

Sredina siječnja — tipičan engleski zimski dan u Londonu, vlažan, hladan i prljav. Poirot i ja smo sjedili u naslonjačima primaknutim tik uz kamin. Osjetio sam da me prijatelj gleda zagonetnim smiješkom značenja kojeg nikako nisam uspio dokučiti.

— Kad bih samo znao na što mislite - rekao sam veselim glasom.

— Razmišljao sam o tome kako ste mi, prijatelju dragi, sredinom ljeta, kad ste došli, rekli da kanite u ovoj zemlji ostati tek nekoliko mjeseci.

— Jesam li to doista rekao? — upitao sam zbunjenim glasom. — Ne sjećam se.

Poirot se široko nasmiješio.

— Jeste, mon ami, jeste. Otad ste promijenili planove, zar ne?

— Hm — da, jesam. Promijenio sam ih.

— A zašto?

— Ma kvragu, Poirot, ne mislite valjda da ću vas ostaviti samoga protiv jedne ovakve stvari kao što je 'Velika Četvorka'?

Poirot je mirno i blago kimnuo glavom.

— Baš kao što sam se i nadao. Vi ste pouzdan prijatelj, Hastingsu. Ostajete da biste mi pomogli. A vaša supruga — mala Pepeljuga, kako je zovete — što ona kaže na sve to?

— Nisam ulazio u pojedinosti, naravno, ali ona me razumije. Od svih ljudi, ona bi zadnja poželjela da prijatelju okrenem leđa.

— Da, da. I ona je lojalan prijatelj. No sve će se ovo možda i jako odužiti.

Kimnuo sam pomalo obeshrabren.

— Već je prošlo šest mjeseci — nastavio sam — i dokle smo stigli? Znae, Poirot, nikako se ne mogu oteti misli da bismo morali — mislim učiniti nešto.

— Uvijek ste tako energični, Hastings! A što biste to vi željeli da učinim i poduzmem?

Bilo je u tome dosta poze, ali nisam se dao smesti.

— Morali bismo preći u napad — poticao sam ga. — Što smo, zapravo, radili cijelo ovo vrijeme?

— Više nego što mislite, prijatelju dragi. Konačno zar nismo utvrdili identitet Broja Dva i Broja Tri, te podosta naučili i doznali o načinima i metodama djelovanja Broja Četiri.

Donekle sam se razvedrio. Iz Poirotova stajališta sve i nije zvučalo tako loše.

— Oh! Kako da ne, Hastingse, mnogo smo učinili. Istina je da još ne mogu optužiti ni Rylanda ni Madame Olivier — tko bi mi povjerovao? Sjećate se kako sam u jednom trenutku povjerovao da sam Rylanda stjerao u kut? Pa ipak, svoje sam dvojbe izložio u određenim krugovima — najvišima — Lord Aldington, čovjek koji je zatražio moju pomoć u aferi s ukradenim planovima za gradnju podmornice, potpuno je obaviješten o svemu što znam o Velikoj Četvorki — i premda bi ostali mogli sumnjati, on mi vjeruje. Ryland, Madame Olivier i Li Chang mogu ići svaki za svojim poslom, ali pomno se prati svaki njihov pokret.

— A Broj Četiri? — upitao sam.

— Kao što sam upravo rekao — počinjem shvaćati i upoznavati njegove metode. Možda ćete se nasmijati, Hastingse — ali probiti se u nečiju ličnost, znati točno što će u određenom trenutku učiniti pod određenim okolnostima — to je početni korak na putu do uspjeha. Vodimo dvoboj i dok mi on neprestano otkriva pojedinosti o svojem mentalitetu, ja se trudim da o meni i mom mentalitetu dozna što manje ili, pak, baš ništa. On je na svjetlu, ja sam u sjeni. Tvrdim vam, Hastingse, svakim me se danom boje sve više i više baš zato što namjerno ništa ne poduzimam.

— Ostavljaju nas na miru — dodao sam. — Nisu vas više pokušavali ubiti i ne postavljaju vam nikakve klopke.

— Ne - rekao je Poirot zamišljeno. - U cjelini to me, zapravo, iznenađuje.

Osobito zato što postoji nekoliko očitih načina da se krene na nas, a za koje sam siguran da su ih se morali domisliti. Vjerojatno shvaćate što mislim?

— Neka paklena naprava? - stavio sam sve na tu kocku.

Poirot je oštro pucnuo jezikom izražavajući nestrpljenje.

— Ma ne! Izazivam vašu maštu a ne uspijevate se domisliti ničeg suptilnijeg od bombe u kaminu. E, pa dobro, nestalo mi je šibica pa ću malo prošetati unatoč vremenu. Oprostite, prijatelju, jeste li pročitali nekom zgodom 'Budućnost Argentine', 'Zrcalo društva', 'Uzgoj stoke', 'Trag u rumenilu', 'Sport u Stjenjaku'?

Nasmijao sam se i priznao da mi jedino 'Trag u rumenilu' trenutačno zaokuplja pozornost. Ražalošćen, Poirot je stresao glavom.

— Ali, složite onda barem sve ostale knjige na policama! Nikad, nikad neću doživjeti da vas vidim kako prihvaćate neki red i metodu. Mon Dieu, a čemu onda zapravo služe police za knjige?

Smjerno sam se ispričao, a nakon što je vratio spomenute knjige, svaku na svoje mjesto, Poirot je izašao i ostavio me da nesmetano uživam u knjizi koju sam odabrao.

Moram priznati da sam drijemao kad me probudilo kucanje na vratima.

— Brzjav za vas, kapetane - rekla je gospođa Pearson.

Bez osobita zanimanja otvorio sam narančastu omotnicu.

Skamenjen sam sjeo.

Brzjav mi je poslao Bronsen, upravitelj mojeg ranca u Južnoj Americi.

Javljao mi je sljedeće:

Gospođa Hastings nestala jučer. Strahujem da ju je otela neka banda koja se naziva 'Velika Četvorka'. Brzjavite upute. Izvijestio policiju ali još nikakvih znakova. Bronsen.

Mahnuo sam gospođi Pearson da izađe i zaprepašten ostao sjedeći, i iznova čitajući brzjav. Pepeljuga - oteta! U rukama zloglasne Velike Četvorke! Bože, što da učinim?

Poirot! Moram naći Poirota. Savjetovao bi me. Nekako bi ih matirao. Vratit će se za nekoliko minuta. Moram ga strpljivo čekati. Ali Pepeljuga - u rukama Velike Četvorke!

Ponovo kucanje na vratima. Još jedanput je provirila gospođa Pearson.

— Poruka za vas, kapetane - donio ju je neki bezbožnik Kinez. Čeka u predvorju.

Zgrabio sam poruku. Bila je jezgrovita.

Ako želite ikad ponovno vidjeti svoju suprugu, pođite smjesta za donositeljem ove poruke. Ne ostavljajte nikakvih poruka svojem prijatelju, jer će ona stradati.

Poruka je bila potpisana s velikom brojkom 4.

Što sam mogao učiniti? Što biste vi učinili na mojem mjestu?

Nisam imao vremena razmišljati. Bio sam svjestan samo jedne jedine stvari...

Pepeljuga je u rukama tih vragova. Moram se pokoriti — ne usuđujem se riskirati ni da joj dlaka padne s glave. Moram poći s Kinezom i slijediti ga kamo god krenuo. Da, klopka koja je značila neizbježan pritvor, a možda čak i smrt, ali kao mamac je poslužila meni najdraža osoba na svijetu, pa se nisam usuđivao oklijevati ni trena.

Najviše me ljutilo to što ni riječi nisam mogao ostaviti Poirotu. Kad bi jedanput krenuo za mojim tragom, možda bi sve dobro svršilo! Smijem li riskirati?

Premda me očito u tom trenutku nitko nije nadzirao, ipak sam oklijevao. Kinez je lako mogao ući u sobu i uvjeriti se da se doslovno držim naredbe. Zašto ne dolazi?

Njegova odsutnost učinila me još sumnjičavijim. Toliko sam se puta uvjerio u svemoć Velike Četvorke da sam im počeo pripisivati nadljudsku moć. Što se mene tiče čak je i mala musava sluškinja mogla biti agent Velike Četvorke.

Ne, nisam se usudio riskirati. Ali, nešto sam ipak mogao učiniti — ostaviti brzoglav. Tako će Poirot znati da je Pepeljuga nestala i tko je odgovoran za njezin nestanak.

Sve mi je to preletilo glavom gotovo nezamislivom brzinom. Nabio sam šešir i spustio se niz stube gdje me je čekao vodič. Nije prošla ni minuta.

Poruku je donio visok Kinez bezizražajna lica, pomalo nemarno odjeven.

Poklonio se i progovorio. Engleski mu je bio savršen, ali govorio je pjevuckavim tonom.

— Vi kapetan Hastings?

— Da — rekao sam.

— Dajte mi poruku, molim vas.

Predvidio sam taj zahtjev i bez riječi pružio komad papira. No, to nije bilo sve.

— Danas dobili brzojav, ne? Došao nedavno? Iz Južne Amerike, ne?

Ponovno sam shvatio savršenstvo njihova obavještajnog sustava — ili možda je to bio samo promišljeno nagađanje. Bronsen mi je morao brzojaviti. Pričekat će do isporuke brzojava i zatim odlučno krenuti.

Nikakva smisla nije imalo nijekati nešto što je očito točno.

— Da — rekao sam. — Primio sam brzojav.

— Donesite ga, ne? Odmah ga donesite. Stisnuo sam zube, ali što sam mogao učiniti?

Ustrčao sam uz stube. Pomislio sam da se povjerim gospođi Pearson, barem kad je riječ o nestanku Pepeljuge. Stajala je na odmorištu, ali oklijevao sam ugledavši iza nje malu sluškinju. Ako je ona špijun — pred očima su mi zaplesale riječi u poruci. —... ona će stradati.. — Bez riječi sam ušao u dnevnu sobu.

Uzeo sam brzojav, a onda iznenada došao na jednu pomisao. Ne bih li mogao ostaviti neki znak — koji mojim neprijateljima ne bi značio baš ništa, a koji bi Poirot držao važnim, Pohitao sam do police i četiri knjige bacio na pod. Uopće nisam strahovao da bi to moglo

promaknuti Poirotu. Smjesta će mu upasti u oči — a s obzirom na lekciju koju mi je tek očitao, sigurno će zaključiti da je posrijedi nešto neuobičajeno. Stavio sam još jednu lopatu uglja na vatru i uspio prosuti četiri komada po rešetki kamina. Učinio sam sve što sam mogao — za ime boga, valjda će Poirot ispravno odgonetnuti te znakove.

Pojurio sam niz stube. Kinez je uzeo brzojav, spremio u džep pročitavši ga i znakom glave pokazao da ga slijedim.

Poveo me na dug iscrpljujući put. Krenuli smo autobusom, pa velik dio puta tramvajem i uvijek smo se kretali prema istoku. Prošli smo kroz neke čudne četvrti o kojima nisam niti sanjao da postoje. Došli smo do luke i shvatio sam da me vodi u samo središte Kineske četvrti.

Unatoč svemu, prolazili su me trnci. No, vođač nije posustajao, zaokrećući i okrećući kroz neke grozne ulice i prolaze, sve dok se nije zaustavio pred nekom zapuštenom kućom i četiri puta zakucao na vrata.

Smjesta je otvorio drugi Kinez i stao ustranu da nas propusti. Kad su za nama zalupila vrata, napustio sam i zadnju nadu. Doista sam pao neprijatelju u ruke.

Predao me drugom Kinezu. Odveo me niz neke klimave stube u podrum prepun bala i posuda iz kojih se širio prodoran miris, kao da je potjecao od istočnjačkih začina. Osjećao sam kao da me svega pokrila i prekrila neka atmosfera Istoka, tegobna, lukava, puna nekog zla...

Vodič je iznenada otkoturao ustanu dvije bačve i ugledao sam niski tunelasti otvor u zidu. Pokretom ruke pokazao mi je da nastavim. Tunel se odužio a bio je toliko nizak da se nisam mogao uspraviti. Međutim, konačno se tunel proširio u prolaz i poslije nekoliko minuta našli smo se u još jednom podrumu.

Kinez je učinio još nekoliko koraka i četiri puta pokucao na zid. Otvorio se dio zida i pojavila su se vrata. Prošao sam i na vlastito zaprepaštenje našao se u nekakvoj palači iz Tisuću i jedne noći. Duga, niska podzemna prostorija ukrašena orijentalnom svilom, blještavo osvijetljena i prepuna miomirisa parfema i začina.

Okolo je stajalo pet, šest svilom prekrivenih divana a po podu su bili rasprostrti prekrasno izrađeni kineski tepisi, Kut sobe bio je zakriven zastorima. Iza njih začuo se glas.

— Dovedi ste časnog nam gosta?

— Ekselencijo, došao je — odgovorio je vodič.

— Nek' uđe naš gost - začuo se glas.

U tom je trenutku neka nevidljiva ruka rastvorila zastore i ugledao sam golem divan prepun jastuka na kojem je sjedio visok suhonjav istočnjak u predivnoj izvezenoj odori. Po dužini njegovih noktiju vidjelo se da je pravi moćnik.

— Sjedite, molim vas, kapetane Hastingse — rekao je i mahnuo mi rukom.

— Ispunili ste moj zahtjev da smjesta dođete i drago mi je da je tako.

— Tko ste vi? — upitao sam. - Li Chang Yen?

— Ne, nisam, već sam najpokorniji od svih gospodarevih slugu, Ispunjavam njegove želje i to je sve - kao što to čine i drugi mu sluge u ostalim zemljama — na primjer, u Južnoj Americi.

Prišao sam korak bliže.

— Gdje je? Što ste joj to tamo učinili?

— Na sigurnom je mjestu - na kojem je nitko neće naći. Pa ipak, nitko je još nije niti taknuo. Ponavljam - još nije!

Hladni trnci prošli su mi niz kičmu dok sam gledao toga nasmijanog vruga.

— Što želite? — viknuo sam. — Novac?

— Dragi moj kapetane Hastingse. Uopće nas ne zanima vaša mala ušteđevina, uvjeravam vas, Ne — oprostite - vrlo inteligentan prijedlog. Mislim da vaš kolega ne bi predložio tako nešto.

— Pretpostavljam — rekao sam zadihano — da me želite uhvatiti u svoju mrežu. Pa, uspjeli ste. Došao sam ovamo otvorenih očiju. Sa mnom činite što hoćete, ali nju pustite, oslobodite. Ona ništa ne zna i uopće vam ne može biti od koristi.

Iskoristili ste je da se dokopate mene — uhvatili ste me, nema dvojbe, i sad je to riješeno.

Nasmiješeni je istočnjak gladio glatku bradu, podmuklo me promatrajući kroz stisnute oči.

— Suviše žurite — rekao je, odnosno zapreo poput mačka. — 'Baš sve još nije riješeno. Zapravo 'dokopati se vas', kako kažete, baš i nije naša prava namjera. No, preko vas nadamo se da ćemo se dokopati vašeg prijatelja, gospodina Herculea Poirota.

— Bojim se da vam to neće poći za rukom — rekao sam kratko se nasmijavši.

— Dakle, evo što predlažem — nastavio je istočnjak, ne prekidajući svoje riječi kao da nije ni čuo što sam rekao. — Poslat ćete pismo gospodinu Herculeu Poirotu, pismo koje će ga nagnati da pohita amo i pridruži vam se.

— Tako nešto neću učiniti — ljutito sam uzvratio.

— Posljedice odbijanja bit će neprihvatljive. — Kvrugu i vaše posljedice.

— Alternativa bi mogla značiti smrt. Neugodan osjećaj prostrujao mi je kičmom, ali riješio sam da se držim hrabro.

— Prijeteći mi i prisiljavajući me nećete nikamo dospjeti. Te vaše prijetnje ostavite za svoje kineske kukavice.

— Moje su prijetnje vrlo stvarne, kapetane Hastingse. Ponovno vas pitam: hoćete li napisati pismo?

— Neću, a osim toga nećete se usuditi ubiti me. Odmah biste policiju imali za vratom.

Moj je sugovornik kratko pljesnuo rukama. Odnekud su se pojavila dva kineska dvorjanina i zgrabila me za obje ruke. Nešto im je gospodar brzo govorio na kineskom a onda su me odveli u kut velike prostorije. Jedan se od njih sagnuo i onda se, bez ikakva upozorenja, otvorio pod ispod mojih nogu. Da me drugi nije pridržao za ruku, pao bih u razjapljeni otvor. Bio je crn poput tinte a mogao sam čuti huk vode.

— Rijeka — oglasio se moj ispitivač sa svojega mjesta na divanu. - Dobro promislite, kapetane Hastingse. Ako opet odbijete, otići ćete naglavačke u vječnost i dočekati smrt u toj dubokoj tamnoj vodi. Posljednji vas put pitam, hoćete li napisati pismo?

Nisam hrabriji od prosječnog čovjeka. Spreman sam priznati da sam se nasmrt prestrašio i uspaničio. Taj je kineski vrug doista mislio ozbiljno. Bio sam siguran u to. Značilo bi to konačno zbogom dobrom starom svijetu. No, unatoč svemu, glas mi je malo zadrhtao dok sam odgovarao.

— Ne, posljednji vam put to kažem. Dođavola i to vaše pismo.

Zapravo nesvjesno sam zatvorio oči i izrekao kratku molitvu.

13. Miš ulazi

Rijetko u životu čovjek se nađe na samom rubu vječnosti, ali izgovorivši one riječi u podrumu na East Endu bio sam potpuno siguran da su mi to zadnje riječi koje ću izgovoriti na Zemlji. Pripremio sam se za šok udara o one crne, brze vode i unaprijed iskusio stravu pada od kojeg zastaje dah.

Ali na moje iznenađenje začuo sam prigušeni smijeh. Otvorio sam oči.

Poslušavši znak čovjeka na divanu, dva su me dvorjanina donijela natrag na sjedalo nasuprot njemu.

— Hrabar ste čovjek, kapetane Hastingse — rekao je. — Mi istočnjaci cijenimo hrabrost. Moram priznati da sam očekivao da ćete točno tako postupiti, Time smo došli do drugog predviđenog čina vaše male drame. Zbog sebe ste se već suočili sa smrću — hoćete li se suočiti i zbog drugoga?

— Što time želite reći? — upitao sam promuklim glasom, dok me je obuzimala strava.

— Sigurno niste zaboravili gospođu koju držimo u rukama — Vrtnu ružu.

Gledao sam ga s osjećajem bolne bespomoćnosti.

— Kapetane Hastingse, držim da ćete napisati pismo. Evo, obrazac za brzojav.

Poruka ovisi o vama, a za vašu suprugu može značiti život ili smrt.

Obrve su mi se oznojile. Moj je mučitelj nastavio, srdačno se smiješeći i govoreći savršeno promišljenom hladnoćom.

— Tako, kapetane, pripremili smo pero za vas. Trebate samo napisati pismo.

Ako ne...

— Ako ne? — ponovio sam kao jeka.

— Onda će voljena vam dama umrijeti — i to umrijeti polako. Moj gospodar, Li Chang Yen, u slobodno vrijeme uživa izmišljati nove i nevjerojatne načine torture...

— Bože dragi! — zavapio sam. — Vi zlotvore! Ne — to ne biste...

— Da vas podsjetim na neke od njegovih izuma i naprava?

Ne osvrćući se na moje proteste, nastavio je govoriti — čak s vedrinom u glasu — sve dok nisam izbezumljen kriknuo i rukama prekrio uši.

— Da, vidim da je dosta. Uzmite pero i pišite.

— Nećete se usuditi...

— Govorite besmislice i svjesni ste toga. Uzmite pero i pišite.

— I ako to učinim?

— Suprugu ćemo vam osloboditi. Smjesta ću poslati brzopjav.

— Kako da znam da ćete se držati zadane riječi?

— Zaklinjem se svetim grobovima predaka, Uz to, prosudite sami — zašto bih joj poželio nešto nažao? Otmica bi u tom slučaju poslužila svrsi.

— A - a Poirot?

— Držat ćemo ga na sigurnome mjestu sve dok ne završimo naše akcije. Tad ćemo ga osloboditi.

— Hoćete li se i na to zakleti grobovima svojih predaka?

— Jednom sam vam se zakleo, To će biti dovoljno. Srce mi je zastalo. Izdajem prijatelja — i to zašto?

Na tren sam oklijevao — a onda mi se strašna alternativa poput more pojavila pred očima. Pepeljuga — u rukama tih kineskih vragova polagano umire u stravičnim mukama...

Jeknuo sam. Uzeo sam pero. Možda bih pomno sročivši riječi mogao upozoriti Poirota i omogućiti mu da izbjegne klopku. Bila je to jedina preostala nada.

Ali i ta je nada nestala. Kinez se oglasio, smjerno i ljubazno.

— Dopustite da vam izdiktiram.

Zastao je, pogledao na smotuljak bilješki pokraj njega i počeo diktirati: Dragi Poirot, mislim da sam na tragu Broja Četiri. Neki Kinez došao je danas poslijepodne i namamio me ovamo lažnom porukom. Na sreću pravodobno sam shvatio tu malu igru i pobjegao mu. A potom smo promijenili uloge pa ja sam njega malo pratio — vrlo lukavo, ako smijem sebi polaskati. Šaljem vam ovo po pametnom mladom momku. Dajte mu funtu, molim vas. Obećao sam mu ako vam preda poruku.

Motrim na kuću i ne usuđujem se maknuti. Čekat ću vas do šest sati a ako do tada ne dođete, morat ću sam pokušati ući u kuću. Prilika je doista pogodna a možda vas momak niti ne pronađe. No, ako mu to uspije, neka vas odmah dovede ovamo. I sakrijte te vaše krasne brkove za slučaj da netko motri iz kuće, da vas ne prepozna.

Sav u žurbi, Vaš

AH.

Svaka me riječ, kako sam je pisao, bacala u sve dublje beznađe. Sve je bilo naprosto dijabolički lukavo. Shvatio sam koliko dobro

moraju poznavati svaku pojedinost o našim životima. Naime, takvu poslanicu i sam bih napisao. Tvrdnja da me Kinez koji je naišao to poslijepodne pokušao vući obezvrijedila je sve što sam želio postići ostavljajući četiri knjige na podu kao 'znak'. To je bila klopka i prozreo sam je — tako će pomisliti Poirot. I vrijeme je mudro isplanirano. Primivši poruku, Poirot će pomisliti da mu je ostalo samo toliko vremena da dojuri s teklićem nevina izgleda. A znao sam da će to i učiniti. Zbog moje odlučnosti da uđem u kuću, doletjet će navratnanos. Uvijek je pokazivao smiješno nepovjerenje u moje sposobnosti. Bit će uvjeren da, nedorastao situaciji, srljam u opasnost i pohitat će uzeti stvar u svoje ruke.

No, ništa se nije moglo učiniti. Napisao sam što mi je rečeno. Moj mi je otmičar uzeo poruku, pročitao je, odobravajući kimnuo glavom i predao jednom od svojih dvorjana, koji je ubrzo nestao iza jedne od velikih oslikanih svila što su prekrivale vrata.

S osmijehom na licu, čovjek nasuprot mene uzeo je obrazac za brzojav i nešto napisao. Pružio mi ga je.

U brzojavu je stajalo: Odmah oslobodite bijelu pticu.

Uzdahnuo sam s olakšanjem.

— Smjesta ćete poslati? — požurivao sam ga. Nasmijao se i kimnuo glavom.

— Kad se gospodin Hercule Poirot nađe u mojim rukama, brzojav će otići. Tek tada.

— Ali obećali ste...

— Ako ovo ne upali, možda će mi vaša bijela ptica još biti nužna — da vas uvjerim da nastavite.

Probljedio sam od gnjeva. ; — Bože dragi! Ako vi — Odmahnuo je dugom, mršavom žutom rukom.

— Budite spokojni, mislim da će uspjeti. I istog trena kad se gospodin Poirot nađe u našim rukama, ispunit ću svoje svečano obećanje.

— Ako me prevarite...

— Zakleo sam vam se časnim precima. Ne strahujte! Odmorite se malo. Moji će se sluge brinuti za vas dok me ne bude bilo.

Ostao sam sam u ovom čudnom podzemnom luksuznom gnijezdu. Ponovno se pojavio kineski dvorjanin. Donio je hranu i piće i ponudio me, ali sam samo odmahnuo rukom. Razbolio sam se — razbolio u srcu - A onda se iznenada pojavio gospodar, visok i svečana izgleda u svilenjoj odori.

Vodio je akcije. Prema njegovoj naredbi opet su me odveli kroz podrum i tunel do one prve zgrade u koju sam ušao. Odveli su me u sobu u prizemlju. Prozori su bili zatvoreni, ali kroz pukotine se moglo vidjeti ulicu. Starac u iznošenoj odjeći šetao je gore-dolje na suprotnoj strani ulice, a kad sam vidio kako daje znak shvatio sam da je čuvar koji je zapravo pripadao bandi.

— Sve je u redu — rekao je moj kineski prijatelj. — Hercule Poirot je pao u zamku. Dolazi — i to sam, ako se ne računa momak koji ga vodi. E, sada, kapetane Hastingse, ostala vam je još jedna uloga da je odigrate. Ako mu se ne pokažete, Poirot neće ući u kuću. Kada se pojavi na suprotnoj strani ulice, morate izaći pred ulaz i pozvati ga.

— Što? — viknuo sam ljutit.

— Tu ćete ulogu odigrati sami. No, imajte na umu cijenu koju ćete platiti ako ne uspijete. Ako Hercule Poirot posumnja da nešto nije u redu i ne uđe u kuću, vaša će žena trpjeti sedamdeset dugih smrti. Ah! Evo ga.

Dok mi je srce uzbuđeno lupalo i osjećajući se nasmrt bolesnim, gledao sam kroz pukotinu za zaslonima. U čovjeku koji je hodao po suprotnoj strani ulice odmah sam prepoznao svojeg prijatelja,

premda je podignuo ovratnik i donji dio lica zaklonio šalom. Lako sam prepoznao njegov hod i način na koji je držao tu svoju jajoliku glavu.

Poirot je dolazio u dobroj vjeri da mi pomogne i ne sumnjajući da nešto nije u redu. Uz njega je trčkao tipičan londonski balavac, mračna lica i odrpane odjeće.

Poirot se zaustavio, pogledavao preko ulice, dok mu je dječak nešto brzo govorio i pokazivao rukom. Izašao sam u hodnik. Na znak visokog Kineza, sluga je otvorio vrata.

— Sjetite se cijene koju ćete platiti ako ne uspijemo — tihim mi je glasom dobacio moj neprijatelj.

Izašao sam na stube i pozvao Poirota. Požurio je preko ulice.

— Aha! Sve je u redu s vama, prijatelju dragi. Već sam postajao nemiran.

Uspjeli ste ući? Je li onda kuća prazna?

— Jest —, rekao sam tihim glasom, pokušavajući zvučati prirodno.

— Mora da negdje postoji tajni izlaz. Uđite da ga potražimo. —

Prešao sam preko praga. Potpuno nesvjestan što ga čeka, Poirot se spremao da me slijedi.

A onda kao da mi je nešto puklo u glavi. Više nego jasno shvatio sam kakvu ulogu igram — ulogu Jude.

— Natrag, Poirot! — viknuo sam. — Natrag ako vam je život mio. Ovo je klopka. Ne obazirite se na mene. Bježite smjesta.

Još dok sam govorio — ili bolje reći izvikivao upozorenje, kao u škripac zgrabile su me neke ruke. Jedan je kineski sluga poletio pokraj mene da uhvati Poirota.

Ovaj je odskočio, podignute ruke, a zatim me iznenada obavio gust dim daveći me — ubijajući me — Osjećao sam kao da padam —

gušim se — smrt dolazi — Polagano i bolno vraćao sam se svijesti — sva su mi osjetila otupjela. Prvo sam ugledao Poirotovo lice, Sjedio je meni nasuprot i promatrao me napeta izraza lica.

Kliknuo je od veselja kad je opazio da ga gledam.

— A, oživjeli ste — vratili ste se svijesti. Sve je u redu. Moj prijatelju - moj siroti prijatelju!

— Gdje sam? — rekao sam s bolom u glasu.

— Gdje? No, Chez vous!

Pogledao sam oko sebe. I doista, bio sam u znanoj mi sobi. A na rešetci kamina stajala su ona ista četiri komada ugljena koje sam pažljivo rasporedio.

Poirot je slijedio moj pogled.

— O, kako da ne — pa to je bila vaša sjajna zamisao, to i knjige. Znaite, ako mi tko ikad kaže 'Taj vaš prijatelj, taj Hastings, nije baš previše mudar, zar ne?' moći ću odgovoriti: 'Nemate pravo'. Ta vam je ideja doista bila veličanstvena i savršena.

— Znači shvatili ste smisao poruke?

— Pa, nisam valjda imbecil! Naravno da sam shvatio. Baš mi je takvo upozorenje bilo potrebno i nešto vremena da bih dokraja uobličio svoje planove.

Nekako vas je Velika Četvorka uspjela odvesti, S kojom svrhom? Sigurno ne za vaše beaux yeux — jednako tako ni zato što su vas se bojali i željeli vas maknuti s puta.

Ne, njihova mi je namjera postala jasna, Iskoristit će vas kao mamac da se domognu velikog Herculea Poirota, Već sam dugo vremena spreman na takvo što. Stalno se pomalo pripremam i eto ga na, dolazi teklić — kojeg li samo umiljatoga malog uličnog odrpanca! A ja, ja sve progutam i pohitam s njim. Na sreću oni vam dopuste da

stanete na ulazna vrata. Toga sam se bojao. Strahovao sam da ću ih se morati riješiti prije nego što dospijem do mjesta na kojem vas držite i da ću vas poslije morati tražiti — možda i uzalud.

— Riješiti ih se, tako ste rekli? — upitao sam skrušeno, — Sami?

— Oh, pa nije to neka osobita mudrolija. Ako se na vrijeme pripremite, sve je zapravo jednostavno — tako govore izvidnici, zar ne? Lijepa izreka. Ja, ja sam bio spreman. Ne tako davno učinio sam uslugu jednom kemičaru, koji se za vrijeme rata mnogo bavio otrovnim plinovima. Napravio mi je jednu malu bombu — jednostavnu i laganu, tako da je se može nositi bez teškoća — treba je samo baciti i pat pojavi se dim — i zatim nesvijest. Odmah sam zazviždao na malu fućkaljku i dotrčalo je nekoliko sposobnih Jappovih momaka koji su motrili tu kuću još mnogo prije nego se odrpanac pojavio i koji su nas uspjeli slijediti sve do Limehousea. Priskočili su i uzeli stvar u svoje ruke.

— Ali, kako to da se i vi niste onesvijestili?

— Ponovno sam imao sreću. Naš prijatelj Broj Četiri (koji je sigurno sam sastavio ono pametno pismo) dopustio je sebi da se malo naruga mojim brkovima, a to mi je samo olakšalo i zapravo omogućilo da stavim respirator ispod šala.

— Sjećam se — rekao sam sav uzbuđen. No, kad sam izgovorio riječi — sjećam se — ponovno me obuzeo stravični užas na kojeg sam na tren zaboravio.

Pepeljuga.

Srušio sam se jauknuvši.

Mora da sam na nekoliko minuta izgubio svijest. Probudio sam se i ugledao Poirota kako mi u usta pokušava uliti nekoliko kapi vinjaka.

— Što je s vama, mon ami? Što je s vama? Recite mi! — Riječ po riječ, ispričao sam mu cijelu priču tresući se kao na vjetru. Poirot je

kriknuo.

— Prijatelju, prijatelju dragi! Što li ste sve propatili!

A ja ništa nisam znao o svemu tome! No, smirite se, priberite! Sve je u najboljem redu!

— Naći ćete je? To hoćete reći? Ali ona je u Južnoj Americi. A dok stignemo tamo — mnogo prije nego stignemo — bit će mrtva — i sam Bog zna kako i na koji će grozan način umrijeti.

— Ne, ne, ne shvaćate. Na sigurnom je i s njom je sve u najboljem redu. Nije im čak ni na trenutak pala u ruke.

— Ali, dobio sam brzojav od Bronsena?

— Ne, ne, niste. Možda ste iz Južne Amerike dobili brzojav s Bronsenovim potpisom — ali to je posve nešto drugo. Recite mi, zar nikad niste pomislili da bi jedna takva organizacija, s ograncima diljem svijeta, lako mogla pokušati zadati nam udarac preko djevojke. Pepeljuge, male curice koju toliko volite?

— Ne, nikad — odgovorio sam.

— E pa, ja jesam. Nisam vam ništa govorio, jer vas nisam želio nepotrebno uznemiravati — ali poduzeo sam određene mjere. Svako pismo koje ste dobili od supruge čini se kao da je napisano na vašem rancu, ali zapravo je napisano na sigurnome mjestu koje sam organizirao još prije tri mjeseca.

Dugo sam ga gledao ne trepnuvši.

— Sigurni ste u to?

— Parbleau! Siguran? Znam da je tako. Mučili su vas lažju.

Okrenuo sam glavu. Poirot mi je stavio ruku na rame. U glasu mu je bilo nešto što nikad dosad nisam čuo.

— Dobro znam da ne želite da vas zagrlim ili pokažem neki osjećaj. Ponašat ću se stoga kao pravi Britanac. Neću reći ništa — ali baš ništa. Ništa osim da u ovoj našoj najnovijoj avanturi sva čast pripada vama i da je sretan čovjek koji ima takvog prijatelja.

14. Umjetna plavuša

Bio sam doista razočaran rezultatima Poirotova bombaškog napada na zdanje u Kineskoj četvrti. Kao prvo, pobjegao je vođa te bande. Kad su odgovarajući na Poirotov zvižduk Jappovi ljudi upali u predvorje, našli su četiri onesviješćena Kineza, ali među njima nije bilo čovjeka koji mi je prijetio smrću. Poslije sam se sjetio da se, kad su me silom izveli pred zgradu da budem mamac za Poirota, taj čovjek dobrano držao u pozadini. Vjerojatno je bio izvan opasne zone, odnosno dosega plinske bombe i uspio je pobjeći kroz neki od mnogobrojnih prolaza koje smo naknadno otkrili.

Od četvorice uhvaćenih ništa nismo doznali. Ni najtemeljitiya policijska istraga nije uspjela otvoriti ni jednu pojedinost koja bi ih povezala s Velikom Četvorkom. Sve su to bili obični, siromašni stanovnici te četvrti, koji su govorili kako uopće nisu čuli za ime Li Chang Yena. Neki ih je kineski gospodin unajmio kao poslugu u kući uz rijeku i nisu imali pojma o njegovim privatnim poslovima.

Do sutradan sam se, ako zanemarimo laku glavobolju, posve oporavio od posljedica Poirotove plinske bombe. Otišli smo u Kinesku četvrt i pretražili kuću iz koje su me spasili. Zapravo, to su bile dvije oronule kuće povezane podzemnim prolazom. Napušteno prizemlje i gornji katovi obje kuće nisu bili namješteni, a polomljeni prozori bili su pokriveni istrošenim zaslonima. Japp je već bio pretražio podrum i otkrio tajni ulaz u podzemnu prostoriju u kojoj sam proveo tako neugodnih pola sata. Kad su je pomnije pregledali i pretražili, pokazalo se da sam imao pravo govoreći o svojim jučerašnjim dojmovima. Svile na zidu i tepisi na podu bili su zaista izvanredni radovi kineskih majstora. Premda nisam mnogo znao o kineskoj umjetnosti, shvatio sam da je svaki predmet u prostoriji svojevrsno savršenstvo.

Uz pomoć Jappa i nekolicine njegovih ljudi, vrlo smo temeljito pretražili stan.

Živio sam u nadi da ćemo naći neke važne dokumente. Možda popis važnijih agenata Velike Četvorke. No, ništa takvog nismo našli. Jedini su dokument bile bilješke u koje je Kinez gledao dok mi je diktirao pismo Poirotu. U tim su papirima bile vrlo temeljite biografije svakog od nas, procjena naših karaktera i mana preko kojih nas je najlakše napasti.

Poirot se razveselio kao dijete zbog tog otkrića. Osobno nisam tome pridavao nikakvu važnost, osobito zato što je sastavljač bilješki komično griješio u nekim ocjenama. Kad smo se vratili u naš stan, upozorio sam mojeg prijatelja na to.

— Dragi moj Poirot — rekao sam — sad znate što neprijatelj misli o nama. Čini se da je strašno pretjerao u ocjeni snage vašeg uma, a jednako je tako podcijenio snagu moga. Ali ne vidim kakvu korist možemo izvući iz te spoznaje.

Poirot se smijuljio na pomalo uvredljiv način.

— Ne vidite, Hastingse, ne vidite? No, sad kad su nas upozorili na neke naše slabosti, možemo se bolje pripremiti za nove metode njihova napada. Na primjer, prijatelju dragi, znamo da biste vi obično morali malo razmisliti prije nego stupite u akciju. Potom, sretnete li crvenokosu mladu djevojku u neprilici trebate joj pristupiti sa — kako ono kažete? — sa sumnjom, zar ne?

U zabilješkama smo našli i apsurdne opaske o mojoj navodnoj naglosti, te podložnosti šarmu mladih djevojaka određene boje kose. Poirotovu sam opasku držao za neukusnom, ali nasreću mogao sam mu i uzvratiti.

— A što je s vama? — upitao sam. — Hoćete li se pokušati izliječiti od 'osorne taštine'? Ili 'neprirodne pedanterije'?

Nabrajao sam spomenute opaske i mogao vidjeti da nije oduševljen protuudarom.

— Oh, nedvojbeno u nekim stvarima, Hastingse, zavaravaju sami sebe — tant mieux! Shvatit će na vrijeme. U međuvremenu, nešto smo naučili, a znati — znači biti spreman.

Odnedavno to je postala njegova omiljena izreka; toliko omiljena da sam je već počeo mrziti.

— Nešto znamo, Hastingse — nastavio je Poirot. — Da, nešto smo doznali — a to je samo nama u korist — ali, još ni slučajno ne znamo dovoljno. Moramo saznati još više.

— Kako?

Poirot se zavalio u naslonjač, namjestio kutiju šibica koju sam neoprezno bacio na stol i zauzeo dobro mi znanu pozu. Znao sam da se sprema na dugi monolog.

— Vidite, Hastingse, moramo se boriti protiv četiri protivnika, odnosno protiv četiri različite ličnosti. S Brojem Jedan nikad nismo došli u osobni dodir — zasad ga znamo samo po djelima njegova uma — i usput ću vam reći, Hastingse, da počinjem vrlo dobro shvaćati i razumijevati taj um — vrlo suptilan i istočnjački um — svaka zamka i klopka na koju smo naišli djelo je Li Changova mozga. Broj Dva i Broj Tri toliko su moćni, toliko jako, da su u ovom trenutku imuni na naše napade.

Ali, ono što na neki način štiti njih, nekom perverznom igrom slučaja štiti i nas.

Toliko su izvrgnuti pozornosti javnosti da svaki svoj korak moraju pomno planirati i pripremiti. I tako dolazimo do posljednjeg člana bande — dolazimo do čovjeka znanog nam kao Broj Četiri.

Poirot je malo promijenio glas, kao što je uvijek činio o nekoj određenoj osobi.

— Broj Dva i Broj Tri bi mogli uspjeti i netaknuti otići svatko svojim putem, ponajprije zbog svoje slave i osiguranih društvenih položaja.

Broj Četiri bi mogao uspjeti baš zbog suprotnog razloga — zbog tajnovitosti. Tko je on? Nitko ne zna. Kako izgleda? Opet nitko ne zna. Koliko smo ga puta vi i ja vidjeli? Pet puta, zar ne? I bi li barem jedan od nas mogao biti siguran da ćemo ga prepoznati ako ga ponovno sretnemo?

Morao sam odmahnuti glavom i zamišljati onih petero različitih ljudi koji su — premda to zvuči nevjerojatno — bili jedan te isti čovjek. Grubijan, čuvar umobolnice, čovjek kaputa zakopčana do grla koga smo sreli u Parizu, glavni sluga James, tihi mladi liječnik u slučaju Žutog jasmína, te napokon ruski profesor. Ni na koji način ti ljudi nisu podsjećali jedan na drugoga.

— Ne — rekao sam beznadno. — Ninašto se ne bismo mogli osloniti.

Poirot se nasmiješio.

— Preklinjem vas, ne prepuštajte se tako žurno beznađu i malodušnosti.

Ponešto ipak znamo.

— Što to znamo? — upitao sam skeptično.

— Znamo da je riječ o čovjeku srednje visine, svijetle ili tek blago preplanule puti. Da je visok i tamnopus nikad ne bi mogao biti plavokos, nabit liječnik. Svako bi si dijete u struku moglo proširiti koji centimetar da odigra ulogu Jamesa ili Profesora. Prema istoj logici imati kratak, ravan nos. Vještom šminkom nosu se dodacima mogu davati drugi oblici, ali veliki se nos nikad na brzinu ne može uspješno smanjiti. Idemo dalje: mora da je riječ o razmjerno mladom čovjeku, ne starijem od tridesetpet godina. Znači, čovjek trideset do tridesetpet godina starosti, srednje visine i razmjerno svijetle puti, vičan umijeću prerusavanja, šminkanja i s vrlo malo zubiju ili, pak, bez ijednog zuba.

— Što?

— Nego što, Hastingse. Kao čuvar imao je slomljene i na mjestima požutjele zube, u Parizu bili su mu ravni i bijeli, kao liječniku bili su pomalo istureni, dok je kao Savaranoffu imao neobično duge očnjake. Ništa tako temeljito ne mijenja lice kao novo zubalo. Vidite li kamo nas sve to vodi?

— Ne baš sigurno — uzvratio sam oprezno.

— Kažu da čovjek svoje zvanje nosi ispisano na licu.

— On je kriminalac — zaključio sam.

— Vrlo se vješto prerušava.

— To je isto.

— Pomalo pretjerana izjava, Hastingse, koju ne bi baš s oduševljenjem prihvatio kazališni svijet. Zar ne vidite da je taj čovjek glumac ili da se barem u nekom razdoblju svojeg života bavio glumom?

— Glumom?

— Pa da. Cijelu tu tehniku ima u malom prstu. Postoje dvije vrste glumaca — jedni se poistovjećuju sa svojom ulogom, a drugi joj daju obilježja vlastite ličnosti.

Obično se iz ove zadnje skupine javljaju glumci-menedžeri. Prouče ulogu i prilagode je vlastitoj ličnosti. Ljudi iz prve skupine više vole po raznim kazalištima izvoditi Loyda Georgea, ili imitirati starca s bradama u poznatim i često igranim komadima.

U prvoj skupini valja tražiti našeg Broja Četiri. On je vrlo dobar glumac sudeći prema odigranim ulogama.

Moje je zanimanje sve više raslo.

— Vjerujete da ćete mu ustvrditi identitet preko pozornice?

— Uvijek odlično zaključujete Hastingse.

— Kamo sreće da ste se toga prije dosjetili — rekao sam hladno. — Toliko smo vremena uzalud potrošili.

— Imate krivo, mon ami. Nismo nepotrebno gubili vrijeme. Već mjesecima moji agenti aktivno rade. Josep Aarons jedan je od njih. Sjećate ga se? Sastavili su mi popis ljudi koji ispunjavaju nužne uvjete - mladih ljudi, otprilike tridesetgodišnjaka, manje više neugledne vanjštine, ali s darom za karakterne uloge - uz to, ljudi koji su se zauvijek povukli sa scene u posljednje tri godine.

— I? — rekao sam zainteresirano.

— Popis je, naravno, bio dosta dug. Već neko vrijeme odabiremo i eliminiramo.

I naposljetku sve smo sveli na četiri imena. Evo ih, prijatelju dragi.

Dobacio mi je komad papira. Pročitao sam naglas.

— Ernest Luttrelli, sin župnika iz Nort Countryja. Uvijek je bilo nešto nastrano u njegovu moralnom liku i ponašanju. Izbačen iz privatne škole. U dvadesettećoj stupio na pozornicu. (Zatim je slijedio popis uloga koje je igrao, s datumima i mjestima.) Ovisnik o drogi. Vjeruje se da je prije četiri godine otišao u Australiju. Nakon što je napustio Englesku, ništa se o njemu ne zna. Star 32 godine, visok 174 centimetra, brije se, smeđokos, ravna nosa, svjetloput, sivih očiju.

— John St Maur. Promijenio ime. Pravo ime nepoznato. Vjeruje se da je koknjevskog podrijetla. Na pozornici od djetinjstva. Nastupao kao imitator. Već se tri godine ništa ne zna o njemu. Dob 33 godine, 172 centimetra visok, vitak, plavook, svjetloput.

— Austen Lee. Također drugo ime. Pravo ime Austen Foly. Uvijek pokazivao smisao za glumu i isticao se kao glumac na Oxfordu. Osobita postignuća u ratu.

Nastupao u — (Slijedi uobičajeni popis mnogih često izvođenih repertoarnih komada.) Zaljubljenik u kriminalistiku. Doživio nekoliko ozbiljnih živčanih slomova zbog prometne nesreće prije tri i pol godine i otad se nije pojavljivao na pozornici.

Ne zna se gdje trenutačno boravi. Dob 35 godina, visok 171 centimetar, svjetloput, plavook i smeđokos.

— Claud Darrell. Pretpostavlja se da mu je to pravo ime. Nepoznata podrijetla.

Nastupao u varijeteima, ali i u kazališnim predstavama. Prema svemu sudeći, nije imao intimnih prijatelja. Boravio u Kini 1919. Vratio se preko Amerike. Nastupio u New Yorku u nekoliko uloga. Jedne se noći nije pojavio na pozornici i nikad se više nije čulo za nj. Njujorška policija tvrdi da je riječ o tajnovitom nestanku. Oko 33 godine, smeđokos, svjetloput, sivih očiju. Visok 171 centimetar.

— Vrlo zanimljivo — rekao sam odlažući papir. — I to je plod višemjesečnog istraživanja i ispitivanja? Ta četiri imena. Na koga od njih, zapravo, sumnjate?

Poirot je načinio rječitu gestu.

— Mon omi, sada je to još otvoreno pitanje. Želio bih vam samo skrenuti pozornost da je Claud Darrell boravio u Kini i Americi — što možda jest važna činjenica ali ne smijemo dopustiti da nas to odvede na stranputicu. Možda je riječ o običnoj podudarnosti.

— I što je sljedeći korak? — žustro sam zapitao.

— Stvari idu svojim tijekom. Svakog će se dana pojavljivati pažljivo sročeni oglasi. Njihove prijatelje i rođake pozivat ćemo u ured mojeg odvjetnika. Možda čak i danas — Aha! Telefon! Možda je, - kao i obično, riječ o pogrešnom spoju, pa će nam se ispričati zbog uznemiravanja, ali možda je — da možda je nešto iskrsnulo.

Zaputio sam se u suprotan kut sobe i podignuo slušalicu.

— Da, da. Stan gospodina Poirota. Gospodine McNeil! (McNeil i Hodgson su bili Poirotovi odvjetnici.) Reći ću mu. Da, odmah dolazimo.

Spustio sam slušalicu i okrenuo se Poirotu dok su mi oči zaigrale od uzbuđenja.

— Slušajte, Poirot, tamo je neka žena. Prijateljica Clauda Darrella.

Gospodična Flossie Monroe. McNeil želi da dođemo.

— Smjesta krećemo!- poviknuo je Poirot. Nestao je u spavaćoj sobi i pojavio se sa šešikom u ruci.

Taksijem smo brzo došli na odredište. Uveli su nas u privatni ured gospodina McNeila. U naslonjaču nasuprot odvjetniku sjedila je otužno dotjerana dama ne baš u cvijetu mladosti. Kosa joj je bila nemoguće žute boje, bujne su joj kovrče zakrivale uši, očni kapci pretjerano zacrnjeni a, uz to, nitko joj ne bi mogao predbaciti da je zaboravila na ruž i sjajilo za usne.

— Ah, evo stiže gospodin Poirot! — rekao je McNeil. — Gospodine Poirot, da vas predstavim gospodičnu — hm — Monroe, koja je bila toliko ljubazna da nas nazove i ponudi neke obavijesti.

— Ah, vrlo je ljubazna! — rekao je Poirot. Pristupivši joj pretjerano srdačno, toplo joj je stisnuo ruku.

— Mademoiselleu ovom prašnjavom i suhom uredu cvjeta kao najljepša ruža — dodao je uopće se ne obazirući na to da je tim riječima mogao uvrijediti McNeila.

No, to besprimjerno laskanje ipak je urodilo plodom. Gospodična Monroe je pocrvenjela i budalasto se zacerekala.

— Oh, pa nemojte tako, gospodine Poirot — uskliknula je. — Znam ja vas Francuze.

— Mademoiselle, kad mi sretnemo ljepotu ne pretvaramo se u mutavce poput Engleza. No, ja nisam Francuz — znate, ja sam Belgijanac.

— Oh, bila sam u Ostendeu — nastavila je gospodična Monro.

Cijela je stvar, kako bi to Poirot rekao, izvanredno krenula.

— I vi nam možete nešto reći o gospodinu Claudu Darrellu? — upitao je Poirot.

— Nekad sam vrlo dobro poznavala gospodina Darrella — objašnjavala je dama. — I vidjela sam vaš oglas, te kako sam završila u dućanu i kako sam gospodar vlastita slobodnog vremena, rekla sam sama sebi: Eto, žele nešto znati o sirotom Claudeku — pa uz to još i odvjetnici — možda neko bogatstvo traga za svojim pravim nasljednikom. Bolje da se odmah javim.

Gospodin McNeil je ustao.

— Pa, gospodine Poirot, da vas ostavim da nasamo vodite ovaj mali razgovor s gospodičnom Monro?

— Vrlo ste uviđavni. No, ostanite — imam ideju. Primiče se vrijeme za dejeuner. Možda će mi Mademoiselle učiniti čast da sa mnom izađe na ručak?

Oči su joj zasjale. Shvatio sam da je jadnica doista pala na niske grane i da prigodu za pristojnim obrokom nije mogla samo tako propustiti.

Za nekoliko minuta ušli smo u taksu i krenuli u jedan od najskupljih londonskih restorana. Kad smo se smjestili, Poirot je naručio doista ukusan ručak i okrenuo se svojoj gošći.

— A sad vino, mademoiselle? Što kažete na šampanjac?

Gospodična Monro nije rekla ni riječi - a rekla je sve.

Ručak je počeo u ugodnom raspoloženju. Poirot je daminu čašu marljivo punio i postupno prešao na temu koja ga je najviše zanimala.

— Siroti gospodin Darrell. Baš šteta što nije s nama.

— Da, doista - uzdahnula je gospodična Monro. - Siroti dragi stvarno, pitam se što je s njim.

— Već ga dugo niste vidjeli, ne?

— Oh, ma već godinama - još od rata. Bio je zabavan dečko taj Claudek. Uvijek nekako tajnovit, nikad ni riječi o sebi. No, naravno, sve to odgovara ako je riječ o nestalom nasljedniku. Nasljednik, je li tu i neka titula, gospodine Poirot?

— Alas, samo nasljedstvo - odvratio je Poirot čak ni ne pocrvenjevši.

— No, vidite, posrijedi bi moglo biti utvrđivanje identiteta. Važno nam je da nađemo nekog tko ga je doista dobro poznao. Dobro ste ga poznavali, zar ne, mademoiselle?

— Ništa vam neću kriti, gospodine Poirot. Vi ste pravi gospodin. Znao sam se dami naručuje ručak — a to je mnogo više nego što danas znaju neki od ovih mladih drskih dripaca. Doista sramota, usudila bih se reći. I kao što sam rekla, vi se kao Francuz nećete šokirati. Ah, vi Francuzi! Zločesti, zločesti dečki. - Priprijetila mu je prstom izigravajući pravu vragolanku. — E, i tako, evo nas, ja i Claud, dvoje mladih stvorenja — a što ste zapravo mogli očekivati? Još osjećam simpatiju prema njemu. Premda, moram vam to reći, nije se baš lijepo ponašao prema meni — ne, nije — uopće se nije lijepo odnosio prema meni. Ne kako bi se trebalo odnositi spram dame. Svi su oni isti kad je riječ o novcu.

— Ne, ne, mademoiselle, ne smijete tako govoriti, — pobunio se Poirot, još joj jedanput napunivši čašu. — Možete li mi opisati gospodina Darrella?

— Nije baš bio, kako da kažem, osobito naočit — rekla je Flossie Monro sanjivim glasom. — Ni visok ni nizak, znate, ali dobro građen. Pristao. Oči plavo-sivkaste. I, moglo bi se reći, svjetlokos. Ali, kakvog li umjetnika! Nikad nisam vidjela da mu je itko u zanimanju bio ma, ni do koljena! Već bi se davno proslavio da nije bio ljubomoran. Ah, gospodine Poirot, ljubomora — ne biste vjerovali, doista ne biste mogli vjerovati, što sve umjetnici propate zbog ljubomore. Evo, sjećam se jedanput u Manchesteru — Koliko smo mogli, toliko smo bili strpljivi slušajući dugu zamršenu priču o nekoj pantomimi i groznom ponašanju glavnoga glumca. Poirot ju je blago vratio na priču o Claudu Darrellu.

— Vrlo je zanimljivo sve to što ste nam rekli, mademoiselle, o gospodinu Darrellu. Žene imaju izvanredan dar i sposobnost zapažanja — sve vide, male pojedinosti koje promiču običnom muškarcu. Jednom sam prigodom gledao neku ženu kako identificira određenog muškarca među desetak ljudi — što mislite zašto i kako? Opazila je da na vrlo izrazit način češe nos kad je uznemiren. Pa recite, bi li neki muškarac ikad zapazio takvu sitnicu?

— Ma ni slučajno! - viknula je gospodična Monro. — Mislim da mi žene zaista zapažamo stvari. Sjećam se Claudeka, sad kad već mislim o tome, kako se uvijek igrao komadićem kruha za stolom. Uzeo bi komadić među prste, drobio ga, prosipao mrvice okolo i onda ih skupljao. Stotinu sam ga puta gledala kako to čini. Ma, gdje god da ga vidim prepoznala bih ga po tom malom triku.

— E, pa baš sam o tome govorio, zar ne? Predivna moć opažanja u žena. A jeste li ikad s njim razgovarali o toj maloj navici?

— Ne, nisam, gospodine Poirot. Znate kakvi su muškarci! Ne vole da primjećujete takve sitnice — osobito ako osjete da im nekako predbacujete. Nikad mu nisam rekla ni riječi — ali uvijek sam se smijala u sebi. Vjerujte, nikad nije bio ni svjestan što radi.

Poirot je lagano kimnuo. Vidio sam kako mu je ruka lagano zadrhtala dok je dizao čašu.

— A identitet se naposljetku uvijek može utvrditi na temelju rukopisa — dodao je. — Nema dvojbe da ste sačuvali neko pismo od gospodina Darrella?

Flossie je sa žaljenjem stresla glavom.

— Nikad nije pisao. Nikad mi ni retka u životu nije napisao.

— Koje li štete — rekao je Poirot.

— No, reći ću vam nešto drugo — iznenada je rekla gospodična Monro. — Imam sliku, ako vam to može pomoći?

— Imate sliku?

Poirot je gotovo skočio sa stolca od uzbuđenja.

— Dosta je stara — najmanje osam godina.

— Ça ne fait rien! Nije važno koliko je stara i izbljedjela! Ah, ma foi, koje li lude sreće! Dopustit ćete mi da vidim tu sliku, mademoiselle?

— Kako da ne.

— Možda ćete mi dopustiti i da načinim kopiju? Neće dugo trajati.

— Ako želite, sigurno. Gospodična Monro je ustala.

— E, sad moram poći — vragolasto je rekla. — Drago mi je da sam upoznala vas i vašeg prijatelja, gospodine Poirot.

— A slika? Kad bih je mogao dobiti?

— Potražit ću je večeras. Mislim da znam gdje je mogu naći. I odmah ću vam je poslati.

— Beskrajno sam vam zahvalan, mademoiselle. Više ste nego ljubazni. Nadam se da ćemo se uskoro opet sresti za ručkom.

— Kad god zaželite — rekla je gospodična Monro. — Nemam ništa protiv.

— Samo trenutak, mislim da nemam vašu adresu?

Svečanom gestom gospodična Monro je iz torbice izvadila posjetnicu i pružila mu je. Posjetnica je bila uprijana, a prvotna adresa precrtana i nova ispisana olovkom.

Uz mnogo Poirotovih naklona i gestikulacija oprostili smo se od dame i napustili restoran.

— Zaista mislite da je slika tako važna? — upitao sam Poirota.

— Da, mon ami. Slika ne laže. Ona se može povećati i pružiti nam neke bitne pojedinosti koje inače ne bismo zapazili. A tu je još tisuću sitnica — poput građe ušiju, koju vam nitko nikad ne bi mogao opisati riječima. O, da, ovo je velika, velika prilika za nas! Zato predlažem da poduzmemo mjere opreza.

Kad je završio, zaputio se do telefona i na centrali naručio broj privatne detektivske agencije uslugama. Upute su mu bile jasne i određene. Dva su čovjeka trebala otići na adresu koju je dao i, ukratko, motriti na sigurnost gospodične Monro. Imali su je u stopu slijediti kamo god pošla.

Poirot je spustio slušalicu i pristupio mi.

— Mislite da je to nužno, Poirot? — zapitao sam.

— Možda jest. Zacijelo nas motre, obojicu, pa će uskoro znati s kim smo danas ručali. I moguće je da Broj Četiri nanjuši opasnost.

Za dvadeset minuta zazvonio je telefon. Podignuo sam slušalicu. Javio se hladan i odrešit glas.

— Je li to gospodin Poirot? Ovdje Bolnica St James, Prije deset minuta dovezena je neka mlađa žena. Nesretan slučaj na ulici. Gospodična Flossie Monro.

Traži da odmah govori s gospodinom Poirotom. Morate smjesta doći. Gospodična neće još dugo.

Te sam riječi ponovio Poirotu. Probljedio je.

— Brzo, Hastingse. Moramo biti brži od vjetra. Za manje od deset minuta taksijem smo stigli do bolnice. Pitali smo za gospodičnu Monro i smjesta su nas odveli na odjel za hitne slučajeve. No, medicinska sestra s bijelom kapom na glavi presrela nas je na vratima.

Poirot je sve shvatio po izrazu njezina lica. — Gotovo je?

— Umrla je prije šest minuta. Zaprepašten Poirot se nije niti pomaknuo.

Ne shvativši o kakvim je osjećajima riječ, medicinska je sestra progovorila blagim glasom.

— Nije patila a potkraj je izgubila i svijest. Znae, pregazilo ju je neko vozilo — a vozač i automobil nisu se niti zaustavili, Grozno, zar ne? Nadam se da je netko zapisao broj.

— Zvijezde nam nisu sklone — rekao je Poirot tihim glasom.

— Želite li je vidjeti?

Sestra nas je pavela.

Sirota Flossie Monro, s onim ružom i obojenom kosom. Ležala je nekako mirno, dok joj se na licu opažao blag osmijeh.

— Da - promrmljao je Poirot. - Zvijezde nisu na našoj strani - ali, da li je baš riječ o zvijezdama? - Podignuo je pogled kao da se iznenada nečega sjetio.

— Je li baš riječ o zvijezdama, Hastingse? A ako nije — a ako nije... Oh, kunem vam se, dragi prijatelju, dok stojim ovdje uz tijelo te sirote žene, da u pravom trenutku neću imati milosti!

— Što želite time reći? — upitao sam.

No, Poirot se već okrenuo medicinskoj sestri i žurno je ispitivao. Konačno smo dobili popis predmeta pronađenih u njezinoj torbici. Poirot je prigušeno kriknuo dok je čitao popis.

— Pogledajte, Hastingsse, zar ne vidite?

— Ne vidim — što ne vidim?

— Uopće se ne spominje patentni ključ. No, mora da je imala taj ključ. Ne, nije riječ o nikakvom nesretnom slučaju. To je hladnokrvno umorstvo i prva osoba koja se nagnula nad njom uzela joj je ključ iz ručne torbice. No, možda ćemo ipak dospjeti na vrijeme. Možda nije odmah mogao naći ono što je tražio.

Taksi nas je odvezao na adresu koju nam je dala Flossie Monro — do bijednog bloka nastambi u siromašnoj četvrti. Prošlo je nešto vremena prije nego što smo uspjeli ući u stan gospodične Monro, ali barem smo znali da nitko nije mogao izaći dok smo vani stajali na straži.

Naposljetku smo ušli. Nedvojbeno je netko tu bio prije nas. Stvari iz ladice i ormara ležale su razbacane po podu. Brave su bile obijene, a stolići isprevtani i razbacani okolo. Pretražitelj se jako žurio.

Poirot je počeo tražiti po razbacanim stvarima. Kriknuvši iznenada je ustao držeći nešto u rukama. Bio je to staromodan okvir za slike — prazan.

Polako ga je okrenuo. Na poledini je bila mala okrugla naljepnica — naljepnica s cijenom.

— Koštao je četiri šilinga — dobacio sam.

— Mon Dieu! Hastingsse, pa gledajte očima! To je nova naljepnica. Naljepio ju je čovjek koji je uzeo sliku, čovjek koji je ovdje došao prije

nas, ali je znao da i mi dolazimo, i to nam je ostavio. Claud Darrell -
iliti Broj Četiri.

15. Strašna nesreća

Poslije tragične smrti gospodične Flossie Monro vidio sam da se Poirot nekako promijenio. Neuništiva ga samouvjerenost i samopouzdanje dosad nisu nikad napuštali. No, činilo se da nekoliko udaraca zaredom konačno ipak ostavlja trag.

Postao je nekako mračan i odsutan, a sve bi češće bivao na rubu živaca. Tih je dana bio vrlo napet. Koliko god je to bilo moguće, izbjegavao bi rasprave o Velikoj Četvorki i činilo se da se svojim starim žarom i poletom opet baca na svoje uobičajene poslove. Pa ipak, znao sam da potajno radi na velikoj stvari. Slaveni čudna izgleda stalno su mu navraćali i, premda mi nije namjeravao dati nikakvo objašnjenje o tim tajnovitim aktivnostima, shvatio sam da uz pomoć tih stranaca odbojna izgleda radi na nekom novom sustavu obrane ili sredstvu otpora. Posve slučajno jednom sam prigodom vidio zabilješke u njegovu poslovnom dnevniku — zatražio je, naime, da provjerim neku sitnicu — i vidio sam da je isplatio golemu svotu — golemu čak i za Poirota, koji tih dana kao da je tiskao vlastiti novac — i to nekom Rusu s gotovo svim slovima abecede u prezimenu.

No, ništa nije otkrivao kad je riječ o smjeru i načinu na koji je kanio djelovati.

Neprestance je ponavljao jednu te istu frazu. — Griješi tko podcjenjuje protivnika.

Upamtite to, mon ami! — I ubrzo sam shvatio da je to pogubna zamka koju je svakako nastojao izbjeći.

I tako je sve išlo do potkraj ožujka, kad me jednog jutra Poirotova napomena jednostavno zaprepastila.

— Danas, prijatelju dragi, savjetovao bih da odjenete najbolje odijelo! Idemo u posjet ministru unutarnjih poslova.

— Zaista? Zbilja uzbudljivo. Zvao vas je da preuzmete neki slučaj?

— Ne baš tako. Ja sam zatražio razgovor. Možda se sjećate kako sam vam govorio da sam mu nekom prigodom učinio malu uslugu? Stoga, kad je riječ o mojim sposobnostima ponekad pokazuje luckast entuzijazam, pa ću sad to iskoristiti. Kao što znate, trenutačno u Londonu boravi francuski premijer gospodin Desjardeaux, pa je na moj zahtjev ministar unutarnjih poslova sredio da i on bude nazočan to prijepodne na našem malom sastanku.

Velečasni Svdnev Crowther, državni tajnik Njezina Veličanstva za unutarnje poslove, bio je dobro znana i omiljena osoba. Taj pedesetgodišnjak, zagonetna izraza lica i lukavih sivih očiju, primio nas je s oduševljenjem i dobrodušnošću po čemu je bio dobro znan.

Leđima okrenut kaminu stajao je visok, vitak čovjek šiljaste, crne brade i blagih crta lica.

— Gospodine Desjardeaux — rekao je Crowther, — dopustite mi da vam predstavim gospodina Herculea Poirota, čovjeka za kojeg ste vjerojatno već čuli.

Francuz se naklonio i rukovao s njim.

— Doista sam čuo za gospodina Herculea Poirota— rekao je ljubaznim tonom.

— A tko nije?

— Suviše ste ljubazni, monsieur — rekao je Poirot, naklonivši se i pocrvenjevši od zadovoljstva.

— Može li koja riječ i za jednog starog prijatelja? — oglasio se tihi glas i neki se čovjek odmaknuo iza kuta pokraj visoke police za knjige.

Bio je to naš stari znanac, gospodin Ingles. Poirot se srdačno rukovao s njim.

— A sada, gospodine Poirot — rekao je Crowther. — Stojimo vam na usluzi.

Shvatio sam da nam imate prenijeti poruku od najveće važnosti.

— Tako je, gospodine. Danas u svijetu postoji velika i razgranata organizacija — kriminalistička organizacija. Kontroliraju je četiri osobe za koje se zna i koji se nazivaju Velikom Četvorkom. Broj Jedan je Kinez, Li Chang Yen; Broj Dva je američki multimilijunaš, Abe Ryland; Broj Tri je Francuskinja; a za Broj Četiri imam mnogo razloga povjerovati da je riječ o tajanstvenom britanskom glumcu Claudu Darrellu. Njih četvero združili su se da unište postojeći društveni poredak i zamijene ga anarhijom u kojoj bi vladali kao diktatori.

— Nevjerojatno — promrmlijao je Francuz. — Ryland upleten u nešto takvo?

Nevjerojatno, ideja je suviše fantastična.

— Poslušajte, gospodine, ispričat ću vam neke pothvate Velike Četvorke.

Poirot je počeo uzbudljivu priču. Premda sam znao sve pojedinosti, priča me ponovno potpuno zaokupila, slušajući ga kako jasno reda sve naše avanture i bjegove.

Kad je Poirot završio gospodin Desjardeaux je bez riječi pogledao gospodina Crowthera. Britanski mu je ministar uzvratio istim pogledom.

— Da, gospodine Desjardeaux, mislim da moramo prihvatiti kako postoji Velika Četvorka. Isprva Scotland Yard se podsmjehivao, ali naposljetku su ipak morali priznati da je gospodin Poirot u mnogim stvarima imao pravo. No, ne mogu se oteti dojmu da gospodin Poirot — hm — malo pretjeruje.

Umjesto odgovora, Poirot mu je iznio deset neoborivih tvrdnji. Mene je zamolio da ih ni sada ne objelodanjujem, pa ih neću spominjati. No, mogu reći da je govorio o nevjerojatnim potonućima podmornica koja su se zbila određenog mjeseca i o nekoliko nesreća te prisilnih spuštanja zrakoplova. Prema Poirotu sve su to bila djela Velike Četvorke i potvrda činjenice da je ta banda imala različite znanstvene tajne za koje svijet općenito nije znao.

Nakon toga, uslijedilo je pitanje koje sam i očekivao od francuskog premijera.

— Kažete da je treći član organizacije neka Francuskinja. Znete li što o njezinu imenu?

— Riječ je o poznatu imenu, monsieur. Časnu imenu. Broj Tri nije nitko drugi do znamenita Madame Olivier.

Na spomen te svjetski poznate znanstvenice, nasljednice Curiejevih, gospodin Desjardeaux je poskočio u stolici a lice mu je postalo ljubičasto od uzbuđenja.

— Madame Olivier! Nemoguće! Apsurdno! To što ste rekli prava je uvreda!

Poirot je lagano kimnuo glavom, ali nije odgovorio.

Desjardeaux ga je nekoliko trenutaka zapanjeno gledao. Smirio se, pogledao ministra unutarnjih poslova i značajno se lupio po čelu.

— Gospodin Poirot je veliki čovjek — rekao je — No, čak i velik čovjek — ponekad pati od nekih svojih manija, zar ne? Pa u visokim krugovima traga za svojim omiljenim urotama. Nije to ništa nepoznato. Slažete se, zar ne, gospodine Crowther?

Ministar unutarnjih poslova sjedio je bez riječi nekoliko minuta A onda je progovorio polako i nekako tegobno.

— Ne znam, ne znam, iskreno govoreći — progovorio je napokon. — Uvijek sam, pa i danas u gospodina Poirota imao najveće moguće povjerenje, ali — no, zaista je potrebno truda da se u to povjeruje.

— A sad taj Li Chang Yen — nastavio je gospodin Desjardeaux.

— Je li tko ikad čuo za nj?

— Ja jesam — neočekivano se začuo glas gospodina Inglesa.

Francuz ga je začuđeno pogledao i nepokretno se zapiljio u njega, kao nikad dosad podsjećajući na kip kineskog idola. — Gospodin Ingles je naš najveći autoritet kad je riječ o unutarnjim zbivanjima u Kini.

— I vi ste čuli za tog Li Chang Yena?

— Sve dok jednog dana nisam sreo gospodina Poirota mislio sam da sam jedini čovjek u Engleskoj koji je ikad čuo za Li Chang Yena. No, budite sigurni, gospodine Desjardeaux, samo je jedan čovjek danas važan u Kini — Li Chang Yen. Njegov je um možda, i kažem samo možda, u ovom trenutku najbolji um na svijetu.

Gospodin Desjardeaux je zapanjen sjedio bez riječi, No, ubrzo se ipak pribrao.

— Možda ipak ima nešto u tome što govorite, gospodine Poirot — rekao je hladno. — Ali, kad je riječ o Madame Olivier, nema nikakve dvojbe da griješite. Ona je istinska kći Francuske, potpuno predana znanosti.

Poirot je slegnuo ramenima i nije odgovarao.

Tišina je potrajala nekoliko trenutaka, a onda je moj mali prijatelj ustao s ponositim izrazom lica i držanjem koje se čudno podudaralo s njegovom strogom ličnošću.

— Gospodo, to je sve što imam reći — upozoriti vas. Mislio sam da mi nećete povjerovati. No, barem ćete biti oprezni. Moje će vam riječi

ostati u sjećanju i svaki novi događaj će poljuljati vašu nepovjerljivost. Morao sam progovoriti sada — možda kasnije više ne bih mogao.

— Mislite...? — zapitao je Crowther, unatoč svemu impresioniran zlogukošću u Poirotovu glasu.

— Hoću reći, gospodine, da moj život, otkako sam uspio otkriti identitet Broja Četiri, više nije vrijedan pišljiva boba. Nastojat će me uništiti po svaku cijenu — a njega bez razloga ne zovu 'Uništavatelj'. Gospodo, dopustite da vas pozdravim.

Vama, gospodine Crowthere, predajem ovaj ključ i zapečaćenu omotnicu. Skupio sam sve svoje bilješke o tom slučaju, kao i neka razmišljanja o tome kako se najbolje suprotstaviti tom zlu što svakog trena može uzdrmati svijet, te sve spremio u sef. U slučaju moje smrti ovlašćujem vas, gospodine Crowthere, da preuzmete te papire i koristite se njima kako znate i umijete. A sada, gospodo, još jedanput želim vam ugodan dan.

Desjardeaux se jedva vidljivo hladno naklonio, dok je Rowther skočio i pružio ruku.

— Uvjerili ste me, gospodine Poirot. Premda cijela stvar zvuči fantastično, potpuno vjerujem u istinitost svega što ste nam govorili.

Ingles je otišao s nama.

— Nisam razočaran razgovorom — rekao je Poirot dok smo hodali jedan uz drugoga. — Nisam niti očekivao da ću uvjeriti gospodina Desjardeauxa, ali barem sam osigurao da, ako umrem, sa mnom ne nestane sve što sam doznao. A ponekog sam i uvjerio. Pas si mali...

— Kao što znate, ja sam uz vas — rekao je Ingles. — Kad smo već kod toga, otputovat ću u Kinu čim budem mogao.

— Je li vam to mudro?

— Ne — rekao je suho Ingles. — Ali nužno jest. Čovjek mora učiniti što može.

— Ah, vi ste hrabar i odvažan čovjek! — uzviknuo je Poirot. — Da nismo na ulici, zagrlio bih vas.

Pomislio sam da je Inglesu ipak laknulo. — Pretpostavljam da u Kini neću biti izvrnut većim opasnostima nego što ste vi ovdje u Londonu — zamrmeljao je.

— To je vjerojatno točno — priznao je Poirot. — Nadam se da im neće uspjeti masakrirati i Hastingsa, doista se nadam. To bi me strašno uzrujalo.

Prekinuo sam ovaj veseli razgovor i dodao kako uopće nemam namjeru dopustiti da me masakriraju. Uskoro smo se rastali s Inglesom.

Neko smo vrijeme hodali bez riječi, u tišini koju je ipak prekinuo Poirot potpuno neočekivanom opaskom.

— Mislim — i to zaista mislim — da ću morati angažirati i svojeg brata.

— Vašeg brata — uzviknuo sam zapanjen. — Nisam uopće znao da imate brata.

— Iznenadujete me, Hastingse. Zar vi ne znate da svi slavni detektivi imaju braću koja bi mogla postati još slavnija od njih samih, da nije njihove konstitucionalne indolencije.

Poirot se zna služiti čudnim gestama zbog kojih je gotovo nemoguće odrediti da li se podruguje ili misli ozbiljno. U ovom je trenutku taj pokret bio očit.

— Kako se zove vaš brat? — upitao sam nastojeći se prilagoditi toj novosti.

— Achille Poirot — odgovorio je Poirot posve ozbiljnim glasom. — Živi nedaleko od grada Spa, u Belgiji.

— A čim se bavi? — zapitao sam znatiželjno, zanemarujući pritom čuđenje spram ličnosti i sklonosti preminule Madame Poirot, kao i njezina ukusa kad je riječ o klasičnim imenima.

— Ne bavi se ničim. Kao što to ja kažem, on je jednostavno indolentan. No, njegove su sposobnosti gotovo poput mojih — a to mnogo govori.

— Je li nalik vama?

— Podosta. Ali, ni približno nije tako zgodan. I nema brkove.

— Stariji ili mlađi od vas?

— Rođeni smo istoga dana.

— Blizanac — poviknuo sam.

— Točno, Hastingse. Uvijek s postojanom preciznošću ispravno zaključujete. No, evo nas pred kućom. Smjesta ćemo se pozabaviti tim sitnim slučajem grofičine ogrlice.

No, grofičinoj je ogrlici bilo suđeno da malo pričeka. Čekao nas je posve drugačiji slučaj.

Naša stanodavka, gospođa Pearson, odmah nas je izvijestila kako je zvala neka medicinska sestra i da čeka Poirota.

Našli smo je kako sjedi u velikom naslonjaču okrenuta prozoru. Srednjovječna žena, ugodna lica u tamnoplavoj odori. Malo je oklijevala, ali Poirot ju je brzo oslobodio nelagode i počela je svoju priču.

— Vidite, gospodine Poirot, nikad prije nisam naišla na nešto takvo. Iz Sestrinstva Lark poslali su me da posjetim nekog pacijenta u

Hertforshireu. Nekog staroga gospodina, gospodina Tempietona. Vrlo lijepa kuća, vrlo ugodni ljudi.

Supruga, gospođa Templeton, mnogo je mlađa, a on ima sina iz prvoga braka koji živi s njima. Ne znam da li se mladić i njegova pomajka uvijek slažu. Ne biste za njega mogli reći da je normalan — ne baš ni 'zaostao', ali očito ograničena intelekta. No, odmah mi se ta bolest gospodina Tempietona učinila tajnovitom. Ponekad se činilo da je s njima sve u redu, a onda bi iznenada dobivao te svoje gastritične napadaje, uz bolove i povraćanje. No, činilo se da liječnik nije osobito zabrinut, a nije bilo moje da se miješam. Ali, nikako se nisam mogla osloboditi toga. I onda — zaustavila se i pocrvenjela.

— Nešto se zbilo što je u vas pobudilo sumnje? — upitao je Poirot.

— Da.

No, činilo se da se još ne može opustiti.

— Ustanovila sam da i posluga govorka o tome...

— O bolesti gospodina Tempietona?

— A, ne! O - o onoj drugoj stvari.

— Gospođi Templeton?

— Da.

— Možda o gospođi Templeton i liječniku?

Poirot je tu imao nepogrešiv instinkt. Sestra ga je zahvalno pogledala i nastavila.

Posluga jest govorkala. A onda sam ih jednog dana i sama vidjela zajedno — u vrtu — I na tome je sve ostalo. Naša je stranka pala u takvu agoniju zaprepaštenosti da je nitko ni slučajno ne bi pitao što je točno vidjela u vrtu. Sigurno je vidjela dovoljno da sama shvati o čemu se radi.

— Napadi su postajali sve jači. Dr. Treves je rekao da je sve to potpuno prirodno i očekivano, te da gospodin Templeton neće još dugo. No, nisam nikad vidjela tako nešto — nikad u svojoj dugoj praksi medicinske sestre. Imala sam dojam da je to prije neki oblik — Zastala je oklijevajući.

— Trovanja arsenom? — rekao je Poirot kao da joj je nastojao pomoći.

Kimnula je.

— A onda je i pacijent, mislim, rekao nešto čudno. 'Oni će me, njih četvero.'

Ipak će me oni.'

— Da? — ubrzo se opet javio Poirot.

— To su doslovno njegove riječi, gospodine Poirot. U tom je trenutku patio od strašnih bolova i, naravno, jedva je znao što govori.

— 'Oni će me, njih četvero' — ponavljao je Poirot zamišljeno. - Što je mogao misliti pod tim 'njih četvero'? Što vi mislite?

— Ne bih vam znala reći, gospodine Poirot. Možda je mislio na svoju suprugu i sina te liječnika i možda gospodičnu Clark, prijateljicu gospođe Tempieton. To ih je četvero, zar ne? Možda je mislio da su se urotili protiv njega.

— Da, da, to bi moglo — rekao je Poirot pomalo odsutnim glasom.

— A što je s hranom? Zar tu niste mogli poduzeti nikakve mjere opreza?

— Uvijek činim što mogu. No, naravno, ponekad gospođa Tempieton inzistira da mu sama odnese jelo, a ponekad pak nisam na dužnosti.

— Točno. A jeste li toliko uvjereni da biste pošli na policiju?

Na licu joj se mogao vidjeti užas od pomisli na to.

— Evo što sam poduzela, gospodine Poirot. Gospodin Tempieton je jednog dana imao osobito jak napad nakon što je pojeo tanjur juhe. Uzela sam malo juhe s dna i evo donijela sam uzorak. Danas sam dobila slobodan dan kako bih posjetila bolesnu majku, jer se gospodin Tempieton osjećao dovoljno dobro da ostane bez moje skrbi.

Izvukla je malu bočicu s tamnom tekućinom i pružila je Poirotu.

— Odlično, mademoiselle. Smjesta ćemo to dati na analizu. Ako navratite za, recimo, sat vremena mislim da ćemo moći riješiti vaše sumnje na jedan ili, pak drugi način.

Nakon što je od naše gošće uzeo ime i osnovne podatke, Poirot ju je ispratio do vrata. Napisao je kratku bilješku i poslao je u laboratorij zajedno s bočicom juhe.

Dok je čekao rezultate, Poirot se zabavljao provjeravajući podatke o našoj gošći.

Moram priznati da me to donekle iznenadilo.

— Ne, ne, prijatelju dragi — rekao je. — Nije loše biti oprezan. Ne zaboravite da nam je Velika Četvorka za petama.

Međutim, ubrzo je dobio potvrdu da medicinska sestra po imenu Mable Palmer jest zaposlena u Institutu Lark, te da je poslana da njeguje spomenutog bolesnika.

— Zasad je sve u najboljem redu — rekao je namignuvši mi. — A, evo dolazi i sestra Palmer, a tu je i izvještaj iz laboratorija.

— I jesu li našli arsen? — upitala je bez daha. Poirot je odmahnuo glavom i ponovno smotao izvještaj.

— Ne. Oboje smo se više nego iznenadili.

— Ni traga arsenu — nastavio je Poirot. — No, ima antimona, pa zato odmah krećemo u Hertfordshire. Dao Bog da već nismo

zakasnili.

Zaključili smo kako bi bilo najjednostavnije da se Poirot otvoreno predstavi kao detektiv, ali da kao tobožnji razlog posjeta navede razgovor s gospođom Tempieton o nekoj njezinoj bivšoj sluškinji ime koje je dobio od sestre Palmer, a za koju se zanima zbog navodne upletenosti u pljačku dragulja.

Već je bilo kasno kad smo došli u, kako se kuća zvala Elmstead. Pustili smo da sestra Palmer stigne dvadesetak minuta prije nas, da ne bismo pobudili sumnje kako smo došli zajedno.

Primila nas je gospođa Templeton, visoka tamnopuska žena, spretnih gipkih pokreta i nemirnih očiju. Opazio sam kako je, kad je Poirot rekao da je detektiv, nakratko glasno uzdahnula kao da se zapanjila, ali na pitanja o sluškinji spremno je odgovarala. Da bi je iskušao, Poirot je počeo dugu priču o nekom trovanju u kojem se kao mogući krivac javlja i supruga. Dok je govorio nije skidao pogled s njezina lica. Premda je pokušavala na sve moguće načine, gospođa Templeton je jedva prikrivala sve veću uzrujanost. Iznenada, uz neku nesuvislu ispriku, izjurila je iz sobe.

Nismo dugo ostali sami. Ušao je čovjek širokih ramena, mladih riđih brkova i s cvikerom na nosu.

— Dr. Treves — predstavio se. — Gospođa Templeton me je zamolila da je ispričam. Zna, u vrlo je lošem stanju. Živčana napetost. Brine se za supruga i za sve te stvari. Prepisao sam joj mirovanje i brom. No, gospođa se nada da ćete ostati na objedu na kojem ću vam ja biti domaćin. I ovdje smo čuli za vas, gospodine Poirot, pa želimo iskoristiti vaš posjet. A, evo ga dolazi i Micky.

U sobu je ušao mladić nesigurna, teturava hoda. Lice mu je bilo okruglo, a položaj obrva stvarao je dojam kao da se stalno čudi. Neobično se smijuljio dok se rukovao. Nema dvojbe da je pred nama stajao 'zaostali' sin.

Uskoro smo svi pošli na večeru. Dr. Treves je napustio sobu — mislim, da otvori neko vino — i iznenada mladić je na zapanjujući način promijenio izgled.

Nagnuo se i zagledao u Poirota.

— Došli ste zbog oca — rekao je kimajući glavom. - Ja znam da jeste. Mnogo toga ja znam — ali nitko tako ne misli. Majka će biti sretna kad otac umre i kad se bude mogla udati za dr. Trevesa. Zna, nije mi to prava majka. Ne volim je. Ona želi da otac umre.

Sve je to bilo grozno. Na sreću liječnik se vratio prije nego što je Poirot mogao odgovoriti. Morali smo nastaviti usiljeni razgovor.

A onda iznenada Poirot se srušio u stolac bolno jeknuvši. Lice mu se izobličilo od boli.

— Što je s vama, dragi gospodine? — viknuo je liječnik.

— Iznenadni grč. Naviknut sam na to. Ne, ne, ne treba mi nikakva pomoć, doktore. Smijem li prileći u nekoj gornjoj sobi?

Odmah su udovoljili njegovu zahtjevu. Otpravio sam ga do sobe na gornjem katu, gdje se srušio na krevet uz bolan jauk.

Nekoliko trenutaka i ja sam mu vjerovao, ali brzo sam shvatio da Poirot - kako je volio govoriti - 'igra svoju ulogu u komediji' i da namjerava ostati sam uz bolesnikovu sobu na gornjem katu.

Zato se nisam iznenadio kad je, istog trenutka kad smo ostali sami, Poirot naglo skočio.

— Brzo, Hastings, prozor. Izvana je bršljan. Možemo se spustiti prije nego što posumnjaju.

— Spustiti se?

— Da, moramo odmah nestati iz ove kuće. Vidjeli ste ga za večerom?

— Liječnika?

— Ne, mladog Templetona. Ta njegova igra s kruhom. Sjećate se što nam je Flossie Monroe rekla prije nego što je umrla? Da Claud Darrell ima običaj drobiti kruh po stolu i onda kupiti mrvice. Hastingsse, ovo je velika urota a taj mladić tupa izgleda nije nitko drugi do naš stari neprijatelj - Broj Četiri! Pohitajmo!

Nismo gubili vrijeme na prepirke. Premda se sve činilo nevjerojatnim, nije bilo mudro oklijevati. Brzo smo spuznuli niz bršljan, nastojeći ne dizati nikakvu buku te pohitali ravno prema željezničkoj postaji u obližnjem gradiću. U zadnji smo tren uhvatili posljednji vlak, onaj u 8,34, kojim bismo stigli u grad oko jedanaest sati navečer.

— Urota — rekao je Poirot zamišljeno. — Pitam se samo koliko li je osoba uključeno u tu igru? Mislim da je obitelj Templeton zapravo skupina agenata Velike Četvorke. Jesu li nas jednostavno željeli namamiti u tu kuću? Ili je posrijedi nešto mnogo suptilnije? Jesu li tamo smjerali izigravati tu komediju i pojačavati moje zanimanje sve dok ne pripreme - ali, što? Pitam se, pitam.

Ostao je duboko zamišljen. Kad smo ulazili u našu kuću, zadržao me na vratima dnevne sobe.

— Oprez, Hastingsse. Vrlo sam sumnjičav. Ući ću prvi.

To je učinio i, na moje prigušeno veselje, iz opreza starom je kaljačom pritisnuo prekidač na zidu. Zatim je obišao cijelu sobu, krećući se poput nekog čudnog mačka — oprezno, pažljivo i pomno motreći da ga nešto ne iznenadi.

Promatrao sam ga stojeći pokorno uza zid, gdje me je postavio.

— Čini se da je sve u redu, Poirot — rekao sam nestrpljivo.

— Da, čini se da je tako, mon ami, čini se da je tako. No, moramo biti sigurni.

— Besmislica! — rekao sam. — Upalit ću kamin i zapalit lulu, pa što bude. Ipak sam i ja vas jedanput uhvatio. Sinoć ste uzeli šibice, a niste ih kao obično vratili na stalak — a zbog toga mene uvijek psujete.

Ispružio sam ruku. Čuo sam Poirotov krik upozorenja - vidio sam kako se bacio na mene - moja je ruka dotaknula kutiju sa šibicama.

I tada - bljesak plavičastog plamena - prasak koji je zaparao uši — i tama — Došao sam svijesti i ugledao pred sobom poznati lik starog prijatelja dr.

Ridgeway. Izraz olakšanja pojavio mu se na licu.

— Budite mirni. - rekao je umirujućim glasom. - Sve je u redu. Znae, dogodila se nesreća.

— A Poirot? — prošaptao sam.

— U mojem ste stanu. Sve je u redu. Jeza mi je obuzela srce. Izbjegavanje odgovora na izravno pitanje pobudila je u meni još veći strah.

— Poirot? - ponovio sam. - Što je s Poirotom? Vidio je da nema kamo i da bi svako daljnje izbjegavanje odgovora bilo besmisleno.

— Nekim ste se čudom spasili - Poirot - on nije! Kriknuo sam.

— Nije valjda mrtav? Nije valjda mrtav?

Ridgeway je pognuo glavu, dok mu se svaki osjećaj jasno ocrtavao na licu.

Zadnjim atomima snage uspravio sam se na ležaju.

— Poirot je možda mrtav - rekao sam gotovo nečujno. - No, njegov duh i dalje živi. Nastavit ću njegovo djelo! Smrt Velikoj Četvorki!

I tada sam se ponovno onesvijestio.

16. Umirući kinez

Čak mi je i danas vrlo teško pisati o tim danima u ožujku.

Poirot — jedinstveni, neponovljivi Hercule Poirot — mrtav! Nešto je bilo dijabolično kad je riječ o toj pomaknutoj i nepospremljenoj kutiji šibica, koju bi Poirot sigurno požurio vratiti na pravo mjesto — i tako izazvao eksploziju.

Činjenica da sam zapravo ja izazvao katastrofu nikad me nije prestajala ispunjati beskrajnom tugom. Pravo je čudo, kako je rekao dr. Ridgeway, da i ja nisam poginuo nego sam se izvukao pretrpjevši tek blagi potres mozga.

Premda mi se učinilo da sam se odmah osvijestio, ipak sam gotovo 24 sata bio bez svijesti. Tek sam sljedećeg dana uvečer jedva prikupio malo snage da otetoram do susjedne sobe i duboko potresen pogledam brijestov kovčeg u kojem su ležali ostaci najveličanstvenijeg čovjeka u povijesti svijeta.

Čim sam se vratio svijesti, jedna me je misao zaokupila — osvetiti Poirotovu pogibiju i bez milosti uništiti Veliku Četvorku.

Vjerovao sam da će se Ridgeway s tim složiti, ali na moje iznenađenje činilo se da to liječnika zapravo uopće ne zanima.

— Vratite se u Južnu Ameriku — savjetovao bi mi u svakoj mogućoj prigodi.

Zašto pokušati postići nemoguće? Što je pažljivije i obzirnije mogao, zapravo mi je govorio: Ako Poirot, jedinstveni Poirot, nije uspio — kako bih onda mogao ja?

No, nisam popuštao. Ne obazirući se na sumnje u moju stvarnu doraslost i kvalificiranost za takav pothvat (a, neka mi bude dopušteno da kažem, o tom se pitanju nisam potpuno slagao s

liječnikom), držao sam da sam tako dugo radio s Poirotom da sam naučio napamet njegove metode i osjećao se sposobnim nastaviti tamo gdje je on stao. Posrijedi su bili osjećaji. Prijatelj mi je mučki umoren. Zar se od mene očekivalo da se skrušeno vratim u Južnu Ameriku a da ne pokušam dovesti zločince na sud?

Sve sam to rekao Ridgewavju. Pozorno me slušao.

— Pa ipak — rekao je kad sam završio — moj se savjet nije promijenio.

Potpuno sam uvjeren da bi vas i Poirot, da je kojim slučajem među nama, jednako savjetovao i poticao da se vratite. U njegovo vas ime preklinjem, Hastingse, okanite se tih ludih zamisli i vratite na svoj ranč.

Bio sam jednako nepopustljiv pa je, odmahujući glavom, Ridgeway jednostavno zašutio.

Još sam se mjesec dana oporavljao. Potkraj travnja zahtijevao sam i naposljetku uspio ishoditi razgovor s ministrom unutarnjih poslova.

Ponašanje gospodina Crowthera uveliko je podsjećalo na dr. Ridgewava.

Umirivao me je i istodobno odbijao. Izražavajući zahvalnost za ponuđene usluge, blago ih je i obzirno odbijao. Dobio je dokumente koje mu je zavještao Poirot i uvjeravao me da se poduzimaju svi nužni koraci kako bi se odgovarajuće dočekalo nastupajuće nevolje.

Morao sam se pomiriti s tim hladno izrečenim utjehama. Na kraju razgovora i gospodin Crowther me je nagovarao da se vratim u Južnu Ameriku. Bio sam vrlo nezadovoljan razgovorom.

Pretpostavljam da bih na odgovarajućem mjestu morao opisati i Poirotov pogreb. Svečana i dirljiva povorka, a vijenaca i buketa bilo je nemoguće izbrojati.

Dolazili su iz svih društvenih slojeva, od najviših do najnižih, i upečatljivo su svjedočili o ugledu koji je moj prijatelj stekao u drugoj mu domovini. Dok sam stajao uz grob i razmišljao o zajedničkim doživljajima i sretnim danima, preplavili su me duboki osjećaji.

Do početka svibnja sve sam već isplanirao. Vjerovao sam da neću pogriješiti ako nastavim objavljivati Poirotov oglas u svezi s informacijama o Claudu Darrellu.

Takav sam oglas objavio u brojnim jutarnjim listovima. Sjedeći u malom restoranu u Sohou i procjenjujući učinke tog oglasa, šokirao sam se kad sam iznenada naišao na jedan novinski članak.

Ukratko, bilo je to izvještaj o tajnovitom nestanku gospodina Johna Inglesa s broda 'Shangai' nakon što je isplovio iz marsejske luke. Unatoč posve mirnu i lijepu vremenu, strahovalo se da je nesretnik pao s palube u more. Članak je završavao rečenicom u kojoj se govorilo o dugoj i vrlo uspješnoj Inglesovoj karijeri u Kini.

Vrlo neugodna vijest. U Inglesovoj smrti vidio sam neki zlokoban motiv. Ni na trenutak nisam povjerovao u teoriju o nesretnom slučaju. Ingles je umoren, a isuviše je bilo očito da je to djelo Velike Četvorke.

Dok sam sjedio za stolom, pogođen zbog još jednog udarca, i razmišljao o svemu, zapanjilo me nevjerojatno ponašanje čovjeka koji je sjedio nasuprot mene.

Mršav, tamnopus srednjovječan čovjek, bolešljivo blijed i male šiljaste brade. Tako je tiho sjeo za moj stol da sam ga jedva opazio.

No, postupci su mu bili vrlo čudni. Nagnuvši se poslužio se solenkom i složio četiri male hrpice po rubu mojeg tanjura.

— Nadam se da ćete mi oprostiti — rekao je melanholičnim glasom.
— Kažu da poslužiti stranca solju znači pomoći mu u tuzi. Možda je to neizbježna nužnost.

Premda se nadam da nije. Nadam se da ćete biti razumni.

Potom je značajnom gestom ponovio radnju sa solju na vlastitom tanjuru. Veza s brojkom četiri jednostavno se nije mogla zaobići. Znatiželjno sam ga promatrao.

Unatoč uloženom trudu, u njemu nikako nisam mogao prepoznati mladog Templetona, slugu Jamesa ili neku drugu osobu koju smo sretali. Pa ipak, vjerovao sam da imam posla sa strašnim Brojem Četiri. U glasu sam prepoznao do grla zakopčana čovjeka koji nas je posjetio u Parizu.

Pogledao sam uokolo i nisam se mogao odlučiti što da učinim. Čitajući moje misli, nasmijao se i blago odmahnuo glavom.

— Ne bih vam savjetovao — dobacio je. — Podsjetite se samo što je slijedilo nakon vaše ishitrene akcije u Parizu. Uvjeravam vas da mi je odstupnica potpuno osigurana. Ideje su vam, rekao bih, nedorađene i nepromišljene, kapetane Hastingse.

— Prokleti vraže — rekao sam gušeći se od gnjeva. — Vi ste otjelovljenje samog vraga.

— Prenervozni ste — suviše prenervozni. Vaš preminuli prijatelj savjetovao bi vam da je miran čovjek u velikoj prednosti.

— Usuđujete se govoriti o njemu! — kazao sam. — Čovjeku kojeg ste tako sramno umorili. I došli ste ovamo — Prekinuo me.

— Došao sam ovamo s uzvišenom i miroljubivom namjerom. Da vam savjetujem da se smjesta vratite u Južnu Ameriku. Ako to učinite, kad je o Velikoj Četvorci riječ, stvar je svršena. Vas i vaše nitko na bilo koji način neće zlostavljati. Dajem vam svoju riječ. Nasmijao sam se s prezirom.

— A ako odbijem poslušati vašu autokratsku naredbu?

— Ne bi se baš moglo govoriti o naredbi. Mogli bismo reći da je to — upozorenje?

U njegovu se glasu osjetila hladna prijetnja.

— Prvo upozorenje — rekao je blagim glasom. — Savjetovao bih vam da ga ne primate olako.

I prije nego što sam uspio naslutiti što smjera, ustao je i brzo kliznuo prema vratima. Skočio sam i pohitao za njim, ali na nesreću naletio sam na nevjerojatno debelog čovjeka koji mi se ispriječio na prolazu. Dok sam ga se oslobodio, moj je protivnik već nestao kroz vrata. Potom sam bez ikakva upozorenja još naletio na konobara s golemom gomilom tanjura u ruci. Kad sam dospio do vrata, više nije bilo ni traga mršavom čovjeku s tamnom bradom.

Konobar nije znao kako bi se ispričao, a debeljko je mirno sjedio za stolom i naručivao ručak. Ničim se ne bi moglo dokazati da oba događaja nisu bila obične nezgode. Pa ipak, o tome sam imao svoje mišljenje. Dobro sam znao da su posvuda agenti Velike Četvorke.

Zar je uopće potrebno reći da se nisam niti osvrnuo na upozorenje. Ostvarit ću svoj naum ili umrijeti za vrijedan cilj. Primio sam samo dva odgovora na oglas. Ni od jednog ni od drugog nisam imao nikakve koristi. Oba su se puta javili glumci koji su nekad nastupali zajedno s Claudom Darrellom. Oboje su ga površno poznavali i nimalo nisu rasvijetlili njegov identitet ili trenutačno mu boravište i kretanje.

No, ni glasa od Velike Četvorke a već je prošlo desetak dana. Prelazio sam preko Hvde Parka, zaokupljen nekim mislima, kad me pozdravio glas s uvjerljivim stranim naglaskom.

— Kapetan Hastings, zar ne?

Velika limuzina se u tom trenutku zaustavila uz pločnik. Kroz prozor se nagnula neka žena. Prekrasno odjevena u crno, s divnim bisernim ogrlicama oko vrata.

Prepoznao sam damu koju smo prvo upoznali kao groficu Veru Rossakoff, a poslije i pod drugim imenima kao jednog od agenata Velike Četvorke. Zbog tko zna kakvog razloga Poirot je uvijek potajice osjećao simpatije prema grofici. Vatrenost te žene privlačila je tog čovječuljka. U trenucima zanesenosti znao je reći kako je grofica jedinstvena žena, jedna od tisuću. Činjenica da je bila protiv nas, na strani naših najljućih neprijatelja, nikad čini se nije uticala na Poirotove prosudbe.

— Ah, nemojte se samo tako okrenuti i otići — rekla je grofica. — Moram vam reći nešto osobito važno. A nemojte niti pokušavati pozvati policiju, jer to bi bilo jako glupo. Uvijek ste pomalo blesavi - da, da, baš je tako. Blesavi ste i sada kada se ne obazirete na naša upozorenja.

Prenosim vam drugo upozorenje. Smjesta napustite Englesku. Moram vam otvoreno reći da ovdje ne možete ništa postići. Nikad ništa nećete postići.

— U tom slučaju — rekao sam kruto — doista je čudno da svi vi toliko želite da napustim zemlju.

Grofica je slegnula ramenima — prekrasna ramena, zamamljiv pokret.

— Što se mene tiče, držim da je i to glupo. Ostavila bih vas da uživate u svojoj igri. No, šefovi se, znate, boje da bi neka vaša riječ mogla pomoći inteligentnijima od vas. Stoga - slijedi vam progon.

Činilo se da grofica doista ima posebno mišljenje o mojim sposobnostima.

Prikrio sam nezadovoljstvo. Takav je njezin odnos nedvojbeno bio sračunat da me uzruja i izazove u meni osjećaj bezvrijednosti.

— Naravno, ne bi bilo nikakvih problema da vas se makne — nastavila je. — Ali, ponekad sam jako sentimentalna.

Odgovarala sam ih od toga. Negdje imate krasnu malu ženicu, zar ne? A i onog mrtvog čovječuljka razveselilo bi da čuje kako niste ubijeni. Znate, uvijek mi je bio drag. Bio je mudar - doista mudar! Da nas kojim slučajem nije četvero protiv njega jednoga, nisam sigurna kako bismo s njim. Otvoreno vam priznajem — bio mi je uzorom! Poslala sam vijenac na pogreb kao mali znak divljenja — golemi vijenac crvenih ruža. Crvene ruže označavaju moj temperament.

Slušao sam bez riječi, a u meni je rasla mučnina.

— Podsjećate me na mulu, kad povije uši i ritne se. E pa, prenijela sam vam upozorenje. Zapamtite dobro — treće će vam upozorenje reći osobno Uništavatelj.

Mahnula je i automobil je brzo zamaknuo. Mehanički sam zapamtio broj, ali nisam se nadao da će mi to uopće pomoći. Velika Četvorka ništa nije prepuštala slučaju čak i kad je riječ o sitnicama.

Zaputio sam se kući pomalo otriježnjen. Iz cijele te poplave grofičine rječitosti jedna je činjenica bila neporeciva. Život mi je doista bio u opasnosti.

Premda nisam niti pomišljao da se odreknem borbe, shvatio sam da moram biti pažljiv i poduzimati najveće mjere opreza.

Dok sam raščlanjivao sve te činjenice i razmišljao kako da postupim, zazvonio je telefon. Pošao sam u drugi kut sobe i podignuo slušalicu.

— Da. Halo. Tko je?

Odgovorio mi je zvonak glas.

— Ovdje St Gile's bolnica. Tu leži Kinez koji je uboden nožen na ulici i prebačen k nama. Neće još dugo. Nazvali smo vas zato što smo mu u džepu našli komad papira s vašim imenom i adresom.

Bio sam potpuno zapanjen. Pa ipak, nakon što sam razmislio, rekao sam da odmah dolazim. St Gile's bolnica nalazila se dolje u luci i

pomislio sam da se Kinez možda upravo iskrcao s nekog broda.

Već sam bio krenuo u bolnicu, kad se u meni odjedanput javila neka sumnja.

Nije li sve to, zapravo, klopka? Kad god je riječ o nekom Kinezu, tu mora da su i Li Chang Venovi prsti. Sjetio sam se avanture s klopkom i mamcem. Nije li to još jedna zamka mojih neprijatelja?

Razmislivši ipak sam zaključio da mi posjet bolnici ne može nanijeti nikakva zla. Vjerojatno sve to i nije baš klopka nego, kako bi se to vulgarno reklo, 'podmetaljka'. Umirući će mi Kinez nešto otkriti; na to ću reagirati i naposljetku uletjeti ravno u ruke Velike Četvorke. Valjalo je sačuvati prisebnost i ne donositi unaprijed nikakve zaključke, te hineći kako sam povjerovao u sve — biti stalno na oprezu.

Nakon dolaska u bolnicu, rekao sam što želim pa su me odmah odveli u odjel za nesretne slučajeve i do postelje stradalog. Ležao je nepokretan, zatvorenih očiju i samo po jedva primjetnom micanju prsiju vidjelo se da još diše. Liječnik je stajao uz krevet i Kinezu opipavao puls.

— Jedva da je živ — prošaptao mi je. — Poznajete ga?

Odmahnuo sam glavom.

— Nikad ga nisam vidio.

— Pa što mu je onda trebao taj papir s vašim imenom i adresom u džepu? Vi ste kapetan Hastings, zar ne?

— Čudno. Prema njegovim dokumentima čini se da je bio sluga čovjeka po imenu Ingles - umirovljenog državnog službenika. A, znate ga, zar ne? — dodao je kad sam se trgnuo na spomen Inglesova imena.

Inglesov sluga! Onda ga jesam sreo. No, nikad nisam mogao razlikovati Kineze - svi su mi bili slični. Mora da je s Inglesom krenuo

na put u Kinu i nakon nesreće vratio se u Englesku s porukom, možda i za mene. Od životne je važnosti bilo da čujem poruku koju je Kinez nosio.

— Je li pri svijesti? - upitao sam. - Može li govoriti? Gospodin Ingles je moj stari prijatelj i vjerujem da mi je ovaj siroti momak nosio poruku od njega. Vjeruje se da je gospodin Ingles prije desetak dana pao preko palube u more.

— Jedva da je pri svijesti i sumnjam da ima snage govoriti. Izgubio je mnogo krvi. Mogao bih mu, naravno, dati neki stimulans, ali već smo učinili sve što možemo.

Ipak mu je dao injekciju, dok sam ja stajao pokraj kreveta nadajući se, unatoč svemu, da ću čuti riječ - dobiti neki znak — koji bi mi mogao doista pomoći. No, minute su prolazile a od njega nikakva znaka.

A onda mi je iznenada kroz glavu prohujala pogubna misao. Zar već ne padam u klopku? Pretpostavimo da ovaj Kinez jednostavno glumi Inglesova slugu, a zapravo je agent Velike Četvorke? Pa toliko sam puta čitao kako neki kineski svećenici mogu simulirati smrt. Ili, da pođem još korak dalje, možda je Li Chang Yen okupio malu skupinu fanatika koji bi pošl i u smrt samo da udovolje naredbi svojega gospodara?

Moram biti oprezan.

Dok su mi takve misli strujale glavom, čovjek na krevetu počeo se micati.

Otvorio je oči. Nešto je nesuvislo promrmljao. A onda sam vidio kako je zaustavio pogled na meni. Ničim nije pokazivao da me prepoznaje, ali odmah sam shvatio da mi pokušava nešto reći. Dolazilo od prijatelja ili neprijatelja morao sam čuti što mi je htio reći.

Nagnuo sam se nad krevet, ali te isprekidane zvukove nikako nisam uspio smisleno povezati. Pomislio sam da sam čuo riječ 'hand', ali

nisam mogao razaznati u kakvom je kontekstu izrečena. Ponovno sam čuo istu riječ, ali ovaj sam put čuo još nešto, riječ 'Largo'. Gledao sam ga zbunjen, dok mi se nametalo kako da povezem riječi 'hand' and largo'.

— Handel's Largo? — upitao sam.

Kinez je naglo zatreptao očima, kao da potvrđuje što sam rekao, i dodao još jednu riječ na talijanskom, riječ carrozza. Još su mi dvije, tri riječi na talijanskom doprle do uha a zatim je naglo ušutio.

Liječnik me gurnuo ustranu. Sve je bilo gotovo. Nesretnik. Preminuo je.

Izašao sam iz bolnice potpuno zbunjen.

— Handel's Largo - i - carrozza.- Ako me sjećanje dobro služi, carrozza znači kočija. Kakvo se uopće značenje krije iza tih jednostavnih riječi? Čovjek je Kinez a ne Talijan — zašto onda sad govori talijanski? Ako je doista Inglesov sluga, onda mora znati engleski! Cijela je stvar jednostavno nevjerojatna. Dok sam išao kući, pokušavao sam odgonetnuti što se to zbiva. Da je samo Poirot živ, pa da problem riješi svojom munjevitom snalažljivošću!

Otključao sam vrata i polako se uputio u sobu.

Na stolu je ležalo pismo. Nemarno sam ga otvorio. Ali, kad sam počeo čitati, ostao sam kao ukopan na mjestu.

Pismo je došlo iz neke odvjetničke tvrtke.

Dragi gospodine —

Prema uputama našega preminulog klijenta, gospodina Herculea Poirota, prosljeđujemo vam priloženo pismo. Ovo nam je pismo predano tjedan dana prije njegove smrti uz naputak da ga, u slučaju da umre, pošaljemo vama određenog dana poslije njegove smrti.

Vaši, itd.

Prevrtao sam i prevrtao priloženo pismo. Nedvojbeno dolazilo je od Poirota.

Predobro sam poznavao njegov rukopis. Teška srca, ali ipak sav ustreptao, otvorio sam pismo.

Mon Chen Ami — Kad primite ovo, mene više neće biti. Ne plačite za mnom, već slijedite moje naredbe. Čim primite pismo, vratite se u Južnu Ameriku. Ne budite tvrdoglavi. Ne molim vas da krenete na put zbog sentimentalnih razloga.

Nužno je da odputujete. To je dio plana Herculea Poirota! Nekome tko ima tako sjajnu inteligenciju poput mojega prijatelja Hastingsa, više ništa nije potrebno reći.

A bas Velika Četvorka! Pozdravljam vas, dragi prijatelju, s one strane smrti.

Zanavijek vaš,

Hercule Poirot

Nekoliko sam puta pročitao tu zapanjujuću poruku. Jedno je bilo očito: taj je izvanredni čovjek predvidio svaku mogućnost, pa mu čak ni vlastita smrt nije mogla poremetiti slijed planova. Meni je zapala aktivna uloga — a njemu uloga genija koji vuče konce. Bio sam posve siguran da me potpune upute čekaju s one strane oceana.

U međuvremenu, uvjereni da sam poslušao upozorenje, moji će neprijatelji prestati misliti na mene. Dok me ne budu uopće očekivali, mogao bih se vratiti i razbiti im redove.

Ništa me više nije zadržavalo, pa sam odmah mogao krenuti na put. Poslao sam brzoglave, rezervirao karte i za tjedan dana ukrcao se na 'Ansoniju' te krenuo u Buenos Aires.

U trenutku kad se brod odvajao od mola, stjuard mi je donio poruku, Objasnio je da mu je to dao neki krupni gospodin u krznenom

ogrtaču, koji je napustio brod trenutak prije nego što se otisnuo od obale.

Otvorio sam omotnicu. Poruka je bila kratka i jasna.

— *Mudro ste učinili* — stajalo je u poruci. Potpisana je bila velikom brojkom 4.

Mogao sam sebi dopustiti da se nasmiješim.

More je bilo mirno. Uživao sam u razmjerno dobroj večeri, razmišljao o većini suputnika i onda odigrao nekoliko partija bridža. Zatim sa pošao na počinak i spavao kao klada, uostalom kao i uvijek kad sam na brodu.

Probudio me osjećaj da me netko stalno drmusa. Pospan i zbunjen ugledao sam broskog časnika kako stoji nada mnom. Kad sam sjeo u postelji, časnik je uzdahnuo s olakšanjem.

— Hvala bogu da sam vas konačno probudio. Mislio sam da to nikad neću uspjeti. Uvijek tako čvrsto spavate?

— Što je? - upitao sam i dalje zbunjen i snen. - Nešto nije u redu s brodom?

— Nadam se da vi bolje od mene znate što se zbiva — uzvratio je suho. — Posebna naredba Admiraliteta. Razarač čeka da vas ukrca.

— Što? — poviknuo sam. — Nasred oceana?

— Vrlo čudno, ali to se mene uopće ne tiče. Poslali su nam nekog mladića da zauzme vaše mjesto i svi smo se zakleli da ćemo čuvati tajnu. Hoćete li ustati i odjenuti se?

Nisam mogao prikriti vlastitu zaprepaštenost ali sam učinio što mi je rečeno.

Spušten je čamac u vodu i prevezen sam na razarač. Na brodu su me primili vrlo ljubazno, ali ništa nova nisam doznao. Kapetan je

dobio uputu da me iskrca na određenom mjestu na belgijskoj obali. Nakon toga prestajala je njegova odgovornost. No, jednako tako nije znao što će dalje biti sa mnom.

Sve se činilo kao san. Poput očajnika pomislio sam da je sve to dio Poirotova plana. Jednostavno trebam nastaviti i vjerovati svojem mrtvom prijatelju.

Iskricali su me na predviđenom mjestu. Čekao me automobil i uskoro smo punom brzinom krenuli preko flamanskih polja. Te sam noći prespavao u nekom malom briselskom hotelu. Sutradan smo krenuli dalje. Krajolik se promijenio: sve smo češće nailazili na šume i brda. Shvatio sam da prilazimo Ardenima i odjedanput sam se sjetio kako mi je Poirot rekao da ima brata u gradu Spa.

No, nismo ušli u taj grad. Skrenuli smo s glavnog puta i zašli u brda obrasla gustom šumom. Konačno smo stigli do malog seoceta i bijele vile na osami jednog brežuljka. Automobil se zaustavio pred velikim zelenim vratima.

Kad sam izašao iz automobila, vrata su se otvorila. Postariji sluga stajao je na vratima i naklonio se.

— Gospodin le Capitaine Hastings? — rekao je na francuskom. — Gospodina le Capitainea se očekuje. Budite ljubazni pa me slijedite.

Poveo me niz predvorje, otvorio vrata na kraju hodnika i stao postrance da me propusti.

Žmirkao sam jer je soba bila okrenuta zapadu, pa je kroz prozore sjalo podnevno sunce. Oči su mi se ubrzo prilagodile i ugledao sam figuru kako širi ruke da me pozdravi i poželi mi dobrodošlicu.

Bio je to — oh, nemoguće, ne može biti — ali, da to je bio on!

— Poirot! — poviknuo sam i prvi put nisam niti pokušao izbjeći zagrljaj u kojem sam jednostavno nestao.

— Ali, jest, doista jest! Nije tako lako ubiti Herculea Poirota!

— Ali Poirot — zašto?

— Jedna ruse de guerre, prijatelju dragi, jedna ruse će guerre. Sve je sada spremno za naš veličanstveni coup.

— Ali mogli ste mi barem reći!

— Ne, Hastingse, nisam mogao. Nikad, nikad, ni za tisuću godina ne bih mogao odigrati svoju ulogu na pogrebu. Ovako sve je ispalo savršeno. Velika Četvorka nije mogla posumnjati.

— Ali sve ono što sam propatio...

— Nisam ni ja bezosjećajan. Djelomično sam i zbog vas izveo tu prevaru. Bio sam spreman riskirati vlastiti život, ali nisam mogao stalno vaš dovoditi u opasnost.

I tako, poslije one eksplozije, pala mi je na um briljantna pomisao. Dobri Ridgeway, on mi je omogućio da je izvedem. Ja sam mrtav, vi se vraćate u Južnu Ameriku. Ali, mon ami, ali vi nikako niste pristajali na povratak. Naposljetku morao sam urediti da dobijete ono pismo od odvjetnika i cijelu tu zbrku s porukama. No, sada ste tu - i to je najvažnije. I sad se ovdje prikrivamo - perdus - sve dok ne dođe trenutak za naš veličanstveni coup - konačno svrgnuće Velike Četvorke.

17. Uspjeli trik broja četiri

Iz malog odmarališta u Ardenima pratili smo što se događa u bijelome svijetu.

Dobivali smo mnogo dnevnika i ostalih listova, a svakodnevno je Poirotu stizala debela omotnica u kojoj su očito bili neki izvještaji. Nikad mi nije pokazivao ta izvješća, ali sam obično, prema njegovu ponašanju, mogao zaključiti da li je bio njima zadovoljan ili nezadovoljan. Ni na trenutak Poirot nije posumnjao da jedino naš sadašnji plan vodi konačnom uspjehu.

— Još jedna sitnica, Hastingse — rekao mi je jednom prigodom. — Stalno sam strepio za vaš život. A to me je činilo nervoznim — kao mačka koji se sprema na skok, kako biste vi to rekli. No, sad sam potpuno miran i zadovoljan. Čak i da otkriju kako kapetan Hastings, koji se iskrcao u Južnoj Americi, nije onaj pravi, (a ne mislim da će to otkriti jer nije vjerojatno da će tamo poslati agenta koji vas osobno poznaje) jednostavno će povjerovati da im lukavo pokušavate izmaknuti, pa se neće ozbiljno potruditi da vas pronađu ili utvrde gdje boravite. U jednu konačnu činjenicu, a to je moja smrt, potpuno su uvjereni. Zato će nastaviti provoditi svoje planove.

— A onda? — upitao sam iščekujući nastavak.

— A onda, mon ami, slijedi veličanstveno uskrsnuće Herculea Poirota!

Pojavljujem se u pet do dvanaest, izazovem veliku zbrku i na samo meni svojestven, jedinstven način izborim veliku pobjedu!

Shvatio sam da je Poirotova taština prošla toliko vatrenih krštenja da je postala otporna na sve. Podsjetio sam ga da je nekoliko puta pobjednički vijenac završio oko glava naših protivnika. No, kao što sam mogao i pretpostavljati, u Poirotu je bilo posve nemoguće slomiti oduševljenje vlastitim metodama.

— Vidite, Hastingsse, to je kao onaj mali trik s kartama. Sigurno ste ga imali prigode vidjeti? Uzmete četiri dečka, podijelite ih, jednog na vrh svežnja karata, drugog na dno i tako dalje — presiječete, promiješate i opet su sva četiri zajedno.

To mi je svrha. Dosad sam se nadmetao sad s jednim, sad s drugim pripadnikom Velike Četvorke. Ali želim ih sve zajedno, na jednoj hrpi, kao četiri dečka u svežnju karata, i onda ih u jednom coupu sve uništiti!

— A, kako mislite da ćete ih sve četvero skupiti na jednom mjestu?
— upitao sam.

— Čekajući pravi trenutak. Držeći se perdu sve dok ne budu spremni udariti.

— Mogli bismo se načekati — progundao sam.

— Uvijek ste nestrpljivi, vrli Hastingsse! Ali ne, nećemo dugo čekati.

Čovjek kojeg su se bojali — ja osobno — nije im više na putu. Rekao bih, najviše dva ili tri mjeseca.

Dok je to govorio, sjetio sam se Inglesa i njegove tragične pogibije. No, prisjetio sam se i da Poirotu nikad nisam rekao za Kineza koji je umro u bolnici St Giles's.

S velikom je pozornošću saslušao moju priču.

— Inglesov sluga, zar? I nekoliko je riječi promrmljao na talijanskom? Čudno.

— Zbog toga sam i posumnjao da je možda riječ o podmetaljki Velike Četvorke.

— Pogrešno ste prosudili, Hastingsse. Poslužite se svojim malim sivim stanicama. Da su vas neprijatelji željeli zavarati, sigurno bi naredili Kinezu da govori nerazumljivim prostačkim engleskim. Ne, nemate pravo - doista vam je nosio poruku.

Još mi jedanput recite što ste čuli.

— Prvo je rekao nešto o'Handel's Largo', a potom izustio nešto kao 'carrozza' — to znači kočija, zar ne?

— Ništa više?

— Pa, na kraju je promumljao nešto kao 'Cara', ne znam tko — nisam razumio ime — ime neke žene. Mislim, Zia. Ali pretpostavljam da to zapravo nije imalo nikakve veze.

— Ne biste ni mogli pretpostaviti, Hastingse. Cara Zia je vrlo važno, doista vrlo važno.

— Ne shvaćam...

— Prijatelju dragi, vi nikad ne shvaćate - a uz to, Englezi nemaju blagog pojma o zemljopisu.

— Zemljopisu? — viknuo sam. — Kakve sad tu veze ima zemljopis?

— Usudio bih se reći da bismo sad mogli potegnuti i gospodina Thomasa Cooka.

Kao i obično, Poirot nije želio više ništa reći — taj me je njegov trik dovodio do ludila. No, opazio sam da je postao doista veseo i živahan, kao da je pobijedio u nekoj igri, odnosno nešto dokazao.

Dani su prolazili - ugodni, premda užasno dosadni i jednolični. Knjižnica vile bila je prepuna, okolica puna prekrasnih predjela za skitanje i tumaranje. No ponekad me razdraživala ta prisilna pasivnost. No, divio sam se Poirotovu mirnu zadovoljstvu. Ništa nije remetilo naš mir sve dok potkraj lipnja, dobrano unutar Poirotova roka, nismo konačno dobili vijest o Velikoj Četvorci.

Automobil se jednog jutra zaustavio pred vilom. Usred našeg mira to je bio neobičan događaj da sam pohitao pred ulaz da zadovoljim znatiželju. Zatekao sam Poirotu kako razgovara s mladićem ugodna izgleda, otprilike moje dobi. Predstavio me.

— Ovo je kapetan Harvev, Hastings, jedan od najčuvenijih pripadnika vašeg Intelligence Servicea.

— Bojim se da uopće nije riječ o čuvenom čovjeku — rekao je mladić ugodno se nasmijavši.

— Slavan, ali samo među upućenima — tako sam zapravo morao reći. Većina prijatelja i znanaca drži kapetana Harveva ugodnim, ali tupim mladim čovjekom — koji se sav posvetio tom trotu i foksu, ili kako se već taj ples zvao.

Obojica smo se nasmijali.

— No, dobro. Na posao — rekao je Poirot. — Držite da je vrijeme?

— Sigurni smo u to, sir. Kina je jučer politički izolirana. Nitko ne zna što se tamo zbiva. Nikakvih vijesti, radijskih ili bilo kojih drugih — potpuni prekid — i muk!

— Nedvojbeno Li Chang Yen je otvorio karte. A ostali?

— Abv Ryland je prije tjedan dana doputovao' O Englesku i jučer oputovao na kontinent.

— A gospođa Olivier?

— Madame Olivier je sinoć napustila Pariz.

— Oputovala u Italiju?

— U Italiju, sir. Koliko možemo procijeniti, oboje su krenuli u ljetovalište koje ste spomenuli — premda, kako ste to mogli znati...

— Ah, tim si perom ne mogu uresiti šešir! To je Hastingsovo djelo. Prikriva svoju inteligenciju, znate, ali unatoč tome riječ je očito o vrlo inteligentnu čovjeku.

Harvev me je pogledao s dužnim poštovanjem, a ja sam se pritom osjećao dosta neugodno.

— Sve je, znači, na svojem mjestu — rekao je Poirot. Probljedio je i potpuno se uozbiljio. — Vrijeme je. Sve je spremno?

— Sve smo obavili kako ste naložili. Vlade Italije, Francuske i Engleske stoje iza vas i čine usklađene poteze.

— Riječ je, zapravo, o novoj Entente. suho je dodao Poirot. — Drago mi je da je konačno Desjardeaux sve shvatio. En bien, onda krećemo — ili, bolje rečeno, ja krećem. Vi ćete, Hastingse, ostati ovdje — da, preklinjem vas. Prijatelju dragi, zaista ozbiljno mislim.

Vjerovao sam mu, ali nisam baš bio spreman tek tako ostati. Rasprava je bila kratka, ali odlučna.

Tek mi je u vlaku, kojim smo jurili u Pariz, priznao kako mu je potajno bilo drago zbog moje odluke.

— Jer i vi trebate odigrati određenu ulogu, Hastingse. Važnu ulogu! Bez vas možda ne bih niti uspio. Pa ipak, smatrao sam da mi je dužnost nagovarati vas da ostanete...

— Znači, postoji opasnost?

— Mon ami, kad je riječ o Velikoj Četvorci, uvijek postoji opasnost.

Došavši u Pariz, odvezli smo se do Gare d L'est i Poirot je napokon obznanio naše odredište. Kretali smo prema Bolzanu i talijanskome Tirolu.

Za Harveveve odsutnosti iz odjeljka, iskoristio sam prigodu da upitam Poirota zašto je rekao da sam ja otkrio mjesto sastanka.

— Zato što ste to vi i otkrili, dragi prijatelju. Kako je Ingles to uspio doznati, ne znam, ali ipak nam je poruku poslao po sluzi. Putujemo, mon ami, u Karersee, koje se na talijanskom zove Lago di Carrezza. Sad vidite kako se tu uklapa vaša 'Cara Zia', a također i vaši 'Carrozza' i largo' — 'Handel' je, pak, plod vaše mašte. Možda je

neka opaska kako informacija dolazi od'hand' (pomoćnika — op. prev.) gospodina Inglesa pokrenula niz asocijacija.

— Karrersee? — upitao sam. — Nikad nisam čuo za to mjesto.

— Uvijek vam govorim kako vi Englezi ništa ne znate o zemljopisu. A, zapravo, riječ je o vrlo poznatom, prekrasnom ljetovalištu na nadmorskoj visini od 1200 metara u srcu Dolomita.

— I u tom zabačenome mjestu, negdje bogu iza leđa, sastat će se Velika Četvorka?

— Bolje bi bilo da kažete sastat će se u svojem glavnom sjedištu. Dan je znak, namjeravaju se povući i izdavati naredbe iz svojeg planinskog skrovišta. Raspitivao sam se — neka mala talijanska tvrtka, koju kontrolira Abe Ryland, obavila je mnogobrojna istraživanja tla i ruda na tome mjestu. Spreman sam se zakleti da je u samom srcu planine izdubljena nastamba, potpuno nepristupačna i tajnovita. Od tamo će vođe organizacije preko radija izdavati naredbe i upute svojim sljedbenicima, kojih je na tisuće u svakoj zemlji. I s te litice u Dolomitima pojavit će se svjetski diktatori. Odnosno, valjalo bi reći — pojavili bi se da nije Herculea Poirota.

— Doista vjerujete u sve to, Poirot? — A što je s vojskama i uopće mehanizmima ove civilizacije?

— A što je sa svim tim npr. u Rusiji, Hastingsu? Svijet će se pretvoriti u Rusiju samo u mnogo većem opsegu — i to uz dodatnu opasnost — jer, Madame Olivier je u svojim eksperimentima otišla mnogo dalje nego što je ikad obznanila.

Vjerujem da je uspjela do određenog stupnja osloboditi atomsku energiju i iskoristiti je u vlastite svrhe. Njezini pokusi s vodikom doista su osobiti, a također je eksperimentirala i s prijenosom koncentrirane energije bežičnim putem, tako da se zraka visokog intenziteta može točno usmjeriti prema određenoj točki. Koliko je točno uznapredovala još nitko ne zna, ali sigurno mnogo dalje nego

što je ikad objavila. Ta je žena genij — u usporedbi s njom Curiejevi su bili pravi početnici.

Dodajte njezinu geniju moć Rylandova gotovo neograničena imutka i, uz um Li Chang Yeana, najveći um kriminalca u povijesti, koji svime upravlja i sve planira - eh bien, civilizaciji, kako biste to vi rekli, neće baš cvasti ruže.

Zamislio sam se zbog njegovih riječi. Premda je ponekad Poirot doista pretjerivao, po naravi baš nije bio paničar. Prvi put sam, zapravo, shvatio koliko je beznadna bitka u koju smo se upustili.

Harvev nam se pridružio i nastavili smo putovanje.

Oko podne vlakom smo stigli u Bolzano. Nastavili smo automobilom. Nekoliko velikih plavih automobila stajalo je na glavnome trgu, a nas smo trojica ušli u jedan od njih. Ne obazirući se na vrućinu usred dana, Poirot se do očiju umotao u ogrtač i šal. Mogle su mu se vidjeti samo oči i vršci ušiju.

Nisam bio siguran poduzima li Poirot samo sve nužne mjere opreza ili, pak, opet pati od pretjeranog straha od prehlade. Vožnja je doista bila prekrasna. Za prvog dijela putovanja vijugali smo između golemih stijena, dok je s jedne strane za nama ostao mali vodopad. Ušli smo u plodnu dolinu koja se protezala nekoliko kilometara, i dalje krivudajući uzbrdo, nailazili na gole kamene vrhove obrasle borovima u podnožju. Sve se doimalo istodobno i divlje i dražesno. Naposljetku, nakon nekoliko oštih zavoja, dok je cesta još prolazila kroz crnogoričnu šumu, iznenada smo se našli pred velikim hotelom i zaključili da smo stigli na odredište.

Sobe su bile unaprijed rezervirane i vođeni Harvevjem, pošli smo se smjestiti.

Sobe su bile s pogledom niz duge padine obrasle crnogoricom sve do stjenovitih vrhova. Poirot je rukom pokazao prema vrhuncima.

— Jesu li tamo? — upitao je tihim glasom.

— Da - odgovorio je Harvev. - Tamo je mjesto zvano Felsenlabvrinth - na nevjerojatan način cijelo okruženo golemim stijenama - a između njih vodi puteljak.

Desno od mjesta je kamenolom, ali vjerujem da je ulaz vjerojatno negdje u samom Felsenlabvrinthu.

Poirot je kimnuo.

— Dođite, mon ami, rekao mi je. - Pođimo dolje na terasu da uživamo na suncu.

— Mislite da je pametno? — upitao sam. Slegnuo je ramenima.

Sunce je bilo predivno — zapravo, previše je blještalo za moj ukus. Umjesto čaja, popili smo kavu s vrhnjem i pošli u sobe da raspakiramo prtljagu. Poirot je postao potpuno nepristupačan, sav nekako utonuo u sanjarenje. Nekoliko je puta stresao glavom i uzdahnuo.

Zaintrigirao me neki čovjek koji je sišao s vlaka u Bolzanu. Već ga je čekao automobil. Bio je omanjeg rasta, a zapazio sam ga jer se sav umotao kao i Poirot.

Zapravo, čak i više, jer je uz ogrtač i šal nosio i velike plave naočale. Bio sam uvjeren da je emisar Velike Četvorke. Poirota nisu baš zadivila ta moja zapažanja.

Ali kad sam, nagnuvši se kroz prozor spavaće sobe, izvijestio Poirota da spomenuta osoba seta nedaleko od hotela, priznao je da tu možda ipak ima nešto.

Nagovarao sam prijatelja da ne idemo na večeru, ali nije pristao. Ušli smo u blagovaonicu dosta kasno i smjestili se za stol pokraj prozora. Kad smo sjeli, pozornost nam je privukao uzvik i zvuk slomljenog porculana. Po gostu za susjednim stolom prosulo se zelenilo od ovčjeg ragua.

Prišao je glavni konobar i dugo se ispričavao. Kad nas je nesretni konobar počeo posluživati, Poirot mu se obratio.

— Doista za žaljenje. No, niste vi krivi.

— Monsieurje sve vidio? Ne, doista nisam kriv. Gospodin je nekako poskočio iz stolca — pomislio sam da je pretrpjeo neki napad. Nisam mogao spriječiti nezgodu.

Vidio sam kako se Poirotu u očima javlja onaj tako znan mi zeleni odsjaj, a kad se konobar udaljio, prošaptao je:

— Hastingse, jeste li vidjeli kakav šok izaziva pojava Herculea Poirota — živa i zdrava?

— Mislite...

Nisam dospio nastaviti. Osjetio sam Poirotovu ruku na koljeni' dok je uzbuđeno šaptao:

— Pogledajte, Hastingse, pogledajte! Trik s kruhom! Broj Četiri!

Čovjek za susjednim stolom, potpuno blijeda lica mehanički se igrao komadićem kruha na stolu.

Pozorno sam ga promatrao. Lice mu je bilo izbrijano i podbuhlo, blijedo bolešljive boje, s velikim tamnim podočnjacima, dok su mu se duboke bore spuštale od nosa prema kutovima usana. Teško bi mu bilo odrediti godine - od tridesetpet do četrdesetpet. Ničim nije podsjećao na likove iza kojih se već krio Broj Četiri. Da nije bilo tog poigravanja s kruhom, kojeg očito uopće nije bio svjestan, doista bih se zakleo da nikad u životu nisam vidio tog čovjeka.

— Prepoznao vas je — promrmljao sam. — Niste smjeli dolaziti ovamo.

— Vrli moj Hastingse, prije tri mjeseca odglumio sam smrt baš zbog toga.

— Da zapanjite Broj Četiri?

— Da ga zapanjim u trenutku kad moramo smjesta djelovati ili odustati od svega. A imamo veliku prednost — uopće ne zna da smo ga prepoznali. Vjeruje kako je siguran iza ove nove krinke. Blagoslovljena bila Flossie Monro što nam je otkrila tu njegovu malu naviku.

— I, što će se sada dogoditi? - upitao sam.

— Što će se dogoditi? Prepozna jedina čovjeka kojeg se boji i to točno kad su razrađeni svi planovi Velike Četvorke. Madame Olivier i Abe Ryland danas su ovdje ručali i vjerojatno otišli u Cortinu. Samo mi znamo da su se povukli u svoje skrovište. Koliko, zapravo, znamo? To se upravo ovog trena pita Broj Četiri. Ne usuđuje se riskirati. Po svaku me cijenu treba zaustaviti. Eh bien, nek' samo pokuša obuzdati Herculea Poirota! Čekat ću ga potpuno pripravan.

Kad je Poirot zašutio, čovjek je za susjednim stolom ustao i izišao.

— Otišao je sve srediti — mirno je rekao Poirot. — Hoćemo li, prijatelju vrli, kavu popiti na terasi? Mislim da će tamo biti ugodnije. Samo ću skočiti do sobe po kaput.

Pomalo uznemiren izašao sam na terasu. Poirotova uvjerenja me baš nisu smirila. Pa ipak, dok smo oprezni, ništa nam se ne može dogoditi. Odlučio sam u svakom trenu biti oprezniji.

Poslije nekih pet minuta Poirot mi se pridružio. Kao i obično pazeći da se ne prehladi, umotao se do ušiju. Sjeo je pokraj mene i zadovoljno pijuckao kavu.

— Jedino je u Engleskoj kava tako grozna — dobacio je. — Na kontinentu shvaćaju kako je za probavu važno pripremiti kavu na odgovarajući način.

Kad je završio, na terasi se iznenada pojavio čovjek koji je za večerom sjedio za susjednim stolom.

Bez oklijevanja, prišao nam je i dovukao još jedan stolac za naš stol.

— Nadam se da nemate ništa protiv toga da vam se pridružim - rekao je na engleskom.

— Dapače, gospodine, samo izvolite — odvratio je Poirot.

Neugodno sam se osjećao. Sjedili smo na hotelskoj terasi, ljudi su bili svuda oko nas, ali ipak sam osjećao nemir. Predosjećao sam opasnost.

U međuvremenu Broj Četiri je nastavio čavrljati kao da je sve u savršenom redu. Teško je bilo ne vjerovati da nije bona fide turist. Opisivao je izlete i putovanja automobilom, te se predstavljao kao vrli znalac okolnog kraja.

Izvukao je lulu iz džepa i počeo je paliti. Poirot je izvadio kutiju svojih malih cigareta. Dok je Poirot primicao cigaretu usnama stranac se nagnuo sa šibicom u ruci.

— Dopustite da vam zapalim.

Dok je govorio, bez ikakva znaka ili najave, pogasila su se sva svjetla i osjetio sam kako me guši — odvratni miris pod nosom.

18. U Felsen lavirintu

Bez svijesti sam ostao manje od minute. Kad sam se osvijestio, dvojica su me nekamo gurala i pridržavala. Držali su me svaki pod jednu ruku, a preko usta mi je bio povez. Okolo mrkli mrak, ali shvatio sam da još nismo izašli, nego da prolazimo kroz hotel. Čuo sam ljude kako posvud viču i na svim mogućim jezicima pitaju što je sa svjetlom. Otimači su me bacili niz neke stube. Prolazili smo kroz podrumski hodnik, jedna vrata, pa opet na otvoreno kroz staklena vrata na stražnjoj strani hotela. Još trenutak i nestali smo među gustim borovima.

Na tren sam ugledao malog čovjeka kako se pati kao i ja, te shvatio da je i Poirot žrtva ovog drskog coup-a.

Broj Četiri je drskošću izborio još jednu pobjedu. Upotrijebio je, pomislio sam, instatni anestetik, vjerojatno etilklorid — razbivši nam ampulu točno pod nosom. U gužvi koja je nastala kad su se ugasila svjetla, njegovi pomoćnici, vjerojatno gosti za susjednim stolom, stavili su nam poveze preko usta i žurno nas odveli, prolazeći hotelom kako bi zameli trag.

Ne mogu opisati sve što se zbilo sljedeći sat vremena. Gotovo smo polomili vrat jureći kroz šumu, i to cijelo vrijeme uzbrdo. Konačno smo izbili na čistinu na nekoj uzbrdici. Točno ispred sebe ugledao sam nevjerovatnu gomilu fantastičnog kamenja i stijena.

To mora da je Felsen lavirint o kojem je govorio Harvey. Ubrzo smo počeli krivudati kroz skrovite prolaze. Sve je podsjećalo na labirint koji su načinili geniji zla.

Iznenada smo se zaustavili. Ispriječila nam se golema stijena. Jedan se otmičar zaustavio i činilo se kao da je pritisnuo nešto — golemi se kamen nečujno okrenuo i otkrio mali tunel koji je vodio u unutrašnjost planine.

Gurnuli su nas u prolaz. U početku tunel je bio uzak, a potom se širio i ubrzo smo se našli u širokoj kamenoj prostoriji osvjetljenoj električnom rasvjetom. Skinuli su nam poveze s usta. Na znak Broja Četiri, koji je stajao pred nama s izrazom lažnog trijumfa (na licu), pretresli su nas i oduzeli sve što smo imali u džepovima, uključujući i Poirotov mali automatski pištolj.

Duša me zaboljela kad je pištolj bačen na stol. Poraženi smo — beznadno poraženi i u manjini. Sve je bilo gotovo.

— Dobro došli u glavni stožer Velike Četvorke, gospodine Hercule Poirot — rekao je Broj Četiri podrugljivim glasom. — Neočekivano je zadovoljstvo ponovno vas sresti. No, da li je vrijedilo samo zbog ovoga vraćati se iz groba?

Poirot nije odgovarao. Nisam ga se usudio niti pogledati.

— Pođite ovim putem, nastavio je Broj Četiri. — Vaš će dolazak donekle iznenaditi moje kolege.

Pokazao je prema uskim vratima na zidu. Prošli smo i našli se u susjednoj prostoriji. U najudaljenijem kutu stajao je stol oko kojeg su postavljena četiri stolca. Stolac na čelu stola bio je prazan, ali pokriven mandarinskim plaštem. Za drugim je sjedio gospodin Abe Ryland pušeći cigaru. Plamtećih očiju i lica opatice, zavaljena u trećem sjedila je Madame Olivier. Broj Četiri sjeo je u četvrti stolac.

Pred nama — Velika Četvorka.

Nikad dotad nisam tako potpuno osjećao stvarnost i nazočnost Li Chang Yena kao kad sam stajao nasuprot njegova praznog stolca. Premda negdje daleko u Kini, Li je ipak konirolirao i upravljao tom zloćudnom organizacijom.

Madame Olivier je tiho vrisnula kad nas je ugledala. Mnogo bolje se kontrolirajući, Ryland je samo premjestio cigaru i dignuo svoje guste obrve.

— Gospodine Hercule Poirot - rekao je Ryland polagnim glasom. - Vrlo ugodno iznenađenje. Ponovno ste nas prevarili. Vjerovali smo da ste gotovi i pokopani. No, bez obzira na sve - igra je svršena.

U glasu mu se osjećao neki čeličan prizvuk. Madame Olivier nije progovorila ni riječi, ali oči su joj plamtjele. Mrzio sam to lice koje se polagao razvlačilo u osmijeh.

— Madame e messieurs. želim vam dobro večer - tiho je prozborio Poirot.

Nešto neočekivano, nešto na što nisam bio spreman, u njegovu me glasu nagnalo da ga pogledam. Uz to, u njegovu je izgledu bilo nešto neobično.

Iza nas zašuškao je zastor i pojavila se grofica Vera Rossakoff.

— Ah! - rekao je Broj Četiri. - Naša vrijedna i pouzdana pomoćnica. Draga moja gospođo, tu je i vaš stari prijatelj.

Grofica je poletjela sobom odrešitim koracima i pokretima.

— Bože dragi! - poviknula je. - Pa to je onaj čovječuljak! Ah! pa on kao mačka ima sedam života! Oh, maleni, maleni! Zašto ste se uvalili u sve ovo?

— Madame - rekao je Poirot naklonivši se. - Ja sam uvijek kao i veličanstveni Napoleon, na čelu velikih satnija.

Dok je Poirot govorio, u grofičinim očima opazio sam treptaj sumnje i u tom trenutku shvatio sve što sam dosad samo podsvjesno Predosjećao.

Čovjek uz mene nije bio Hercule Poirot.

Jako mu je nalikovao, više nego nalikovao. Ista jajolika glava, isto gizdavo držanje, jednako dobro raspoređena pretjerana težina. No, glas je bio drukčiji, oči umjesto zelene, tamne i zaboga! — brkovi — ti čuveni brkovi —?

Grofičin glas mi je prekinuo tijekom misli. Stupila je korak naprijed i progovorila uzbuđenim glasom.

— Prevareni ste. Ovaj čovjek nije Hercule Poirot! Broj Četiri je ispustio uzvik pun nevjerice. Grofica se nagnula i povukla Poirotove brkove. Ostali su joj u ruci i tada je konačno otkrivena istina. Gornju usnu ovog čovjeka nagrđivao je mali ožiljak i to mu je potpuno promijenilo izraz lica.

— Nije Hercule Poirot — promrmljao je Broj Četiri. — Ali, tko bi to mogao biti?

— Ja znam — iznenada sam povikao i skamenio se, strahujući da sam sve pokvario.

No, čovjek kojeg ću i dalje nazivati Poirot, okrenuo se prema meni i ohrabrivao me.

— Recite, ako želite. Sad više nije važno. Varka je uspjela.

— Ovo je Achille Poirot — izustio sam polako. — Brat blizanac Herculea Poirota.

— Nemoguće — oštro je uzvratio Ryland, duboko uznemiren.

— Herculeov plan fantastično je uspio — mirno je rekao Achille.

Broj Četiri je skočio, a glas mu je postao grub i prijeteći.

— Uspio, je li? — zarežao je. — Shvaćate li da ćete za koji tren biti mrtvi — mrtvi?

— Da — rekao je Achille Poirot smrtno ozbiljnim glasom. - Ja to shvaćam. No, vi ne shvaćate da ima ljudi spremnih životom platiti uspjeh. U ratu ljudi su spremni umrijeti za svoju domovinu. Ja sam jednako spreman staviti svoj svijetu na raspolaganje.

U tom sam trenutku pomislio kako bih volio da me se pitalo unaprijed, premda sam i sam bio potpuno spreman dati svoj život.

Tada sam se prisjetio kako me je Poirot nagovarao da ne polazim, pa sam se smirio.

— A kako biste to vi dali život za boljitak svijeta? — zajedljivo je zapitao Abe Ryland.

— Vidim da niste shvatili pravu bit Herculeova plana. Prvo, za vaše se skrovište doznalo prije nekoliko mjeseci i praktički su svi posjetitelji, službenici u hotelu, pomoćno osoblje i drugi detektivi ili pripadnici Tajne službe. Oko planine uspostavljen je kordon. Imate nekoliko izlaza iz skloništa ali ni to vam neće pomoći da umaknete. Poirot izvana upravlja cijelom akcijom. Noćas su mi čizme premazane preparatom sjemena od anisa, i to prije nego što sam umjesto moga brata sišao na terasu. Psi već slijede trag. Trag će ih nedvojbeno dovesti do stijene u Felsenlabvrinthu i do ulaza u skrovište. Vidite, s nama možete učiniti što god želite, ali obruč se steže oko vas. Ne možete uzmaknuti.

Madame Olivier se iznenada nasmijala.

— Nemate pravo. Postoji način kako umaknuti i poput drevnog Samsona istodobno uništiti naše neprijatelje. Što kažete na to, prijatelju dragi?

Ryland se zagledao u Achillea Poirota.

— Pretpostavimo da laže — rekao je grubo. Achille je slegnuo ramenima.

— Svanut će za sat. Tada ćete se moći sami uvjeriti u istinitost mojih riječi.

Slijedeći trag već mora da su došli do ulaza u Felsenlabvrinthu.

Još dok je govorio, u daljini se začuo mukli tutanj i uletio je čovjek nesuvislo vičući. Ryland je skočio i izišao. Madame Olivier se pomaknula u sam kut prostorije i otvorila vrata koja dotad nisam opazio. Unutra sam uspio na tren vidjeti savršeno opremljen

laboratorij, koji me podsjetio na njezin u Parizu. Broj Četiri također je skočio i nestao. Vratio se s Poirotovim revolverom u ruci i predao ga grofici.

— Nema nikakve opasnosti da bi nam mogli pobjeći — rekao je. — No, uzmite ovo za svaki slučaj.

Zatim je opet izašao.

Grofica nam je prišla i još jedanput pažljivo pretražila mojeg suputnika.

Iznenada se nasmijala.

— Vrlo ste lukavi, gospodine Achille Poirot — rekla je podrugujući se.

— Madame, dajte da ozbiljno razgovaramo. Srećom ostavili su nas nasamo.

Koliko tražite?

— Ne razumijem. Što tražim?

— Madame, možete nam pomoći da pobjegnemo. Znate za tajni izlaz iz ovog skrovišta. Pitam vas: koliko tražite?

Ponovno se nasmijala.

— Više nego što možete platiti, čovječuljče! Ma, ne biste me kupili ni svim novcem ovog svijeta.

— Madame, nisam govorio o novcu. Inteligentan sam čovjek. Pa ipak, istina je da svaki čovjek ima svoju cijenu! U zamjenu za život i slobodu, nudim vam što god vam srce želi.

— Pa vi ste mađioničar!

— Ako želite, možete me i tako zvati.

Grofica je odjedanput prestala biti podrugljiva. Progovorila je glasom punim strasti i gorčine.

— Ludo! Što mi srce želi! Možete li mi omogućiti da se osvetim svojim neprijateljima? Možete li mi vratiti mladost, ljepotu i radost u srcu? Možete li mrtve vratiti u život? — Achille Poirot ju je znatiželjno promatrao.

— Što od toga, Madame? Odlučite se i izaberite.' Zajedljivo se nasmijala.

— Poslat ćete mi možda eliksir života? Hajde, nagodit ćemo se. Nekad sam imala dijete. Nađite mi moje dijete - i slobodni ste.

— Madame, slažem se. Pogodba vrijedi. Vratit ćemo vam dijete. Dajem vam riječ — Hercule Poirot vam daje svoju riječ.

Ta se čudna žena ponovno nasmijala — smijala se dugo i ne susprežući se.

— Dragi moj gospodine Poirot, bojim se da sam vam postvila malu klopku. Bili ste vrlo ljubazni, obećavši da ćete pronaći moje dijete; ali, vidite, znam da ne biste uspjeli i to ne bi bila poštena pogodba, zar ne?

— Gospođo, kunem vam se svim što mi je sveto da ću pronaći i vratiti vam dijete.

— Već sam vas pitala, gospodine Poirot, možete li mrtve vratiti u život?

— To znači da je dijete...

— Mrtvo? Da, mrtvo je.

Pristupio joj je i uhvatio za ručni zglob.

— Madame, ja - ja vam se ponovno zaklinjem. — Ja ću mrtve vratiti u život.

Zurila je u njega kao opčinjena.

— Ne vjerujete mi. Dokazat ću što govorim. Vratite mi knjižicu koju ste mi uzeli.

Izašla je i vratila se s knjižicom. Cijelo je vrijeme držala revolver u ruci.

Osjećao sam da Achilleov blef nema mnogo izgleda na uspjeh. Grofica Vera Rossakoff nije glupa.

— Otvorite je, madame. Tu, korice s lijeve strane. Tako je, tu. Sada izvadite fotografiju i pogledajte je.

Začudena grofica je izvukla nešto poput male slike. Jedva da ju je i pogledala, kriknula je i zateturala kao da će se srušiti. Potom je gotovo skočila na mojeg suputnika.

— Gdje? Gdje? Recite mi, gdje?

— Ne zaboravite pogodbu, madame.

— Da, da, vjerovat ću vam. Brzo, prije nego što se vratite.

Uhvativši ga za ruku, brzo ga je i nečujno izvukla iz sobe. Slijedio sam ih. Iz vanjske prostorije odveća nas je u tunel kojim smo i došli prvi put. Ali, ubrzo tunel se razdvajao i skrenula je udesno. Prolaz se stalno razdvajao, ali grofica nas je vodila dalje, ne oklijevajući ni tren da ne pomislimo kako nije sigurna kojim putem krenuti. Hitali smo sve brže.

— Samo da ne zakasnimo — zadržala je. — Moramo izaći prije eksplozije.

Još nije bilo kraja. Shvatio sam da tunel vodi kroz samu planinu i da ćemo izaći na drugoj strani, naći se u drugoj dolini. Znoj mi je curio niz lice, ali sam nastavio trčati.

A onda sam u daljini ugledao odsjaj dnevne svjetlosti. Dolazili smo joj sve bliže i bliže. Vidio sam zeleno žbunje. Razmaknuli smo ga i prošli. Ponovno smo se našli na otvorenom, a u prvom svjetlu zore sve se činilo nekako ružičasto.

Poirot je doista uspostavio kordon. Još dok smo se izvlačili, zaskočila su nas tri čovjeka, ali su nas odmah pustila, uzviknuvši zaprepašteno.

— Brzo — viknuo je moj suputnik. — Brzo — nemamo vremena na pretek...

No, nije mu bilo suđeno da završi rečenicu. Zemlja nam se pod nogama zatresla i počela drhtati, začuo se strahovit tutanj i činilo se da se cijela planina raspada. Poletjeli smo kroz zrak. Konačno sam se osvijestio. Ležao sam u čudnom krevetu u nekoj čudnoj sobi. Netko je sjedio uz prozor. Okrenuo se, pošao i stao uz mene.

Bio je to Achille Poirot — ili, čekajte, nije li to — Dobro mi znani, ironičan glas razbio je sve sumnje.

— Da, dragi prijatelju, to sam ja. Brat Achille, ponovno se vratio kući — u zemlju mitova. Cijelo sam vrijeme ja bio s vama. Nije samo Broj Četiri veliki glumac.

Preparat za oči, žrtvovani brkovi i pravi ožiljak od rane koja mi je zadala toliko bola prije dva mjeseca — no, nisam se usudio poslužiti se lažnim ožiljkom, jer to bi odmah opazilo sokolovo oko Broja Četiri. I naposljetku, vi ste znali i vjerovali da postoji Achille Poirot. Neprocjenjiva je bila, neprocjenjiva pomoć koju ste mi pružili — pola zasluga za uspjeh našeg coupa ide na vaš račun! Uvjeriti ih da je Hercule Poirot još živ i zdrav, te da vodi akcijama — to je bio ključ cijele stvari. A sve ostalo, sve je to bila istina — sjemenke anisa, kordon...

— Ali, zašto zaista niste poslali dvojnika?

— I da vas izložim opasnosti, a da nisam uz vas? Imate lijepo mišljenje o meni!

Uz to, uvijek sam se nadao da ću preko grofice naći neki izlaz.

— Kako li ste je samo uspjeli uvjeriti? Bila je to dosta plitka priča — sve to o mrtvom djetetu.

— Grofica je mnogo pronicljivija od vas, dragi moj Hastingse, U početku nije sumnjala, ali je brzo prozrela moju krinku. Kad je rekla 'Vi ste vrlo lukavi, gospodine Achille Poirot', znao sam da je shvatila. Tada, ili nikad više, došlo je vrijeme da potegnem svoj adut.

— Sve te tlapnje o vraćanju mrtvih u život?

— Točno tako — ali, znate, dijete je tu bilo od početka.

— Što?

— Da, nego što. Znate moj moto — uvijek spreman. Čim sam doznao da se grofica Rossakoff spetljala s Velikom Četvorkom, istražio sam sve što se moglo o njezinoj prošlosti. Doznao sam da je imala dijete za koje se tvrdilo da je ubijeno.

No, spoznao sam u cijeloj priči neke nelogičnosti, koje su me potaknule da se upitam nije li to dijete ipak živo. Naposljetku, uspio sam naći dječaka i, plativši veliku svotu, došao do njega. Siroti je dječak umirao od gladi. Sklonio sam ga na sigurno mjesto, kod dobrih ljudi, i slikao u novom boravištu. I tako, kad je kucnuo pravi tren, moj je mali coup de theatre bio potpuno spreman.

— Vi ste čudesni, Poirot, apsolutno čudesni!

— I meni je drago da sam uspio. Jer, zapravo, divio sam se grofici. Doista bi mi bilo žao da je stradala u eksploziji.

— Strah me gotovo i upitati — a što je s Velikom Četvorkom?

— Sva su tijela pronađena. Tijelo Broja Četiri jedva se moglo prepoznati — glava mu se razletjela u komadiće. Želim — želio bih da se to nije dogodilo. Naime, želio bih da smo mogli biti sigurni — no, dosta o tome. Pogledajte ovo.

Pružio mi je neki dnevnik na kojem je bio označen dio jednog članka. Bio je to izvještaj o smrti, zapravo samoubojstvu, Li Chang Yena, čovjeka koji je nedavno organizirao prevrat u Kini. No, prevrat je katastrofalno propao.

— Moj veliki protivnik — rekao je Poirot smrtno ozbiljnim glasom. — Nije nam bilo suđeno da se sretnemo licem u lice. Kad je saznao za nesreću koja se ovdje zbilja, odabrao je najlakši izlaz. Veliki um, prijatelju dragi, veličanstven um.

Ali, želio bih vidjeti lice čovjeka koji se krio iza Broja Četiri... No, pretpostavimo da — no, sanjarim. Mrtav je. Da, mon ami.

Zajedno smo se usprotivili i porazili Veliku Četvorku; i sad ćete se vi vratiti vašoj dražesnoj supruzi, a ja — ja ću u mirovinu. Najveći slučaj u mojem životu je završen. Sve poslije toga bit će blijedo i trivijalno. Ne, odlazim u mirovinu. Uzgajat ću povrće! Možda ću se i oženiti i smiriti!

Od srca se nasmijao na tu pomisao, ali osjetio sam da mu je pomalo neugodno.

Nadam se... niskim muškarcima sviđaju se krupne, visoke, vatrene žene...

— Oženiti se i smiriti — ponovio je. — Tko zna?

Kraj